Tweede Kamer, de Novelle uitbreiding vermogenswinstbelasting box 3

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG
Concept

De vaste commissie voor Financiën heeft op 9 november 2026 overleg gevoerd met de heer Eerenberg, staatssecretaris van Financiën, over:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet werkelijk rendement box 3 en de Wet inkomstenbelasting 2001 (Novelle uitbreiding vermogenswinstbelasting box 3) (37053);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 3 november 2026 inzake reactie op verzoek van het lid Stultiens, gedaan tijdens de regeling van werkzaamheden van 3 november 2026, over dekking box 3 t/m 2040 (2026Z23930).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Chris Jansen

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Weeber

Voorzitter: Chris Jansen
Griffier: Lips

Aanwezig zijn dertien leden der Kamer, te weten: Van Brenk, Jimmy Dijk, Inge van Dijk, Van Eijk, Grinwis, Hoogeveen, Chris Jansen, Oosterhuis, Schenk, Stoffer, Stultiens, Vermeer en Vlottes,

en de heer Eerenberg, staatssecretaris van Financiën.

Aanvang 16.01 uur.

De **voorzitter**:
Goedemiddag, dames en heren. Welkom bij de vergadering van de vaste commissie voor Financiën. Vandaag staat het wetgevingsoverleg over de Novelle uitbreiding vermogenswinstbelasting box 3 op de agenda. Welkom aan alle leden. Zij zitten aan mijn linkerzijde. Welkom aan de staatssecretaris en zijn ambtelijke ondersteuning. Zij zitten aan mijn rechterzijde.

We gaan het wetsvoorstel vandaag in twee termijnen behandelen, zowel van de Kamer als van de zijde van de regering. Vanmorgen heeft u als Kamer de antwoorden op de schriftelijke vragen ontvangen in een nota naar aanleiding van het verslag. Voor de volledigheid merk ik op dat het een regulier wetgevingsoverleg betreft. Moties kunnen dus in de tweede termijn worden ingediend. Amendementen kunt u natuurlijk te allen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

tijde indienen. Op een passend moment zal ik het wetgevingsoverleg schorsen voor een korte dinerpauze. We gaan eerst maar eens kijken hoever we met elkaar gaan komen. Tot slot deel ik mede dat de regering ervoor heeft gekozen om zich te laten afvaardigen door de staatssecretaris van Fiscaliteit, de heer Eerenberg, aangezien de minister op dit moment bij de Eurogroep en Ecofin-Raad in Brussel aanwezig is.

De diverse fracties hebben indicatieve spreektijden opgegeven. Als de interrupties kort en bondig zijn — dat ben ik ook van u gewend — dan zullen we daar vooralsnog geen beperkingen op aanbrengen.

We gaan nu beginnen aan de eerste termijn van ... Ik zie de heer Stultiens en de heer Vermeer met een vinger. De heer Stultiens als eerste.

De heer **Stultiens** (PRO):
Het gaat over uw mededeling dat de heer Heinen vandaag niet aanwezig kan zijn. Op zich vind ik de reden, namelijk dat hij in Brussel is, een goede reden. Het maakt het alleen nog bizarder dat wij hier vandaag wél moeten zijn. Er was geen reden om haast te hebben. We zitten hier vanwege hem. Hij heeft deze hele wet negen maanden geleden getorpedeerd. We hebben negen maanden gewacht tot hij dekking gevonden heeft. Die heeft hij niet gevonden. Er ligt hier een blanco cheque van 17,5 miljard. Die moeten wij van hem in drie dagen behandelen — maar zelf kan hij niet. Dat is natuurlijk vrij bizar. Ik stel voor dat we in elk geval de vragen over dit grote gat aan hemzelf kunnen stellen. Dan zijn er weer nieuwe momenten wanneer hijzelf kan. Ik vind het namelijk heel raar om de staatssecretaris nu naar dingen te moeten vragen waar de minister verantwoordelijk voor is. Bovendien is het de afgelopen negen maanden zijn obsessie geweest. Ik stel dus voor dat we het WGO opknippen. Dan doen we vandaag de vragen aan de staatssecretaris, maar doen we ook een deel met de minister zelf. Dan kan hij beantwoorden over waar hijzelf verantwoordelijk voor is.

De **voorzitter**:
Ik hoor het voorstel van de heer Stultiens. Willen andere partijen daarop reageren?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Geen steun. De staatssecretaris zit hier namens het kabinet. Volgens mij is hij prima in staat om antwoord te geven op de vragen die gesteld worden. Mochten er vragen blijven liggen, dan is er morgen nog een eerste en een tweede termijn bij de behandeling van Belastingplan. Daar is de minister van Financiën ook bij aanwezig. De vragen kunnen daar gesteld worden.

De heer **Schenk** (FVD):
Ik ben het volledig eens met de heer Stultiens. We doen het WGO graag mét de minister. Hoe we dat doen, zal moeten blijken. Dat is afhankelijk van de agenda, denk ik. De minister zou hier vandaag wat ons betreft gewoon moeten zijn.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Steun voor het voorstel van de heer Stultiens. Ik snap dat de minister vandaag andere verplichtingen heeft, maar we kunnen dit op een later moment vervolgen. We zouden namelijk niet willen hebben dat meneer Heinen zijn collega's andere spelregels oplegt dan zichzelf.

De heer **Stoffer** (SGP):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Wat mij betreft gaat het kabinet over zijn eigen afvaardiging. Ik kan er prima mee uit de voeten dat de staatssecretaris hier is.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Steun.

De heer **Vermeer** (BBB):
Volgens mij kunnen we gewoon verdergaan. Ik vind het wel lastig om het morgen te verweven. Maar alles loopt toch al dwars door elkaar heen, dus waarom ook niet?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Morgen is de minister van Financiën er inderdaad ook. Er zijn in de eerste termijn ook vragen over gesteld. Die kunnen dan beantwoord worden. Dan kan er ook op worden doorgevraagd bij de minister. Wat mij betreft gaan we nu dus gewoon door met dit WGO over box 3.

De heer **Vlottes** (PVV):
Steun voor het voorstel van de heer Stultiens.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Geen steun voor het voorstel van de heer Stultiens.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Ik heb vragen aan de minister, dus eigenlijk steun ik het voorstel van de heer Stultiens.

De **voorzitter**:
Het lijkt me goed als we bij handopsteken nog even met elkaar bekijken hoe de stemverhouding is. Ik vraag de mensen die het eens zijn met het voorstel van de heer Stultiens om de hand omhoog te steken.

Dan is er, conform de regels in de commissie, een meerderheid voor het voorstel van de heer Stultiens. Hoe we dat in de praktijk gaan doen, zien we later. Laten we gewoon beginnen met het wetgevingsoverleg. Laten we kijken, en misschien in de schorsing even met elkaar overleggen, wat de beste manier is om het vervolg te doen. De heer Stultiens gaat spreken namens PRO. Sorry, er is nog een opmerking van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik moet er straks even tussenuit om moties in te dienen in de tweede termijn van het WGO begroting Digitale Zaken.

De **voorzitter**:
Ik zal kijken of ik daar rekening mee kan houden in de volgorde van de sprekers. De heer Stultiens namens PRO.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dank, voorzitter, en ook dank aan de collega's voor de steun voor dit redelijke verzoek.

Laat ik beginnen met hoe we hier zijn beland als Kamer. Jarenlang hebben we als Kamer, als commissie, de wet over box 3 zorgvuldig behandeld. Ik was zelfs rapporteur, met collega Van Eijk van de VVD. We hebben gesproken met banken, met

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

verzekeraars, met de Raad van State. We hebben toen geconcludeerd dat de wet die er lag niet perfect was, maar dat we ervoor konden stemmen. Dat was ongeveer een jaar geleden.

Toen kwam Eelco Heinen. Negen maanden geleden besloot hij op eigen houtje te zeggen: deze wet gaat terug naar de tekentafel. Sindsdien is het eigenlijk steeds erger en erger geworden. Het begon met kleine wijzigingen. Er werd steeds gezegd: we gaan het zorgvuldig doen, met goede, uitvoerbare wetgeving én, heel belangrijk, met een nette dekking binnen het vermogensdomein. Er zijn vele moties over aangenomen. Het is heel vaak herhaald, door de minister zelf, door de staatssecretaris, door de coalitie en door de oppositie. En toch ligt er vandaag een ongedekte, blanco cheque van 17,5 miljard euro voor de box 3-herziening van Eelco Heinen. Het is onbegrijpelijk hoe het zover heeft kunnen komen. Ik hoop van de staatssecretaris een reflectie te horen op dit gedrag van zijn collega en straks, als we het tweede WGO hebben afgesproken, ook van de minister zelf: hoe kan het dat er een blanco cheque ligt zonder dekking, terwijl elke andere collega hier altijd moet komen met een verstandige dekking? Als je geld wilt hebben voor Onderwijs of voor Defensie is de vraag altijd: hoe ga je het betalen? Maar dit geldt niet voor Eelco Heinen zelf.

Voorzitter. En als je denkt "o, dit is alleen maar de mening van PRO of van een paar collega's hier", dan zou ik graag willen wijzen op de kranten van dit weekend, want die waren vernietigend. De Telegraaf zegt: enorm financieel lijk uit de kast bij nieuwe box 3-belasting. Vrij Nederland zegt: Eelco Heinen bekommert zich meer om de VVD dan om het landsbelang. Elsevier, tegenwoordig EW, zegt: het ambt misbruiken om de eigen achterban tevreden te stellen, is onvergeeflijk. En hoogleraar Bas Jacobs zegt: dit is boekhoudkundige zwendel.

Daarom blijven de volgende vragen. Eén. Waarom heeft minister Heinen hiervoor gekozen? En twee. Waarom heeft de rest van het kabinet ingestemd met deze blanco cheque? Maar ook aan de collega's vandaag de vraag: waarom zouden wij dit moeten accepteren met elkaar? Waarom zeggen wij niet: kom maar terug als je wel je huiswerk hebt gedaan en uiteindelijk een dekking hebt gevonden? We zouden hier als Kamer gewoon een rechte rug moeten houden en moeten zeggen: luister eens, als je dit wilt, kom dan met een serieus wetsvoorstel, met een goede dekking, en dan zien we elkaar weer op een later tijdstip.

Dan nog een specifieke vraag aan de staatssecretaris over het budgettaire gat. Durft hij inmiddels toe te geven dat de verlaging van de box 2-tarieven geen dekking is, maar geld kost? Het heeft lang geduurd, maar ik wil het vandaag gewoon klip-en-klaar horen. Iedereen in deze zaal weet dat het zo is, maar toch is het taboe om het toe te geven, vanwege Eelco Heinen. Hij probeert het te verbergen met zijn halve tabel. Iedereen weet inmiddels dat het een onzindekking, een sjoemeldekking, is, maar toch durft niemand van het kabinet te erkennen dat dit bullshit is. Natuurlijk is een verlaging van de tarieven geen echte dekking. Kan de staatssecretaris dat vandaag gewoon eerlijk toegeven? Want we weten allemaal hoe het zit.

Hoe gaat het kabinet dit enorme gat dat nu ontstaat door de uitstel naar 2029 eigenlijk betalen? Een extra jaar met de tegenbewijsregeling betekent dat mensen met een klein rendement hun belasting terugkrijgen. Dat is prima. Maar mensen met hoge rendementen hoor je niet. Die krijgen namelijk een belastingkorting. Dat kost 3 miljard per jaar. Hoe gaat dit betaald worden? Ik waarschuw alvast: verwijzen naar meevallers

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

in de hersteloperatie is geen dekking, aldus de staatssecretaris zelf en een Kamermeerderheid de afgelopen maanden.

Voorzitter. Dan het proces. Als je aan AI zou vragen hoe een rommelig wetgevingstraject eruitziet, dan krijg je ongeveer deze behandeling van box 3. Het is een schande dat we deze enorme wijziging via een novelle in de Kamer krijgen. Het is een schande dat wij hier als Kamer in een spoeddebat over moeten praten. En het is al helemaal schandalig dat wij vanmiddag, of eigenlijk vanochtend, een paar uur geleden, pas de antwoorden kregen. Dat is overigens op geen enkele manier kritiek op de ambtenaren, want die werken keihard. Nee, dat is de schuld van Eelco Heinen, die negen maanden langs niks heeft opgeleverd en nu van ons vraagt om binnen drie dagen een wet te behandelen en binnen een paar uur tijd 50 pagina's te lezen.

Ik durf te zeggen dat niemand hier dat vandaag heeft gedaan — ik in elk geval niet, want het is mij niet gelukt — maar dit is precies wat zou moeten. Ik zie mensen knikken in de zin van: ik heb het wel gedaan. Maar het zou niet zo moeten zijn, jongens, dat je in de drie uur tijd voor een debat 50 pagina's moet lezen. Iedereen hier weet dat het zo is, dus ik hoop dat zij ook hun rug recht houden, gewoon ons ambt als Kamerlid serieus nemen en zeggen: luister eens, het minimale bij wetgeving is dat je gewoon je stukken kunt lezen. Dat kan nu namelijk niet. Dat verwijt ik ook de collega's hier die vorige week bij het redelijke verzoek van de heer Grinwis met 15-15 hebben gezegd: "O, u vraagt om een beetje tijd voor zorgvuldigheid en om een hoorzitting met experts, maar dat gaan we niet doen. Dat gaan we niet doen; ga deze wet er maar in drie dagen doorheen jagen, want Eelco Heinen wil dat." Dat is de enige reden: Eelco Heinen wil het. Daarom moeten wij hier met grote spoed peperduur prutswerk behandelen. Dat is wat er hier aan de hand is. En iedereen weet het, maar niemand durft het te zeggen.

Voorzitter. Over twee dagen hebben we een interne bijeenkomst in de Kamer van de "werkgroep wetgevingskwaliteit". Dan gaat iedereen weer zeggen: het is heel belangrijk om goede wetten te maken en goede uitvoerbaarheid is cruciaal. Maar ik zeg daarover: ik kan dat niet serieus nemen van partijen die hier vandaag zeggen dat we dit er in één dag doorheen gaan jagen, met vijf rode vlaggen, een Raad van State die zegt dat we het niet moeten doen en een Eelco Heinen die zelf niet eens bij het debat is.

Voorzitter. Dan de discussie over vermogenswinst en vermogensaanwas. Die hebben we vaker gevoerd in deze Kamer. U weet van onze partij dat wij een belasting op vermogensaanwas verstandiger vinden dan een op vermogenswinst. Een van de bezwaren bij vermogenswinst is dat je zelf kan bepalen wanneer je belasting betaalt. Dit kan en zal namelijk leiden tot ongewenst gedrag en tot belastingontwijking. Hoe gaat het kabinet dit voorkomen? En waarop baseert het kabinet de aanname dat mensen hun aandelen gemiddeld elke vierenhalf jaar verkopen, ook als je straks weet dat je het betalen van belasting kunt uitstellen door niet te verkopen?

Voorzitter. Dan de juridische houdbaarheid. De Raad van State was klip-en-klaar: dit hoort niet in een novelle en dit kan niet binnen een jaar tijd. Waarom wordt het advies genegeerd? Hierop kan het antwoord niet zijn: we hebben goed geluisterd, dus we maken er met een novelle 2029 van. Daarvan zegt de Raad van State namelijk: "Dat is niet wat wij adviseren. Dit moet niet met een novelle. Trek de novelle in en kom desnoods met een zorgvuldige, nieuwe wet per 2030." Graag een eerlijke reflectie van de staatssecretaris op deze keuzes van Eelco Heinen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan de uitvoerbaarheid. Dat is nog zoiets waarvan iedereen hier zegt dat het belangrijk is, totdat het gaat over dit politieke project van de minister, want dan opeens worden alle signalen en rode vlaggen genegeerd. Opeens wil men geen kleinere overheid — dat hoor ik hier namelijk elke week — maar moet er 250 extra fte komen voor deze novelle. Hoe gaat de Belastingdienst dit de komende jaren uitvoeren? Betekent dit — dat zou goed nieuws zijn — dat de bezuinigingen op de Belastingdienst van tafel gaan? Of — daar ben ik bang voor — komen er nog pijnlijke keuzes op andere onderwerpen?

Deze vraag hebben we de afgelopen maanden vaak gesteld en steeds was het antwoord: wacht maar rustig af tot de uitvoeringstoets, wacht maar rustig af tot de novelle. Nou, die ligt er nu, dus ik hoor graag van de staatssecretaris een heel eerlijk antwoord: welke van onze andere politieke wensen gaan hier straks onder lijden in de uitvoering, bij de ICT? Dit gaat namelijk gevolgen hebben voor andere politieke wensen. Ik weet nu al dat als wij als Kamer de komende jaren dingen willen, het antwoord wordt: geen capaciteit, geen fte's. Dat komt dan mede door de keuzes van deze week rondom de novelle.

Voorzitter, ik ga afronden. Ik hoop oprecht dat de Kamer, bij voorkeur de Tweede Kamer, desnoods de Eerste Kamer, hier een stokje voor gaat steken. Dit is namelijk niet hoe je met elkaar wetten maakt. Dat moet zorgvuldig, met een goede uitvoerbaarheid en met een goede dekking. Daar is maandenlang voor gewaarschuwd en daar is maandenlang om gevraagd, door de coalitie en door onszelf, en toch ligt hier vandaag een blanco cheque, peperduur prutswerk, waarin €1.000 per Nederlander wordt gevraagd voor de grote wens van Eelco Heinen. Ik hoop echt dat de Kamer hier vandaag een stokje voor steekt, en anders de Eerste kamer. Wij worden namelijk ook betaald om te kijken naar de wetgevingskwaliteit en die kritisch te controleren. Die is hier helaas gewoon niet op orde.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Stultiens. Ik zie nog een interruptie van de heer Grinwis, namens de ChristenUnie.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik deel de frustratie die uit de bijdrage van collega Stultiens spreekt zeer. Dat lijkt mij niet meer dan terecht. Toch heb ik een vraag. We kennen PRO van heel stevige stellingnames over vermogen en over arbeid, maar begrijp ik nou goed dat hij zich hier best wel welwillend opstelt, zo van: het is niet ons idee, die vermogenswinstbelasting, maar als er dan over gesproken moet worden, mits er een goede dekking is, is PRO bereid om over een vermogenswinstbelasting te spreken?

De heer **Stultiens** (PRO):
Kijk, wij zeggen: de wet die nu in de Eerste Kamer ligt, vinden wij prima. Daar kunnen we volgende week over stemmen. Die is goed voor de uitvoering en goed voor het budgettaire gat. Als er dan partijen zijn die zeggen dat ze vermogenswinst willen — er zijn er best wel veel hier — dan valt daar met ons over te praten, mits met een goede dekking en een goede wet. Die laatste twee punten ontbreken vandaag allebei. Daarom ben ik zo kritisch.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dat is voldoende voor de heer Grinwis. Ik zie geen andere interrupties. Dank u wel, meneer Stultiens. Dan gaan we naar de tweede spreker van de zijde van de Kamer. Dat is mevrouw Van Eijk, die gaat spreken namens de VVD.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Dank je wel, voorzitter. De keuze voor het snelste tijdspad naar een box 3 op basis van vermogenswinstbelasting heeft de steun van de VVD. Het is de hoogste tijd dat er rust op het box 3-dossier komt. Hoe eerder het parlement een definitief besluit neemt, hoe eerder en beter de praktijk zich op de nieuwe situatie kan voorbereiden. De behoefte aan duidelijkheid voor de langere termijn is groot.

Nu ons land ook voor een vermogenswinstbelasting kiest, plaatst het zich internationaal niet langer in een uitzonderingspositie. Onze open economie is gebaat bij een goed investeringsklimaat. We willen langetermijnbeleggingen stimuleren. Een gangbaar fiscaal regime voor het belasten van inkomsten uit vermogen hoort daarbij. Een langlopend dossier wordt daarmee opgelost. We nemen afscheid van het betalen van belasting over een forfaitair rendement. Je betaalt straks belasting over werkelijk rendement en dan ook pas wanneer het is gerealiseerd. Geen belastingen over papieren winsten. Eerlijk en uitlegbaar.

Voorzitter. Gedurende waarschijnlijk een jaar valt een aantal vermogensbestanddelen, waaronder cryptobeleggingen, onder een vermogensaanwasbelasting. Experts en sectoren waarschuwen voor de gevolgen van de verschillende behandeling. Het onderscheid tussen directe en indirecte beleggingen raakt in Nederland gevestigde ondernemers. Wat betekent dat voor ons vestigingsklimaat. Er kan een waterbed ontstaan, waarbij beleggers richting fiscaal gunstigere verpakkingen en constructies worden geduwd. Als 2029 de invoeringsdatum van het nieuwe stelsel wordt, en er ruim twee jaar voorbereidingstijd is, is het dan toch niet mogelijk om die laatste categorieën ook per 2029 naar vermogenswinst te brengen? Kan voor die categorieën bijvoorbeeld een vrij invulveld worden gehanteerd in 2029? Als de aanvangswaarde per 1 januari '29 correct kan worden vastgesteld, zijn er op zich toch geen mogelijkheden voor fouten maken of misbruik, vraag ik de staatssecretaris. De belastbare grondslag van de vermogenswinst- en vermogensaanwasbelasting is over de gehele looptijd immers hetzelfde, alleen het moment van heffing verschilt.

Uit het verslag volgt dat de nadelen van de vermogensaanwasbelasting kunnen worden beperkt met betalingsregelingen. We gaan ervan uit dat deze werkwijze in de praktijk ruimhartig zal worden toegepast. Verzekeraars vragen of bij de financiële instrumenten ook de kapitaalverzekeringen kunnen worden meegenomen om marktverstoring te voorkomen. Anders krijgt een belastingplichtige die met een bankproduct belegt, te maken met een vermogenswinstbelasting en een belastingplichtige die via een kapitaalverzekering belegt, met een vermogensaanwasbelasting. Deze producten zijn vaak langlopend. Als de systematiek van de vermogenswinstbelasting wordt toegepast op kapitaalverzekeringen, dan vergt dat enig extra werk, begrijpen wij, namelijk voor hoe winst in bepaalde periodes te berekenen, omdat gedurende de looptijd van die producten fiscale regimes en overgangsregimes van toepassing zijn. Ook hierop graag een reactie van de staatssecretaris. En kan de staatssecretaris verduidelijken dat certificaten van aandelen kwalificeren als rechten op voordelen uit dergelijke aandelen, nu het ministerie van Financiën voor certificaten ook wel de lijn volgt dat deze in box 3 als vorderingsrechten worden aangemerkt?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voor het begrip "financieel instrument" wordt aangesloten bij de Wet op het financieel toezicht. Niet veranderbare aandelen en winstbewijzen kwalificeren ook voor een vermogenswinstbelasting. Daarmee wordt aangesloten bij de categorisering beleggingen in de aangifteprogrammatuur van de Belastingdienst. Stel dat er aanpassingen plaatsvinden aan de Wet op het financieel toezicht. Kwalificeert een dergelijke nieuwe categorie beleggingen dan automatisch ook voor het vermogenswinstregime? Met andere woorden, krijg je via de Wet op het financieel toezicht een toegangsticket voor het vermogenswinstregime?

Voorzitter. De invoering zal gepaard gaan met uitvoeringsperikelen. Maar het recente verleden van box 3 — denk aan de Wet tegenbewijsregeling en de Wet werkelijk rendement — heeft ons geleerd dat de uitvoeringstoets van de Belastingdienst waarbij vlaggen rood kleurden, geen beletsel vormde. Iedere overgang naar belastingheffing over werkelijk rendement brengt extra complexiteit met zich mee. Ook de huidige tegenbewijsregeling in box 3 doet een groot beroep op het doenvermogen van belastingplichtigen en er ontbreekt contra-informatie bij het bepalen van het werkelijk rendement. Uiteindelijk vult de Belastingdienst je aangiftes straks vooraf in, zoals dat nu ook gebeurt.

Dat betekent: geen papierwinkel doorspitten als je je aangifte doet en de Belastingdienst kan eenvoudig controleren of iedereen het juiste bedrag betaalt. Misschien vraagt het wat meer van belastingplichtigen die hun aandelen of vastgoed met winst verkopen. Misschien moet je die winst dan zelf opgeven bij je aangifte in het voorjaar. De belastingmoraal in Nederland is hoog, en we moeten er ook op kunnen vertrouwen dat mensen dat gewoon goed en netjes doen. Voor partijen als banken en financiële instellingen, die gegevens van de klant moeten aanleveren, brengt de overgang uitdagingen mee.

Daarom moet banken en andere instellingen snel duidelijkheid worden gegeven. Hoe eerder zij weten waar ze aan toe zijn, hoe sneller en beter zij zich kunnen voorbereiden op het nieuwe stelsel. De uitvoeringsbezwaren rond renseignering moeten serieus worden genomen. Het is goed dat de staatssecretaris in gesprek is en blijft met de banken. We begrijpen dat het kabinet zich ervoor inzet dat de volledige gegevenslevering zo snel mogelijk wordt ingeregeld. Wat is er dan precies nodig voor invoering per '28 of '29? En welk tijdpad voor de renseignering hoort daarbij?

Voor de Wet tegenbewijsregeling zijn incidenteel 1.757 fte nodig voor de periode 2024-26. Voor de Wet werkelijk rendement zijn 44 fte incidenteel en 877 fte structureel nodig. Voor de Novelle uitbreiding vermogenswinstbelasting box 3 zijn incidenteel 252 fte nodig voor de periode 2027-31. Hoe verhouden deze schattingen zich ten opzichte van elkaar? Kan de staatssecretaris inzicht geven in de benodigde capaciteit voor de jaren '27 en verder, per wet en in totaal? Wanneer kan de Kamer de herijkte uitvoeringstoets verwachten? En kan de staatssecretaris toelichten of en hoe die verschillende trajecten op elkaar inwerken?

Voorzitter. Het CPB beoordeelde de ramingen voor de Wet tegenbewijsregeling en de Wet werkelijk rendement als "redelijk en neutraal, met een hoge mate van onzekerheid". Die "hoge mate van onzekerheid" heeft verschillende oorzaken. Zo zijn de rendementen op beleggingen in box 3 zeer volatiel en zijn er weinig gegevens beschikbaar over werkelijke rendementen van individuele belastingplichtigen. De onzekerheid over gedragseffecten draagt bij aan de totale onzekerheid van de raming. Dit zal voor de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

novelle niet anders zijn, verwacht ik. Graag een reactie van de staatssecretaris.

Voorzitter. In de berichtgeving over box 3 vliegen de bedragen ons om de oren. De voorgestelde verlaging van het heffingsvrij vermogen en het heffingsvrij resultaat is gelukkig geschrapt. Hetzelfde geldt voor de voorgestelde verhoging van het forfaitair rendement. Kleine spaarders en beleggers worden ontzien. Dat is goed nieuws. De verlaging van de box 2-tarieven levert tijdelijk geld op. Uit ervaring weten we dat directeur-grootaandeelhouders sterk reageren op wijzigingen in de belastingtarieven. Tegelijkertijd raakt de beperking van excessief lenen veel box 2-ondernemers. Deze twee maatregelen moeten in samenhang worden beoordeeld. Wij hebben zorgen over directeur-grootaandeelhouders die hebben geleend voor de aankoop van een bedrijfspand of het appartement boven de winkel dat zij verhuren. Zij kunnen niet van de ene op de andere dag een nieuwe hypothecaire lening krijgen. Rente en aflossing zullen aanzienlijk hoger zijn. Ze komen klem te zitten. Waarom is een ruimere uitzondering voor vastgoed dan niet mogelijk? Hoe kunnen deze ondernemers worden geholpen?

Voorzitter. We begrijpen dat het wetsvoorstel voor de overstap naar een volledige vermogenswinstbelasting per 2030 met Prinsjesdag 2027 naar de Kamer wordt gestuurd. Waarom wordt er niet voor gekozen deze wet los van het pakket Belastingplan 2028 te behandelen?

Ten slotte. Vanuit de vastgoedsector blijven er zorgen over het feit dat in de Wet tegenbewijsregeling geen kostenaftrek is opgenomen. Het uitstellen van de Wet werkelijk rendement box 3 naar 2029 zou voor hen een tegenvaller zijn. Om hen tegemoet te komen wordt gepleit voor het introduceren van een kostenaftrek. Is dit technisch maakbaar en inpasbaar in het IV portfolio? Welke keuzes moeten daarvoor worden gemaakt?

Voorzitter. Ik begon mijn inbreng met de overweging dat het hoog tijd is dat er rust komt op het box 3-dossier. Het is daarom goed dat we op zo'n korte termijn de wet kunnen behandelen en kunnen besluiten. Ik kijk uit naar de antwoorden van de staatssecretaris.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Van Eijk. Ik zag bij het een-na-laatste stukje dat u aanstipte dat de hand van de heer Grinwis omhoogging. Ga uw gang.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dank, voorzitter. En dank aan de heer Dijk voor het attenderen van de voorzitter op mijn hand.

Ik heb een heel aantal vragen naar aanleiding van de bijdrage, maar eerst maar eens even een feitelijke vraag over een concreet punt: de kostenaftrek. Ik heb daarnaar gevraagd in het verslag. In de nota naar aanleiding van het verslag stond: ja, de kostenaftrek, zelfs voor sec vastgoed, is maakbaar in de tegenbewijsregeling per 1 januari 2028. Ik bereid op dit moment ook een amendement voor daarop. Ik weet natuurlijk niet hoe snel dat ingediend kan worden, want het is allemaal heel kort dag en het moet zorgvuldig gebeuren. Tegelijkertijd had ik eerder zo'n amendement ingediend. Betekent dit dan dat ik mag rekenen op de steun van collega Van Eijk?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik begrijp deze vraag. We hebben hier natuurlijk eerder uitgebreid met elkaar over

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gedebatteerd, ook bij de Wet werkelijk rendement en de behandeling daarvan. Wij zouden die kostenaftrek er ook wel graag in willen zien, vandaar ook mijn vraag over technisch maakbaar en uitvoerbaar. Ik denk dat dat de belangrijkste vraag is. Ik zou niet het risico willen lopen dat er als gevolg van die kostenaftrek weer vertraging komt bij de invoering van de novelle. Ik heb nog niet helemaal scherp hoe dat op elkaar inwerkt, vandaar ook mijn vragen, maar als dat amendement er komt, dan zal mijn fractie daar in ieder geval goed naar kijken en daar ook een afweging in maken.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Het heeft natuurlijk consequenties voor de Belastingdienst, dus 1 januari 2029 zal natuurlijk meer onder druk komen te staan dan zonder zo'n amendement, maar dat was de vorige keer bij de Wet tegenbewijsregeling ook al het geval; toen hebben we dit uitgebreid aan de orde gehad. Als we iedere keer besluiten om maar niet over te gaan tot de kostenaftrek omdat mogelijk de invoering van een nieuw stelsel dan in het gedrang komt, terwijl iedereen hier nu al jaren erkent dat die kostenaftrek ongelofelijk logisch en rechtvaardig is en we tegelijkertijd iedere keer in the end moeten constateren dat box 3 weer vertraging oploopt, hoelang kun je dan in de tussentijd de vastgoedsector, de verhuurder van particuliere woningen, nog langer de verhuurder op kosten laten jagen, zonder dat ze die mogen verrekenen, en daarmee het uitpondingsrisico vergroten? Hoelang wil de VVD dat voor zijn kap nemen?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik herken de punten die de heer Grinwis hier aanhaalt. We weten ook dat er heel veel meer nodig is, zal ik maar zeggen, om het uitponden van verhuurwoningen op de vastgoedmarkt te stoppen. Het feit dat die kosten niet aftrekbaar zijn, is daar absoluut een onderdeel van, omdat de businesscase gewoonweg niet rondrekent. Zoals we eerder ook echt serieus naar het amendement hebben gekeken dat voorlag, zullen we dat nu ook doen. Ik ben me heel erg bewust van de impact daarvan, maar ik wil het straks wel in de totaliteit met elkaar kunnen afwegen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, ik heb nog heel veel andere vragen, maar misschien komen we wel terug in een tweede rondje. Ik verbaas me over heel veel bij de VVD: over de budgettaire discipline, hoe bijna gemakkelijk wordt voorbijgegaan aan het budgettaire gat. Misschien willen mevrouw Van Eijk daar nog op reageren. Ik wil vooral vragen hoe zij om wil gaan met de grote onzekerheid, met name op het volgende punt. Er is nu veiligheidshalve een aanname gedaan dat aandelen en afgeleide producten niet drie jaar worden aangehouden maar vierenhalf jaar. Maar we weten allemaal, ook uit andere landen dat dat een hele — hoe zal ik het zeggen? — voorzichtige of juist onvoorzichtige aanname is en dat de kans heel groot is dat er heel veel producten ontstaan en worden gekozen door vermogenden, waardoor zij heel lang de belastingaanslag uit gaan stellen en die vierenhalf jaar waarschijnlijk een grote onderschatting is van de daadwerkelijke duur dat aandelen aangehouden worden. Wat nou als de budgettaire tegenvallers nog groter worden? Hoe wil mevrouw Van Eijk dat gaan ondervangen, met een voorheffing doen, met differentiatie in de tarieven, met iets anders dat voor de VVD te dragen is? Ik ben heel benieuwd.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Grinwis. Ik attendeer u wel op mijn opmerking over "kort en bondig".

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Precies het punt van de ramingen heb ik in mijn inbreng aangeraakt, omdat die gepaard gaan met heel veel onzekerheid. Dat was bij de eerdere wetsbehandelingen niet anders. Dat is nu ook zo. We hebben eerder een discussie gehad over de aannames die gedaan worden om te komen tot ramingen. Ik herinner me nog de discussies over de Wet tegenbewijsregeling en de hersteloperatie. Nu blijkt ook dat daar behoorlijke afwijkingen in zitten. Deze kan in die zin ook afwijken. Dat kan in positieve en in negatieve zin. Het is bijvoorbeeld heel erg afhankelijk van marktomstandigheden, maar ook van het gedrag van belastingplichtigen. Het risico dat producten op een bepaalde manier verpakt kunnen worden, dat er gepland gaat worden en dat aanbieders erop zullen inspelen wordt onderkend. Deze inschatting is nu gemaakt met de beste informatie die nu beschikbaar is. Daar hebben we het op dit moment gewoon mee te doen.

De heer **Stultiens** (PRO):
Mevrouw Van Eijk sprak eigenlijk niet tegen waar de heer Grinwis en ik over spraken. Kranten spreken over "boekhoudkundige zwendel", "financiële lijken" die uit de kast kunnen komen en VVD-belang dat boven het landsbelang gaat. Betekent dat dat zij deze analyse deelt? Zo niet, waarom hebben deze experts en economen volgens haar ongelijk?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Het debat vorige week ging hier ook al over. De begrotingsregels zijn ook in dit geval toegepast met een dekking die in deze kabinetsperiode in orde is en ook structureel gedekt is. Ik realiseer me ook dat er bedragen het saldo in lopen na 2031. Tegelijkertijd is de inschatting van het kasritme waarmee de budgettaire derving optreedt hoogst onzeker. Dat gezegd hebbende, zijn de begrotingsregels gevolgd. De budgettaire derving is gedekt conform die begrotingsregels. Met dat voorstel zijn wij deze wet nu aan het behandelen. Als we daarmee een grote onzekerheid wegnemen en een probleem oplossen dat we continu maar voor ons uit aan het schuiven zijn, dan heeft dat de steun van mijn fractie.

De heer **Stultiens** (PRO):
Alle economen, analisten en columnisten zeggen: dit is niet gedekt. Maar mevrouw Van Eijk zegt: het is wel gedekt. Het FD ziet het dus verkeerd, Elsevier ziet het verkeerd, de heer Grinwis ziet het verkeerd, Bas Jacobs ziet het verkeerd, ik zie het verkeerd. We hebben het allemaal verkeerd begrepen. Kunt u nog één keer uitleggen waarom het wel gedekt is, zowel structureel als in de hele tabel? Wij lezen namelijk allemaal een gat van 17,5 miljard. Er is overigens ook structureel geen dekking. Ook dat klopt niet. Dat is een sidenote. Wat ziet iedereen verkeerd wat mevrouw Van Eijk beter ziet?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Wat ik zeg: er zijn begrotingsregels met elkaar afgesproken. Dat betekent dat dit voorstel is gedekt binnen de kabinetsperiode en structureel. Dat is wat ik zeg.

De **voorzitter**:
De heer Stultiens, afrondend.

De heer **Stultiens** (PRO):
Wat is dan de structurele dekking volgens haar, welk bedrag?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
In de brief van 3 november, waarin zowel de novelle box 3 zit alsook het aangepaste

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

pakket voor het Belastingplan, zit een dekking die rondrekent.

De heer **Stultiens** (PRO):
Nee, hier komt ze niet mee weg, voorzitter. Dat vroeg ik niet. Wat is de structurele dekking?

De **voorzitter**:
Meneer Stultiens, u heeft eigenlijk uw drie vragen gehad. Ik sta deze nog wel toe.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dat is terecht. Dan mag zo Grinwis weer en dan ga ik daarnaar weer. Ik vroeg wat de structurele dekking is. We weten allemaal dat het niet waar is. Ik wil graag horen: wat is de dekking, het precieze bedrag? Wat is de structurele dekking volgens mevrouw Van Eijk?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik ga hier niet in mee. Ik blijf bij de woorden die ik niet gebruikt heb. Het is gedekt binnen de kabinetsperiode en ook structureel.

De **voorzitter**:
Ik zie de heer Dijk namens de SP.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Ik ga toch even mee in dit treintje. Dit is namelijk gewoon de hamvraag. Ik vind het echt onbegrijpelijk dat je, als je de tabel leest, op een tekort uitkomt van 17,5 miljard. Terwijl er voor andere dingen nooit geld is, schudt de VVD-minister dit zomaar uit de mouw en wordt dat hier door een VVD-Kamerlid verdedigt dat donders goed weet dat het helemaal niet structureel gedekt is. Dus klopt het dat er in 2040 nog altijd een tekort is van 640 miljoen euro per jaar?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Nee, dat klopt niet.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Dan wil ik toch van mevrouw Van Eijk weten hoe ze dit dan dekt. Welk bedrag?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik ga hier niet in mee. In algemene zin stuurt het kabinet op dekking binnen de kabinetsperiode en structureel. Dat is gewoon de gebruikelijke begrotingssystematiek en dat is hier ook gebeurd. Bij het vorige dekkingspakket heeft de Kamer in meerderheid gezegd: dit willen we anders. Het kabinet heeft bekeken waar de meerderheden liggen en is met een aangepast dekkingsvoorstel gekomen. Als het om incidentele opbrengsten uit box 2 gaat: ook dat is eerder gebeurd, in 2014, onder leiding van minister Dijsselbloem. Dat doen we nu dus hier ook. Ik heb hier niks aan toe te voegen. Dit voorstel is gedekt binnen de kabinetsperiode en structureel conform de begrotingsregels.

De **voorzitter**:
Meneer Dijk, afrondend.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dit is frappant, want dan vraag je dus heel concreet hoe, en dan zegt de woordvoerder van de VVD: ik ga hier niet in mee. Ja, dat is lekker makkelijk. Bij iedere moeilijke vraag die je krijgt, kun je dan zeggen: nou ja, ik ga hier niet in mee. Waarom geeft u niet heel simpel antwoord op die hele simpele en concrete vraag?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Er zit een budgettaire tabel bij dit voorstel. Daarin staan de dekkingsmaatregelen opgenoemd. Als je kijkt naar die tabel, dan zie je dat het gedekt is binnen de kabinetsperiode en structureel, in samenhang met het pakket rondom het Belastingplan zoals dat ook op 3 november naar de Kamer is gestuurd.

De **voorzitter**:
Ik zit even met een dilemma, want de heer Dijk wil nog een vraag stellen, maar de heer Grinwis en de heer Stultiens ook. Volgens mij heb ik aangegeven dat we het in drie termijnen doen. Heeft u die vraag nu echt nodig? Oké, dan is de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Mevrouw Van Eijk gaf vorige week plenair al toe dat het verschil tussen de 100 miljoen die het structureel kost en de 14 miljoen die het beperken van excessief lenen oplevert, gewoon 86 miljoen negatief is. Dat gaf mevrouw Van Eijk vorige week toe. Waarom dan vandaag niet ook gewoon? Ze wil zichzelf toch vanavond in de spiegel kunnen aankijken?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Daar heeft de heer Grinwis gelijk in.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Wat nou als ik in de tweede termijn een motie indien om de Lelylijn, de Rijnenburglijn en de IJmeerverbinding aan te gaan leggen vanaf 2032 en ik symbolisch voor elke lijn €1 dekking zal inleggen gedurende de kabinetsperiode? Steunt mevrouw Van Eijk zo'n motie?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Nee, die wordt niet door ons gesteund.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Is dat dan vanwege geweldige financiële dekking in overeenstemming met de doctrine van Heinen of is dat omdat de VVD niks opheeft met het ov?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Dat laatste beeld herken ik niet, zeg ik tegen de heer Grinwis. Ik denk dat de behandeling van de IenW-begroting in heel goed overleg, die breed door de Kamer wordt gesteund, zowel ziet op infra als op ov. Ook als je kijkt naar het pakket dat in het voorjaar met elkaar is afgesproken over de energiecrisis, zie je dat er ook steun van de VVD is gekomen voor iets van het ov. Ik denk dus dat dit geen juiste weergave is.

De **voorzitter**:
U heeft ook uw drie interrupties gehad.

De heer **Stultiens** (PRO):
Na acht keer vragen geeft mevrouw Van Eijk toe dat het structureel geld kost, want 100

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

min 14 is 86. Het kost dus 86 miljoen euro per jaar. Waarom zei ze dan net van niet? Waarom zei ze dat het structureel gedekt was? Waarom geeft ze nu pas toe dat dat niet klopt?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Het gaat hier om nogal grote bedragen en dan kun je tot op de laatste komma iets moeten dekken. Het overgrote deel van dit pakket is gedekt. En ja, er blijft nog een kleine opgave structureel over.

De heer **Stultiens** (PRO):
Nu wordt het wel pijnlijk, want hier wordt beweerd dat het overgrote deel gedekt is. Er staat 17,5 miljard euro open. Dat is €1.000 per Nederlander. Structureel kost het geld. Wiskundig gezien, mis je dus een oneindig groot bedrag aan geld en dan wordt er hier gezegd: nee, de dekking loopt rond. Pas na negen keer vragen wordt het toegegeven. De vraag blijft staan waarom die enorme draai door de VVD en de rest van coalitie gemaakt is. Het hele jaar werd er namelijk gezegd dat er een goede dekking moest komen. Alle moties zeiden gewoon: kom met dekking binnen het vermogensdomein. Zelfs de motie van JA21 zei: dekking binnen het vermogensdomein. Die ligt er vandaag niet. Dan is het woordvoeringslijntje: nee, het is grotendeels gedekt. Maar het is niet gedekt. Waarom geven ze dat niet gewoon toe? Waarom zeggen we als Kamer niet dat ze gewoon met een fatsoenlijke dekking moeten komen voor deze gigantische, peperdure blanco cheque aan vermogenden?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik zie dat er in eerste instantie een dekkingsvoorstel naar de Kamer is gestuurd dat niet kon rekenen op steun van een meerderheid. Er zijn verschillende moties aangenomen, onder andere de verlaging van het tarief in box 2. Ik zie dat het kabinet zijn best heeft gedaan om te komen tot een dekking die door een meerderheid van de Tweede Kamer kan worden gedragen. Dat ligt nu voor en dat heeft onze steun.

De **voorzitter**:
De heer Stultiens, afrondend.

De heer **Stultiens** (PRO):
Er is een motie aangenomen — meerdere moties trouwens — die zei: kom met een dekking binnen de vermogenstermijn. Die motie werd gesteund door de VVD, maar die wordt niet uitgevoerd. De vraag blijft dus staan, zeker aan een partij die wil uitstralen van de financiële degelijkheid te zijn: waarom accepteert uw partij dat hier een blanco cheque van 17,5 miljard wordt uitgedeeld? Alle economen zeggen daarvan dat het boekhoudkundig gepruts is. En dan is de poging: klein maken, het klopt allemaal niet. Waarom zeggen we niet: voer die motie uit en kom met dekking! Eelco Heinen heeft negen maanden gezocht. Nou, dan moet hij maar wat langer zoeken. Er is nog geen dekking. Waarom steunt de VVD niet gewoon de eigen motie en waarom draait ze nu zo, waardoor er een blanco cheque wordt geaccepteerd? Dat blijft de vraag.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik blijf bij mijn punt dat dit voorstel is gedekt conform de begrotingsregels binnen de kabinetsperiode. En als dit punt zo groot is voor PRO — en blijkbaar is dat heel erg groot — dan heb ik dat wel gemist in de discussie rondom de hervormingen van SZW, waarbij ook een heel groot deel van de hervormingen, de bezuinigingen, die zijn teruggedraaid en geschrapt, niet is gedekt.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Stultiens** (PRO):
Ze spreekt mij persoonlijk aan.

De **voorzitter**:
Het probleem is dat ik net tegen uw collega's heb gezegd dat dat niet kan na drie termijnen. Een reactie mag wel, kort, maar geen vraag.

De heer **Stultiens** (PRO):
Het is wetgeving dus we kunnen vandaag zo veel interrumperen als we willen. Ik word aangesproken. Eigenlijk is het beste antwoord: ja, meneer Heinen is een boekhoudkundige prutser en een paar maanden geleden deed hij het ook verkeerd. Ja, dat klopt, toen was er ook geen dekking. Mijn partij zei toen al: dek het binnen vermogen en winst. Dat zeggen we al een halfjaar, dat zeggen we al tien jaar. Wij moeten als oppositiepartij dus niet het verwijt krijgen: meneer Heinen heeft geen dekking. Dat klopt, dat was toen al een probleem. Maar waarom ik het nu erger vind, is dat toen werd gezegd: we houden de AOW zoals die is. Nu wordt gezegd: we gaan 18 miljard uitdelen aan box 3-beleggers. Maar u heeft gelijk, mevrouw Van Eijk, meneer Heinen is inderdaad vaak inconsistent. Dat klopt.

De **voorzitter**:
Dank u wel, ik kijk even rond. De heer Dijk.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
We kregen geen goede antwoorden op deze vraag. Ik denk dat ik wel weet welke belangen er spelen. Maar ik heb een andere vraag: vindt mevrouw Van Eijk de concentratie van vermogen bij een zeer geringe groep mensen in ons land, in de wereld, een probleem?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Dat is wel een hele brede vraag. Waar de discussie vandaag over gaat en de afgelopen week over is gegaan, is de vraag wie die vermogenden dan zijn. Dan zie ik heel veel ondernemers, die heel hard werken, die risico's nemen, die banen creëren, die wat opzijzetten voor hun oude dag of die een pandje hebben aangekocht voor de verhuur. Bij heel veel partijen zijn dat al snel de vermogenden. Daar ga ik niet in mee. Daarmee vind ik dus ook dat het stelsel eerlijker moet en dat de inkomsten uit vermogen die je geniet, ook netjes moeten worden belast. Dat is de discussie die we hier vandaag met elkaar hebben.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Ik ga toch mijn vraag herhalen: vindt mevrouw Van Eijk het een probleem dat er al jarenlang een vermogensconcentratie plaatsvindt, met name in de echte top — ik heb het niet over de bakker of de slager — die steeds machtiger wordt door die concentratie van vermogen? Vindt zij dat een probleem?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik zie dat er een concentratie van vermogen plaatsvindt bij een hele kleine groep. Ik denk niet dat het zwaarder belasten van vermogen in het algemeen in Nederland daarvoor een oplossing is.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan beschouw ik dit als een antwoord op mijn eerste interruptie. Dat is fijn, want daar ging het namelijk om: gaat deze wet iets doen aan het tegengaan van concentratie van vermogen aan de top?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Deze wet zorgt in ieder geval voor een eerlijkere belasting op inkomsten uit vermogen. Als het gaat over de groep waar de heer Dijk het over heeft, dan zit die niet in box 3. Dan heb je andere maatregelen met elkaar te nemen. Dat doe je bij voorkeur in internationaal verband dan wel in Europees verband, omdat het heel onverstandig is om dat vanuit Nederland alleen te doen. Dat weet de heer Dijk ook.

De **voorzitter**:
Ik kijk naar meneer Dijk. Ik kijk overigens ook naar mevrouw Van Brenk, die ook iets wil vragen. Meneer Dijk, u bent eigenlijk toe aan uw derde interruptie in dit blokje. Als u geen eindconclusie heeft, dan ga ik eerst naar mevrouw Van Brenk en dan kunt u daarna weer.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Ik wil graag weten hoe de VVD aankijkt tegen het advies van de Raad van State.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Het advies van de Raad van State horen wij serieus te nemen. Daarom verwees ik al naar de Wet werkelijk rendement box 3 en de Wet tegenbewijsregeling, die wij hier eerder in de Kamer hebben behandeld. Daar lagen ook zeer kritische adviezen van de Raad van State aan ten grondslag. Een van de kritiekpunten betrof het hybride stelsel en het feit dat er inderdaad nog een winst- en een aanwasbelasting in het voorstel zaten. Daarmee loopt de belastingheffing in de verschillende boxen, box 2, box 3 en de vennootschapsbelasting, heel erg uit de pas, ook internationaal, zo zal ik maar zeggen.

Ik zie dat er met dit voorstel een belangrijke verbetering is. Wat betreft de zorgen die de Raad van State en de Belastingdienst hebben geuit over de uitvoering, denk ik dat het kabinet er verstandig aan heeft gedaan om te kijken naar een later moment van invoering. Dat is 2029, zodat iedereen voldoende tijd heeft om zich daarop voor te bereiden. De stelselwijziging naar werkelijk rendement is op zichzelf complex en zal altijd heel veel van de uitvoering vragen.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Het is duidelijk dat het complex is. Vijf rode vlaggen van de Belastingdienst: dat is nogal wat. In ieder geval voor 50PLUS blijft de vraag dan ook of we er niet verstandig aan zouden doen om wat meer de tijd te nemen om te zorgen voor goede en deugdelijke wetgeving. Wat vindt de VVD daarvan?

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik denk niet dat de uitvoering nu per se vastloopt of rode vlaggen geeft vanwege de inhoud van het wetsvoorstel. De complexiteit zit 'm echt in het werkelijk rendement en de vermogenswinstbelasting. Dat ga je nu niet een-twee-drie oplossen. Het feit dat er meer tijd wordt genomen en we koersen op 1 januari 2029 betekent in ieder geval dat we het met elkaar verbeteren, in overleg met de ketenpartners zoals banken en andere partijen die gegevens moeten aanleveren. De Belastingdienst beschikt daarmee over de contra-informatie om te kunnen handhaven. Ik denk niet dat je heel veel meer verbeterslagen kan maken. Ik denk wel dat het hele raamwerk verbeterd wordt met de Wet

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vermogenswinstbelasting die volgend jaar naar de Kamer komt, maar dat doet nu niet af aan de uitvoerbaarheid.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik kijk naar de zijde van de Kamer om te zien of alle interrupties die men wilde plegen, gepleegd zijn. Dat is volgens mij het geval. Dan dank ik mevrouw Van Eijk. Dan gaan we naar de heer Stoffer, die gaat spreken namens de SGP.

De heer **Stoffer** (SGP):
Dank, voorzitter. Er wordt al lang gesproken over de toekomst van box 3. Al meer dan tien jaar ligt er de ambitie om over te stappen naar een heffing op basis van werkelijk rendement. Er zijn diverse uitspraken door de Hoge Raad gedaan waarmee de wetgever aan het werk is gezet. Allerlei wetten zijn in de afgelopen jaren door het parlement geloodst om de situatie te verbeteren, maar nog steeds ligt er geen breedgedragen en toekomstbestendig plan. Ook het wetsvoorstel dat nu in de Eerste Kamer ligt, is in deze vorm wellicht geen lang leven beschoren.

Intussen hebben burgers en ondernemers de gevolgen van de trage voortgang stevig ondervonden. Spaargeld werd jarenlang te hoog aangeslagen. Dat is gelukkig grotendeels opgelost. Ondernemers die gespaard hebben voor hun pensioen zien hun rendementen grotendeels opgaan aan belastingafdrachten. Op de woningmarkt zijn de gevolgen zichtbaar in de vorm van een lager aanbod van huurwoningen. Dan hebben we het nog niet eens over de positie van verpachte landbouwgronden, eigenaren van vakantiewoningen en kleine particuliere beleggers.

Voorzitter. Tegen deze achtergrond is de SGP blij dat er nu een voorstel ligt waarmee er wel een stap vooruit wordt gezet. Ook met de novelle waar we vandaag over spreken, wordt het stelstel niet perfect, maar het is wel een stap in de goede richting. In beginsel staan we dan ook positief tegenover de novelle.

Voorzitter. Veel van onze vragen zijn beantwoord in de schriftelijke vragenronde. Dank overigens voor de snelle beantwoording. We hebben nog wel een aantal openstaande vragen.

Allereerst over de uitvoering. Er is al eerder opgemerkt dat er een zeer kritische uitvoeringstoets van de Belastingdienst over deze novelle ligt: vijf rode vlaggen en het oordeel "onuitvoerbaar voor het jaar 2028". Dat kan het kabinet maar ook de Kamer niet zomaar naast zich neerleggen. De Raad van State legt terecht de vinger bij de uitvoeringsproblemen. Volgens mij is het daarom ook goed dat het kabinet ervoor heeft gekozen om het voorstel zo snel mogelijk maar uiterlijk 2029 in te voeren. Ik las in de schriftelijke antwoorden dat het kabinet in de komende weken nog bekijkt of invoering per 2028 haalbaar is. Die toets zien we uiteraard graag tegemoet. Gelijk ook maar de vraag of ik kan aannemen dat de novelle vanaf 2029 wel uitvoerbaar is. Kan de staatssecretaris hier aangeven wat daarvoor nodig is?

Voorzitter. Vooral de gegevensaanlevering blijkt een heikel punt. Banken en andere financiële instellingen moeten allerlei gegevens aan de Belastingdienst aanleveren en ik snap dat dat een uitdaging is. Tegelijk is ons financiële stelsel enorm gedigitaliseerd. Vrijwel alles is aan elkaar gekoppeld. Ik snap dat het veel van financiële instellingen vraagt, maar het moet, met al die gegeven die al bijgehouden worden, toch mogelijk zijn om die gegevens te delen? Ik roep de staatssecretaris op om deze uitdaging samen met

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de bankensector maar ook met andere financiële instellingen op te pakken. We voorzien het risico dat ook deze novelle alsnog vertraging gaat oplopen, waardoor de invoering bijvoorbeeld pas in 2030 kan gebeuren. Mijn vraag is of de staatssecretaris dat risico ook ziet. Als dat zo is, gaat hij dat dan op de een of andere wijze proberen te voorkomen, of neemt hij dat extra jaar, of misschien nog langer, ook voor zijn rekening?

De **voorzitter**:
U krijgt een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik denk dat de heer Stoffer hier op een terecht risico wijst. Als hij dat risico zelf weegt en als hij het advies van de Raad van State leest, de uitvoeringstoets en de mails van de Nederlandse Vereniging van Banken, en als hij bovendien kennisneemt van de gebrekkige dekking van het hele voorstel van de minister van Financiën, komt hij dan niet tot de conclusie: we kunnen beter goed naar het advies van de Raad van State luisteren, dat hele zwikkie terughalen uit de Eerste Kamer en een nieuwe wet maken waarin we alle vermogensbestanddelen in één keer onder de vermogenswinstbelasting brengen, dus ook crypto en edelmetalen als goud, die nu een jaar lang blijven liggen sudderen en moeten wachten op de vermogenswinstbelasting?

De heer **Stoffer** (SGP):
Volgens mij waren dat een heleboel vragen in één keer. Over de dekking ga ik zo dadelijk nog wat zeggen. Daar was ik juist bij aangekomen. Maar dat niet ieder bestanddeel er gelijk in komt: ik hoor straks graag van de staatssecretaris hoe we dat moeten zien. Laat ik in algemene zin zeggen: ik heb liever dat we het goed doen en er iets langer over doen, dan dat we het net te snel hebben gedaan en daarom dadelijk in de uitvoering tegen allerlei narigheid en ellende aanlopen, wat opnieuw allerlei mensen zou raken. Ondernemers die onzeker worden, sparende mensen die denken "wat moet ik hier nou mee?", de Belastingdienst die het niet aankan. Als je niet uitkijkt, kom je in een heel moeilijke situatie.

Mijn vragen van zojuist zijn dan ook duidelijk gericht op één ding: laten we het alsjeblieft zeker weten voordat we die stap nemen, en niet bij voorbaat al denken dat het dadelijk wellicht mis kan gaan. Vandaar dat ik ook nadrukkelijk aangeef dat het wat ons betreft ook in 2030 zou kunnen, als het dan maar goed gaat.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dank. Dat vind ik een verstandige lijn. Maar is het dan niet verstandiger om direct die andere keuze te maken? De kans dat het 2030 gaat worden, is heel groot, laten we dan maar in één keer een goed wetsvoorstel maken voor 2030, en laten we voor de twee jaar die openvallen, 2028 en 2029, een kostenaftrek introduceren voor ten minste vastgoed, zodat we het pijnpunt met betrekking tot het vastgoed in die twee jaar oplossen.

De heer **Stoffer** (SGP):
Ik wil straks eerst de beantwoording vanuit het kabinet afwachten op de vraag waar je naartoe moet. Dat laatste punt, daar ben ik zeker voorstander van. Daar hebben wij ook al eerder opmerkingen over gemaakt. Dat hebben wij ook gezamenlijk gedaan, dus daar ben ik zeker voor, voorzitter.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Gaat u verder met uw betoog, meneer Stoffer.

De heer **Stoffer** (SGP):
Voorzitter. Dan was ik aangekomen bij de dekking, want dat is een veelgehoord kritiekpunt op de novelle. Laat ik zeggen dat wij allereerst heel blij zijn dat de oorspronkelijke dekking van tafel is. Mijn collega Flach heeft tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen een motie ingediend om de enorme lastenverzwaring ook voor kleine beleggers in 2027 te schrappen. Die motie is niet aangenomen, maar wonder boven wonder wel uitgevoerd, dus dank daarvoor. Meestal gaat het namelijk andersom, voorzitter. Tot 2031 is het voorstel dus helemaal gedekt. Maar ook wij zien dat het daarna niet volgens de begrotingsregels lijkt te gaan. Mijn vraag aan de staatssecretaris — misschien is het ook wel een retorische vraag, omdat we het al gezien hebben — is: klopt het dat volgende kabinetten dat budgettaire gat vanaf 2032 moeten oplossen? De vraag daarbij is: in hoeverre kunnen extra overschotten uit de tegenbewijsregeling daarvoor ingezet worden? Volgens mij kiest het kabinet voor een verstandige route om een deel van het overschot uit die tegenbewijsregeling nu al in te zetten. Ook de tijdelijke verlaging van de tarieven in box 2 lijkt ons verstandig, want daarmee komt er extra geld vrij, waarmee ook extra inkomsten worden gegenereerd.

De verlaging van het bedrag binnen de regeling excessief lenen roept bij ons wel veel vragen op, want veel ondernemers hebben vanuit hun eigen bv geleend en zijn ervan uitgegaan dat die drempel gelijk zou blijven. De drempel wordt nu in vijf stappen vanaf volgend jaar verlaagd. Mijn vraag is: in hoeverre geeft dit ondernemers tijd om hierop te anticiperen? Is een meer geleidelijke afbouw niet beter, zo vraag ik aan de staatssecretaris.

Voorzitter. Met deze novelle worden ook aandelen onder het regime van de vermogenswinstbelasting geplaatst. Voor de resterende 10% van het vermogen volgt deze overgang per 2030. Dat roept bij ons wel vragen op, en niet alleen bij ons. Ook de Raad van State plaatst hier kritische kanttekeningen bij. Ontstaat er bijvoorbeeld geen rechtsongelijkheid, vraag ik aan de staatssecretaris. Ik wijs er daarbij ook op dat de manier waarop eenzelfde vermogensbestanddeel gehouden wordt, de wijze van heffing bepaalt. Daarnaast lijken verzekeringsproducten, crypto en andere vermogensbestanddelen straks voor één jaar onder de vermogensaanwasbelasting te gaan vallen. Waarom wordt er, nu de uitvoering van deze novelle pas voor 2029 gepland staat, dan niet voor gekozen om per 2029 de volledige overstap naar een vermogenswinstbelasting te maken? Ik overweeg op dit punt een motie, maar dat is natuurlijk afhankelijk van de beantwoording die komt.

Voorzitter. De novelle past de Wet werkelijk rendement box 3, die in de Eerste Kamer ligt, aan. Dat is een wet waar we als SGP tegen hebben gestemd om allerlei redenen, maar een daarvan is de behandeling van vermogen bij huwelijk of echtscheiding. Dat blijft gezien worden als een vermogensoverdracht, waardoor er afgerekend moet worden. Wat ons betreft is dat onwenselijk. Daarnaast blijft de vastgoedbijtelling bestaan in het wetsvoorstel. Tweede woningen die niet verhuurd worden, worden daardoor voor een rendement van 3,35% aangeslagen, terwijl er geen rendement is. Als we echt willen heffen op basis van werkelijk rendement, dan moet die vastgoedbijtelling dus vervallen.

Ook de behandeling van verpachte landbouwgronden kan tot serieuze problemen leiden. Ik heb daarover in januari van dit jaar een motie ingediend. Die motie is nog nooit uitgevoerd, dus mijn vraag, een beetje parallel aan de vorige motie die niet aangenomen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

werd maar wel uitgevoerd, is: zou deze misschien alsnog uitgevoerd kunnen worden? Vererving of schenking van verpachte landbouwgronden wordt namelijk ook gezien als een heffingsmoment, terwijl er geen sprake is van liquide winsten. Sterker, de pachtcontracten maken het vaak onmogelijk om de vermogensaanwas liquide te maken. Ik ben blij dat de staatssecretaris in de schriftelijke antwoorden aangeeft bekend te zijn met de problematiek, maar daarmee is het probleem nog niet opgelost. Mijn vraag is dan ook: waarom kiest de staatssecretaris er niet voor om dit probleem op te lossen? Ik overweeg nog een amendement op dit punt.

Voorzitter. Ik weet dat de staatssecretaris bezig is geweest met ideeën om de wet zoals die nu in de Kamer ligt, te verbeteren. We hebben daarvoor ook suggesties aangedragen. Mijn vraag is wat de status van die suggesties is, want volgens mij is dat geen verloren werk, maar blijven die oplossingen nodig. Mijn vraag is: deelt de staatssecretaris dat? Ook hierbij overweeg ik, afhankelijk van de beantwoording, een motie.

Dat was mijn bijdrage, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Stoffer. Ik zie geen andere interrupties voor u. Dan gaan we naar de heer Vlottes, die gaat spreken namens de PVV.

De heer **Vlottes** (PVV):
Voorzitter, veel dank. Ik zeg weleens vaker bij fiscale debatten: een debat zonder box 3 is geen fiscaal debat. Maar dat het zo'n ellende en zo'n chaos zou worden, had ik ook niet kunnen bevroeden. Hoewel we midden in het circus van het Belastingplan zitten, walst box 3 er nog even tussendoor, maar met dezelfde gemene deler: er kan weer niets. Sommige dingen veranderen kennelijk nooit. Tijdens de behandeling van de Wet werkelijk rendement moest deze voor 15 maart door de Tweede Kamer zijn, anders zou de wet niet meer per 1 januari 2028 in werking kunnen treden. Dat werd destijds nog vurig verdedigd door deze staatssecretaris. Ieder voorstel, iedere aanpassing, zou ertoe kunnen leiden dat 2028 niet meer gehaald werd, met een miljardenderving tot gevolg. Nu is het november en moet deze novelle, toch een hele grote wetswijziging, er binnen een week doorheen gejast worden. Waar is dit kabinet nou helemaal mee bezig?

Die belachelijke wet die het mogelijk maakte dat ook papieren, ongerealiseerd rendement werd belast, is op 12 februari aangenomen, onder andere door de huidige coalitie. Maar een maand na de stemming ontstond er een hausse aan internationale kritiek op dit wetsvoorstel van unrealized gains, oftewel ongerealiseerde rendementen, met als gevolg dat de minister van Financiën met het eerste bommetje kwam: de Wet werkelijk rendement gaat terug naar de tekentafel. In zijn woorden: "Ik denk dat hier gewoon iets niet is goed gegaan en dat de huidige wet moet worden aangepast." Ja, je zou het haast niet verwachten. Jarenlang gesoebat hier in de Kamer, talloze ellenlange en eindeloze debatten over het waanzinnige concept van een vermogensaanwas, het belasten van papieren rendement. Maar een maand na stemming en vooral heel veel internationale kritiek later valt het kwartje bij de minister. Zo ontstond het begin van alle ellende.

Toen ontstond er namelijk een man met een missie en een zelfbenoemde hyperfocus: direct naar een vermogenswinstbelasting, ongeacht de consequenties. De kleine spaarder was de klos en rücksichtslos werden de heffingsvrije voet en het heffingsvrije

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

resultaat gehalveerd. Mensen met een relatief bescheiden spaarrekening of relatief bescheiden beleggingen moesten ineens vermogensbelasting gaan betalen. Alles werd uit de kast getrokken.

Voorzitter. De kleine spaarder is nu dan ontzien, maar wat ligt er nu feitelijk voor ons? Ik zei het al, het idee was een volledige vermogenswinstbelasting, in eerste instantie per 2028, maar dit kan ook maar zo 2029 worden en dan zijn wij er nog niet, want de resterende 10% aan vermogensbestanddelen valt pas in 2030 onder de vermogenswinstbelasting. In de tussenliggende een à twee jaar moet er op basis van een vermogensaanwas, dus weer dat papieren rendement, belasting betaald worden. Nogmaals, waar is dit kabinet nou helemaal mee bezig?

Ook de Raad van State laat geen spaan heel van deze novelle. In normale taal: "Gooi deze wet in de prullenbak. U komt niet langs start, maar er is wel een gat van 17,5 miljard." Hoe beoordelen de staatssecretaris en de minister dit advies? Waarom niet gewoon opnieuw beginnen? Heeft de staatssecretaris of misschien wel de minister, hier niet aanwezig, er misschien helemaal geen vertrouwen meer in dat het kabinet de kerst nog haalt en probeert hij zo om in ieder box 3 er nog even doorheen te fietsen? Graag een reactie.

Voorzitter. Dan het debacle rond de dekking. De staatssecretaris en de minister hadden namelijk niet genoeg tijd om de dekking rond te krijgen en stuurden het wetsvoorstel dus met de oude dekking. Over deze fantoomdekking rond de tariefverlaging van box 2 staat één ding wel vast: een tariefverlaging kost op de lange termijn natuurlijk altijd geld. Toch ligt die hier voor en wordt er, zoals het nu voorligt, donderdag over gestemd. Nogmaals de vraag: waar is dit kabinet nou helemaal mee bezig?

Los van deze opbrengsten heeft deze dekking in ieder geval een gat van 17,5 miljard. Het is alsof een bedrijf failliet dreigt te gaan en besluit de spullen voor de helft van de normale prijs te verkopen. De staatssecretaris en de minister runnen deze winkel, alleen in deze ene maand, in de uitverkoop. Ze zeggen vervolgens: wij hebben onze zaakjes prima op orde. Daarna gaat de boel failliet. Ik vraag de staatssecretaris, en ook de minister: neemt hij deze dekking zelf nog wel serieus? Kan hij in dit licht ook reageren op hoogleraar Jacobs, die spreekt van boekhoudkundige zwendel?

Over boekhoudkundige zwendel gesproken: ook de staatssecretaris heeft zich hier schijnbaar bij aangesloten. Neem de dekking van meevallers rondom de hersteloperatie in box 3. Nog niet zo lang geleden, afgelopen juni, bestond deze opbrengst nog helemaal niet. Zo zei de staatssecretaris: "We hebben ook nog de begrotingsregels met elkaar. Dat hoef ik u niet te vertellen, vrees ik. Maar het geld zomaar even voor iets anders inzetten, dat is natuurlijk niet hoe we met elkaar omgaan." Nou, duidelijke taal. Mijn vraag is dan ook: wat is hier gebeurd? Als we naar de budgettaire reeks kijken, zien we er toch echt zo'n slordige 3 miljard euro voor staan. Wat betekent dit? Afgelopen september was het deze staatssecretaris nog die zei: "Het is nog te vroeg om aan eventuele meevallers in de hersteloperatie box 3 definitieve conclusies te verbinden." Nou, nu zijn we een goede maand verder en is er opeens zo'n 3 miljard te vinden. Hoe zit dit nou?

Voorzitter, concluderend. De novelle leest als een slechte komedie. Alle regels worden overboord gegooid. Dekking, opbrengsten: niets doet er meer toe. Maar hoe cru is het dan dat er nu met miljarden wordt gesmeten, terwijl er ook wordt gesproken over het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Belastingplan, waarin helemaal niets kan. Dat is ook precies het probleem. Miljarden voor Afrika, miljarden voor Oekraïne, miljarden voor asiel, miljarden voor klimaat en nu miljarden voor box 3, gedekt en ongedekt, toekomstig of niet bestaand, maar tegelijkertijd verhoogt dit kabinet wel de lasten op arbeid de komende jaren, met 8 miljard. Voorzitter, 8 miljard! Ook volgend jaar gaat de inkomstenbelasting gewoon met miljarden omhoog. Terwijl de mensen thuis er geen rooie cent bij krijgen, er geen cent is om de mensen thuis enigszins tegemoet te komen voor de alsmaar stijgende energierekening, verhoogt dit kabinet schaamteloos de belastingen op energie, op gas, met nog eens zo'n €0,02 per kuub, terwijl honderdduizenden huishoudens nu al in energiearmoede leven. Een op de vier huishoudens durft de komende winter niet eens de verwarming aan te zetten. Er is ook geen cent om wat te doen aan de gierende inflatie of aan de boodschappen, terwijl ook deze dit najaar verder door het dak zullen gaan.

Voorzitter. Het gros van de mensen is helemaal niet geholpen met box 3. Die zijn bezig met vragen als: "Haal ik het einde van de maand nog wel? Kan ik mijn kachel wel aanzetten? Kan ik de energierekening betalen, de huren betalen en de boodschappen betalen? Zij vragen zich af of hun vrouw of hun dochter nog veilig over straat kan. Of zij vragen zich bijvoorbeeld af: zal ik naar de specialist gaan in het ziekenhuis voor de medische aandoening die ik heb of zal ik dat toch maar even uitstellen vanwege het gigantische stijgende eigen risico? Daar zijn de mensen mee bezig. Daar doet het kabinet helemaal niets voor. Als het kabinet niets doet voor de mensen thuis, dan doen wij helemaal niets voor dit kabinet.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Eerst is de heer Stultiens. Ga uw gang.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dank, voorzitter. De heer Vlottes is eigenlijk snoeihard voor het kabinet met betrekking tot dit plan. Voor een deel ben ik het ermee eens, met een aantal passages ook niet. Maar goed, dat weet hij van mij. Betekent dit dat de PVV het verder niet gaat steunen deze week?

De heer **Vlottes** (PVV):
Dat moet je toch ook zien in een volgordelijkheid van dingen. Ik zei het al en sloot er net ook mee af, want het is eigenlijk de kern van mijn betoog: er wordt voor miljarden aan lasten verhoogd. Miljarden. 8 miljard. Dat weet de heer Stultiens ook. Er wordt voor 8 miljard aan lasten verhoogd. Daar gebeurt helemaal niets voor, helemaal niets. Dan komen er hier nu ineens, als een duveltje uit een doosje, miljarden tevoorschijn waar de gewone mensen, het gros van de mensen thuis, niets aan hebben. We moeten het echt in die volgordelijkheid van dingen gaan bekijken. Dat verhoudt zich tot deze novelle en de amendementen in zijn totaliteit.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik kan de analyse wel volgen, zeker de kwalificatie. Er worden dingen gezegd als "een bommetje van Heinen", "een debacle", "fantoomdekking", "failliete boel" en "slechte komedie". Als ik dit allemaal hoor, neem ik aan dat de PVV niet gaat instemmen met deze ongedekte cheque van 17,5 miljard aan vermogenden. Klopt die analyse?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Vlottes** (PVV):
De analyse is natuurlijk voor de heer Stultiens zelf. Wij zullen alles daarin afwegen. Zoals ik net getracht heb duidelijk te maken in mijn tekst, als je kijkt naar de volgordelijkheid van dingen en de weegschaal, zal ik maar even zeggen, zou ik het zo willen zeggen: als dit kabinet zich afhankelijk van de PVV wil opstellen, kon het nog weleens van een koude kermis thuiskomen.

De **voorzitter**:
Dat is voldoende voor de heer Stultiens.

De heer **Oosterhuis** (D66):
De heer Vlottes gebruikt allemaal woorden als "ellende", "chaos" en "een belachelijke wet, die vermogensaanwasbelasting", maar dat was wel een wetsvoorstel van het vorige kabinet. Daarin was de PVV verreweg de grootste partij. Waarom heeft dat kabinet dan niet direct een voorstel voor een vermogenswinstbelasting gestuurd? Dan hadden we deze chaos nu niet gehad.

De heer **Vlottes** (PVV):
Dit wetsvoorstel, de Wet werkelijk rendement, waar deze hele chaos op gebaseerd is, daar hebben wij gewoon tegengestemd, glashard tegen, omdat wij het natuurlijk gewoon schandalig en raar vinden om op basis van een papieren rendement mensen te gaan belasten. In de basis zijn wij natuurlijk absoluut nog voor een vermogenswinstbelasting, maar wel in de volgordelijkheid van dingen.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ja, maar dit is natuurlijk precies het probleem: dat de heer Vlottes tegen die wet heeft gestemd met de PVV en dat de BBB tegen die wet stemde, dat eigenlijk elke partij die in het vorige kabinet zat, daar de handen van heeft afgetrokken. Opeens wilden ze een vermogenswinstbelasting, terwijl toen ze in het kabinet zaten, ze een vermogensaanwasbelasting wilden. Had dan direct die vermogenswinstbelasting geregeld, dan hadden we het nu gehad. Nu zitten we in de chaos, omdat we die bende moeten repareren.

De heer **Vlottes** (PVV):
Wat een frustratie bij D66. Ik zou zeggen: stap dan uit het kabinet. Dat is prima. Dan hebben we nieuwe verkiezingen. Ik had al de hoop dat ze überhaupt het weekend niet zouden halen. Nou ja, hoop doet leven, hoor ik hier de vertegenwoordiger van D66 zeggen. Ik zou zeggen: stap eruit; laat het kabinet vallen. Dat is veel beter. Dat is veel beter voor Nederland.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Volstrekt niet. Hierin kan de heer Vlottes weleens van een koude kermis thuiskomen, want ik zit hier om oplossingen te verzinnen. Ik had toch echt gehoopt dat de heer Vlottes die oplossing wat eerder had verzonnen, want dan hadden we het probleem niet gehad. Dan hadden we nu een vermogenswinstbelasting gehad en was het hele debat niet nodig geweest. Ik snap dus niet zo goed waarom de heer Vlottes iedereen van alles verwijt. Het begin van de fout ligt volgens mij toch echt bij het vorige kabinet. Wij zijn nu de bende aan het opruimen.

De heer **Vlottes** (PVV):
Als het Belastingplan een poging van D66 en van deze coalitie is om problemen op te

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

lossen, komt de vertegenwoordiger van D66 nog niet eens in de buurt van een oplossing. Er zit gewoon een lastenverzwaring in van 8 miljard. Je moet je diep en diep schamen om de lasten zo te verhogen, om de energierekening door te laten stijgen en om niks te doen voor de boodschappen en voor de huren. Als de vertegenwoordiger van D66 dat een "oplossing" noemt ... Schande!

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Een korte vraag. De heer Vlottes probeert een rond verhaal te maken. In zijn laatste interruptie hoor ik hem over de energierekening en de boodschappen. De prijzen aan de pomp zal ik er nog even bij noemen. Hij heeft heel veel kritiek op hoe dit gaat en op dit voorstel. Dan ga ik de vraag die de heer Stultiens net stelde, toch ook even scherp stellen. Gaat u hier nou voor of tegen stemmen, meneer Vlottes? Ik ben het met u eens: je moet zulke dingen in samenhang met elkaar zien. Je kan er niet één ding uit halen en daar geïsoleerd naar kijken. Maar dan is duidelijkheid van de PVV wel fijn. Bent u voor of tegen dit voorstel?

De heer **Vlottes** (PVV):
Ik heb getracht duidelijk te zijn, maar ik zal het herhalen. Dat doe ik met heel veel plezier. We moeten het echt in de volgordelijkheid van de dingen bekijken. We zijn absoluut voor een vermogenswinstbelasting. Tegelijkertijd zie je dat de lasten door dit kabinet, waar de heer Dijk ook zo tegen in opstand komt, met 8 miljard worden verhoogd. Tegelijkertijd komen er als een soort duveltje-uit-een-doosje allerlei miljarden tevoorschijn die gewoon voor box 3 kunnen worden gebruikt. Tegelijkertijd zien we heel veel miljarden wegvliegen op het gebied van asiel, stikstof, klimaat en Afrika. Het gaat naar iedereen behalve naar de mensen thuis. Daar moeten we dan toch eens even serieus naar kijken.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Ik snap niet zo goed waarom de PVV niet gewoon, heel makkelijk, kan zeggen: we zijn hiertegen.

De heer **Vlottes** (PVV):
Dat is aan de heer Dijk. Ik heb getracht uit te leggen hoe wij erin staan. Wij kijken naar de volgordelijkheid van de dingen. Wij moeten zeker eventjes naar de weegschaal kijken en zien hoe het in zijn totaliteit tegen elkaar opweegt. Als we dan kijken naar de miljarden die nu opeens tevoorschijn komen, terwijl er tegelijkertijd niets voor de mensen thuis gebeurt, dan zou een weegschaal toch door kunnen bewegen. Maar nogmaals, we gaan het in volgordelijkheid bekijken.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Mooi om het over een weegschaal te hebben. U verwacht in een keer dat de energierekening van mensen naar beneden gaat en dat de btw op boodschappen wordt verlaagd. Ik begrijp de onduidelijkheid van de PVV nog steeds niet. Ik ken uw partij als een partij die gewoon strak is en zegt: pats. Ik vind dit een beetje vaag, sorry.

De heer **Vlottes** (PVV):
Er zijn miljarden naar Afrika. Om maar iets te noemen: we geven 1,2 miljard uit aan Oekraïne, zodat ze het daar warm hebben in de winter. Ik gun iedereen een warm huis, maar zeker toch wel de mensen in de huizen hier in Nederland. Daar gebeurt helemaal niets aan. Dan vind ik het weer heel erg vreemd dat ik de heer Dijk daar niet over hoor. Ik hoor de heer Dijk bijvoorbeeld niet over snoeien op ontwikkelingshulp en dat geld

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gewoon hier aan de mensen thuis besteden.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Je moet het debat ook een kans geven. Dat voel ik helemaal mee met de heer Vlottes. Hij had een helder betoog. Volgt uit zijn betoog echter niet de conclusie dat de PVV-fractie een voorkeur heeft voor de route die de Raad van State aanraadt? Die is namelijk: "Doe het nou in één keer goed. Vergeet niet allerlei vermogenscomponenten. Kom met een nieuw voorstel. Haal het oude voorstel terug uit de Tweede Kamer. Doe het gewoon in 2030. Doe in de tussentijd bijvoorbeeld nog een kostenaftrek. Dan heb je het ook afgedekt."

De heer **Vlottes** (PVV):
Ik heb hierover gezegd wat ik heb gezegd. We hebben dit nu voorliggen. Dit moet er in een week doorheen gejast worden. Dat is niet onze keuze; daar hebben wij niet voor gekozen. Tegelijkertijd kan er niets; zoveel hebben we al wel gehoord. Dan krijg je dus een volgordelijkheid van dingen. Dan moet je het in zijn totaliteit bekijken. Dat is de keuze die je moet maken. Dat gaan wij doen.

De **voorzitter**:
Is dat voldoende? Ja, zie ik. Ik kijk nog één keer of er nog interrupties zijn.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ik hoor het verhaal van de PVV aan. Het enige wat ik eigenlijk nog in het verhaal mis — het is een oprechte vraag aan de collega — is hoe de PVV de toekomst van box 3 voor zich ziet. Met andere woorden: wat wilt u wél?

De heer **Vlottes** (PVV):
Kijk, wij zijn voor vermogenswinstbelasting. Dat zijn we ook altijd geweest. Daar hebben we zelf ook moties voor ingediend. Dus dat is de weg die we zouden moeten gaan.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Dan is deze novelle dus toch juist iets om heel constructief naar te kijken? Wat ik nu vanuit de PVV hoor, is dat allerlei bezwaren van met name de linkerkant van de Kamer worden herhaald, terwijl ik dan zoiets heb van: dit is de snelste weg naar die vermogenswinst, dus laten we dan op z'n minst een positieve inslag hebben voor hoe we dat voor elkaar kunnen krijgen met elkaar.

De heer **Vlottes** (PVV):
"Constructief", "positieve inslag" in relatie tot dit kabinet krijg ik niet uit mijn mond. Dus geen haar op mijn hoofd die daaraan denkt.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Dat vind ik jammer. Ik denk dat er genoeg kritiek te hebben is op dit kabinet. Alleen, dit gaat wel echt over ons investeringsklimaat, over beleggers, over mensen die nu in die onzekerheid zitten. Ik denk dat je met deze novelle juist sneller naar zekerheid werkt. Tja, dan zou ik de PVV toch willen vragen om dit los te zien van enige vijandigheid jegens het kabinet.

De heer **Vlottes** (PVV):
Waar dit ook over gaat, is de betaalbaarheid voor de mensen thuis van de energierekening. En, nogmaals, van de huren, de boodschappen, de brandstof

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

inderdaad. Dat is waar de meeste mensen in Nederland mee geholpen zijn. Die krijgen 8 miljard lastenverhoging voor de kiezen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik kijk nog een keer naar links. Ik zie geen interrupties meer. We gaan naar de volgende spreker van de kant van de Kamer: mevrouw Van Dijk, namens het CDA.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dank je wel, voorzitter. Allereerst dank voor de beantwoording. Fijn dat we die antwoorden hebben gekregen. Die gaf ook weer wat meer duidelijkheid op een aantal punten.

Ter voorbereiding op dit debat keek ik even terug naar mijn inbreng in het WGO van eind december vorig jaar, toen we inderdaad de Wet werkelijk rendement bespraken. Daarin noemde ik box 3 een "soap". Mijn buurman noemde het een "comedy". En zoals het in goede soaps betaamt, eindigt elke aflevering met een cliffhanger. Er is eigenlijk nooit een echt einde, want steeds komt er een nieuw personage of een onverwachte wending op het scherm, met een spannende nieuwe verhaallijn. Zo stemde de Tweede Kamer begin dit jaar in met het voorstel voor de Wet werkelijk rendement, met de afspraak, ook opgenomen in het coalitieakkoord, om deze zo snel mogelijk door te ontwikkelen naar een vermogenswinstbelasting. De volgende aflevering: de behandeling van de wet in de Eerste Kamer, waar twijfel ontstond over de wenselijkheid van het hybride stelsel en er dus ook geen meerderheid meer voor was.

Ik spoel nu een paar afleveringen door naar de voorlaatste onderhandelingsronde, die leidde tot de tweede nota van wijziging op het Belastingplan 2027. Het kabinet vergaderde tot diep in de nacht en kwam met het voorstel om per 2028 de Wet werkelijk rendement aan te vullen met reguliere aandelen, maar met een dekking die echt ook de kleine spaarder en belegger raakt. Daar hadden we weer een cliffhanger te pakken! Nu zijn we in de volgende aflevering. De Raad van State heeft advies gegeven, de uitvoeringstoets is gedaan, het wetsvoorstel is op basis daarvan uitgesteld naar 2029, met wellicht een nieuwe dekking. En daar gaan we het vandaag over hebben.

Voorzitter. Dit waren alleen nog maar de laatste paar spannende afleveringen, maar deze soap, zoals het een goede soap betaamt, is al jaren op de buis. Ik viel er ruim vijf jaar geleden in, toen mijn termijn in de Kamer begon. De SGP sprak over tien jaar. Toen was al duidelijk dat het forfaitaire stelsel niet toekomstbestendig was en kwam toenmalig staatssecretaris Van Rij met een voorstel voor een hybride stelsel. Dat zorgde voor een doorbraak in de Kamer, omdat er eindelijk perspectief ontstond voor het belasten van werkelijk rendement. Er volgden meerdere uitspraken van de Hoge Raad — noem dat "de kerstspecial" — een herstelwet, een overbruggingswet, een tegenbewijsregeling, een Wet werkelijk rendement en daar nu, vandaag, een novelle op.

Voorzitter. Wie zijn nou de hoofdrolspelers in deze soap? Want als je naar het debat in de Kamer luistert, dan denk je: dat zijn alleen maar de steenrijke miljonairs. Dat beeld wil ik wel nuanceren. Het zijn spaarders; mensen die beleggen voor hun oude dag; mensen, vaak ondernemers, met een tweede woning als aanvulling op hun pensioen. Geen homogene groep van steenrijke Nederlanders dus, maar mensen met geheel verschillende vermogens, inkomens en omstandigheden. Van de ruim 2,5 miljoen mensen die box 3-belasting betalen, heeft ruim 97% veel minder dan 1 miljoen euro aan nettovermogen in box 3.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Er is nog een groep mensen die onbedoeld een rol speelt in deze box 3-soap: huiseigenaren die zich onnodig zorgen maken. Wij weten hier dat de eigen woning niet in box 3 valt, maar buiten deze zaal is dat lang niet voor iedereen duidelijk. Mensen vrezen dat ze straks fors belasting moeten betalen over de waardestijging van hun huis. Kan de staatssecretaris die zorgen hier nog eens expliciet wegnemen en ervoor zorgen dat dit ook in de communicatie over box 3 glashelder wordt uitgelegd? Nogmaals, voor ons lijkt het een no-brainer, maar dit is een van de vragen die ik heel vaak krijg als ik op straat aangesproken word over box 3.

Voorzitter. Ik ga van mijn metafoor naar de serieuze realiteit. We zijn al jaren bezig om tot een nieuw stelsel te komen, niet uit luxe maar ook omdat we juridisch gedwongen worden tot andere keuzes. Menige staatssecretaris heeft zich er de tanden op stukgebeten. We zijn al jaren aan herstelbetalingen verder. Ook nu zien we hoe ingewikkeld het is om de volgende stap te zetten. Maar het CDA is wel van mening dat we door moeten. En ja, dat vinden ook wij spannend, zeker als het gaat om het komen tot de opstartfase. Hier hebben we in de schriftelijke ronde al vragen over gesteld. Ik heb er nog een aantal vervolgvragen over.

Als je iets gefaseerd invoert, zijn er partijen die dat in hun geval niet eerlijk vinden. In dit geval zijn dat bijvoorbeeld de cryptobeleggers en de kapitaalverzekeringen. Het kabinet geeft aan dat we, als we dit ook nog gaan meenemen, zeker verder uit de tijd gaan lopen. Mijn vraag is of we dit ook juridisch droog kunnen houden, want de enige rechtvaardiging voor dit onderscheid zijn uitvoeringstechnische beperkingen, die ik overigens inhoudelijk heel goed kan volgen. De Raad van State zegt dat het onderscheid op basis van deze rechtvaardiging kwetsbaar is. In de schriftelijke beantwoording geeft het kabinet aan de beperkte overgangsperiode aanvaardbaar te vinden, maar dat is iets anders dan juridisch wel of niet kwetsbaar zijn. Graag alsnog een reactie van de staatssecretaris.

Voorzitter. Ja, we moeten het zeker hebben over uitvoerbaarheid en doenvermogen. Inhoudelijk is de novelle wat ons betreft een verbetering voor belastingplichtigen die anders jaarlijks over ongerealiseerde koerswinsten zouden worden belast. Bij het oorspronkelijke wetsvoorstel hadden we vier rode vlagen en een gele vlag. Bij de novelle is de gele vlag ook rood geworden. Dat is dus zeer zeker geen verbetering, maar laten we nu niet doen alsof datgene waar we in meerderheid wel voor hebben gestemd, een groen vinkje had in de uitvoering. Uitvoeringstechnisch is de novelle nog onvoldoende onderbouwd tot 2029. Het kabinet heeft tijd gekocht, maar zal de komende tijd moeten aantonen dat de extra tijd voldoende is. Dus mijn vraag aan de staatssecretaris is hoe hij dit voor zich ziet. Ik lees de ambitie om 2029 te halen, maar wat stelt hij voor als gedurende de rit de rode vlaggen onoverkomelijk blijken?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Mevrouw Van Dijk legt hier eigenlijk alle zorgen op tafel: eerst maar eens de uitvoering en een onderscheid tussen de verschillende soorten vermogensproducten die niet en wel worden meegenomen in de novelle. Dan zegt ze dat er eigenlijk geen adequaat antwoord komt op het juridische risico, alleen dat het maar één jaar is. Maar van de afgelopen tien jaar hebben we geleerd dat planningen zelden gehaald worden, dus dat het risico op verdere vertraging heel groot is, met een nieuw wetsvoorstel achter de novelle aan. Hoe weegt mevrouw Van Dijk dat dan in relatie tot het hoofdadvies van de Raad van State om het gewoon terug te nemen uit de Eerste Kamer, niet door te gaan

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

met deze novelle en in één keer met een goed voorstel te komen?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Het zal de heer Grinwis niet verbazen dat wij het echt wel heel mooi zouden vinden als 2029 wel gehaald zou kunnen worden. Desondanks zijn er echt wel een aantal stevige uitdagingen. Ik vind ook dat ik moet doorvragen als ik bij een antwoord denk: ik weet niet of ik daar genoegen mee kan nemen. Vandaar ook mijn vragen aan de staatssecretaris. Vooralsnog zitten wij er zo in: ja, wij zouden graag 2029 willen halen. Ik vraag in mijn inbreng ook aan de staatssecretaris wat er gebeurt als hij de komende tijd merkt dat hij de rode vlaggen echt niet omgezet krijgt. Hoe gaan we daarmee om? Dat is mijn antwoord aan de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Mijn vraag aan mevrouw Van Dijk ging over een ander punt, namelijk het risico dat zij aanwijst ten aanzien van 2029, 2030 of zoveel later als de nieuwe wet komt, waarbij een aantal producten dus nog op vermogensaanwas worden belast, en niet op vermogenswinst. Het kabinet komt eigenlijk niet met een adequaat antwoord. Het risico op vertraging is vrij groot, als je kijkt naar de afgelopen tien jaar, waarbij box 3 eigenlijk continu vertraagd was. Dan heb je dus geen juridisch adequaat antwoord op een periode die langer en langer kan worden, terwijl je nu de keus hebt om het in één keer goed te doen en het advies van de Raad van State over te nemen. Ik vraag eigenlijk gewoon: waarom zou het CDA verantwoordelijkheid willen nemen voor zo'n juridisch wankele weg? Want je kunt het ook in één keer goed doen, wat de Raad van State eigenlijk op een presenteerblaadje aan iedereen aanbiedt.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik had inderdaad meteen op het laatste deel van de vraag van de heer Grinwis in moeten gaan. Dat scheelt weer een lange interruptie.

De Raad van State zegt inderdaad dat dit kwetsbaar is, vandaar dat ik ook vraag aan de staatssecretaris of hij nog een keer goed kan toelichten waarom hij het juridisch wél aanvaardbaar vindt. Dat was de strekking van mijn vraag. Volgens mij is dat een hele relevante vraag om nu in dit debat te stellen en een antwoord op te krijgen.

De **voorzitter**:
De heer Grinwis, afrondend.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Helder, dank. Ik ben benieuwd welke consequentie collega Van Dijk verbindt aan het antwoord, want ik denk dat er geen beter antwoord te geven is dan "wij denken dat het met een jaartje wel kan" en dat het risico dat het nog langer gaat duren juridisch dus eigenlijk niet goed te managen valt. Maar vooruit.

Ik ken het CDA als een partij die hecht aan de uitvoerbaarheid bij de Belastingdienst en bij de overheid en die vindt dat je daar heel zorgvuldig mee om moet gaan. Ik ken het CDA als een partij die het medewetgeverschap heel serieus neemt. Dat staat toch wel heel erg onder druk met deze snelheid van behandelen hier in de Kamer, met alle rapporten die voorliggen, van de Belastingdienst tot de Raad van State. Waarom heeft het CDA dan niet gewoon in eerste instantie de neiging om te luisteren naar de wijze adviezen van de Raad van State, om het daar maar even toe te beperken, het zekere voor het onzekere te nemen en daarmee eigenlijk ook je medewetgevende rol serieus te

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

nemen? Kan mevrouw Inge van Dijk straks echt met droge ogen voor deze novelle stemmen terwijl er eigenlijk allemaal rode vlaggen en donkerrode adviezen zijn vanuit de Raad van State?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Zoals ik zojuist aangaf, had ook de vorige wet die we hebben behandeld ook nogal wat stevige rode vlaggen en ook een gele vlag. Dat was ook — sorry voor mijn woorden — toch echt wel een gedrocht in de uitvoering, waar heel veel ambtenaren bij kwamen kijken. Daar hebben wij voor gestemd. Dit is een weg die we liever willen. Ja, daar zit inderdaad een risico in, vandaar dat ik de vragen stel aan de staatssecretaris hoe hij dit voor zich ziet, of hij inderdaad denkt dat we voldoende tijd hebben gekocht en wat hij doet als gedurende de rit de ambitie om 2029 te halen niet haalbaar lijkt. Wat dat betreft snap ik de vraag van de heer Grinwis heel goed, maar ik stel natuurlijk niet voor niks deze vragen aan de staatssecretaris. Dat doe ik omdat ik de risico's natuurlijk ook zie. Dat neemt niet weg dat wij wel die ambitie delen met de staatssecretaris.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik ga door op hetzelfde punt, want het zijn terechte vragen. Het CDA vindt doorgaans inderdaad uitvoerbaarheid en de Raad van State belangrijk. Inge van Dijk wijst er terecht op dat we vorige keer ook met pijn in ons hart een wet moesten steunen met allemaal rode vlaggen, alleen was er toen geen alternatief. We hebben allemaal gevraagd of er een versie mogelijk was zonder rode vlaggen. Toen was het antwoord van de voorganger van deze staatssecretaris: die is er niet; het kan niet zonder rode vlaggen. Vandaag ligt er wel een alternatief: een goede wet maken, geen novelle. Is het cruciale verschil dus niet dat we nu als Kamer een keus hebben en dat je als je nu toch de novelle steunt, er bewust voor kiest om de niet-uitvoerbare route te kiezen? Hoe reflecteert mevrouw Van Dijk daarop?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
De heer Stultiens heeft het over "de niet-uitvoerbare route". Het moet natuurlijk nog blijken of dat inderdaad zo is. Wij gaan ervan uit en hopen toch dat die wel degelijk uitvoerbaar blijkt, met de veiligheidsklep die ik vraag aan de staatssecretaris over wat als we er inderdaad op vastlopen. Dit is wel de snelste weg om te komen tot een volledige vermogenswinstbelasting. We hebben niet voor niets die ambitie uitgesproken in ons coalitieakkoord. We zien nu een mogelijkheid om dit wel te realiseren met elkaar, ook door hoe de Eerste Kamer kijkt naar deze wet en erop reflecteert. Er is nu wel een meerderheid voor. Dat is in het verleden nooit aan de orde geweest.

De heer **Stultiens** (PRO):
De meerderheid lag er gewoon een half jaar geleden, alleen is de VVD gedraaid. We hadden een meerderheid in de Tweede Kamer. Helaas kwam toen Eelco Heinen tussenbeide, maar er was een meerderheid voor. Dan de uitvoerbaarheid. Mevrouw Van Dijk heeft vooral haast met deze wet en daarom moeten we hiervoor kiezen. Maar stel dat blijkt dat het echt moeilijk uitvoerbaar is, zegt ze dan wel: staatssecretaris, trek aan de rem; dan gaat het gewoon langer duren? Is er wel een ondergrens, dat we dit niet zo moeten doen als die rode vlaggen niet weggaan?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Volgens mij heb ik letterlijk in mijn inbreng gezegd dat het kabinet zal moeten aantonen dat de extra tijd voldoende is, vandaar ook mijn vraag aan de staatssecretaris hoe hij dit voor zich ziet. Ik lees de ambitie om 2029 te halen, maar wat doet hij als hij gedurende

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de rit die rode vlaggen niet omgezet krijgt? Ik stel die vraag natuurlijk niet voor niks. Dat doe ik omdat ik die belangrijk vind en omdat ik me daar serieus zorgen over maak. Maar nogmaals, wij zouden het echt wel fantastisch vinden als het wél zou lukken.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dit zijn terechte vragen. Dan is mijn vraag: wat doet het CDA als het kabinet de rode vlaggen gaat negeren? We hopen dus dat de staatssecretaris aan de bel gaat trekken. Dat hoop ik ook, maar als we nou zien dat hij dat niet doet of dat er mensen in het kabinet zijn die dat niet willen, wat doen we dan als Kamer? Dat is namelijk de grote vraag: laten wij het straks gebeuren dat er weer een nieuw uitvoeringsdrama komt, terwijl we dat met elkaar kunnen voorkomen door gewoon te gaan voor een zorgvuldige route? Er liggen namelijk alternatieven op tafel.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Nu ga ik misschien iets heel raars zeggen, maar ik heb er bij deze staatssecretaris eigenlijk best veel vertrouwen in dat hij hier richting zijn Belastingdienst zorgvuldig mee omgaat. Dus ook op basis van dat vertrouwen dat ik heb en de ervaringen die we de afgelopen tijd hebben opgedaan, durf ik deze stap met hem te wagen, behalve als hij dadelijk echt tegen ons zou zeggen: "Weet je? Ik vind dit zo spannend, beste Kamer, dat ik hierover alsnog met u het gesprek wil aangaan."

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Ik heb eigenlijk één vraag aan het CDA. Ik vond dat wij anderhalve week geleden een heel redelijk voorstel deden, het voorstel van de heer Grinwis: "Kunnen we ons nou niet technisch laten bijpraten door ambtenaren en in gesprek gaan met de bankensector en met de Belastingdienst over welke problemen er voorliggen? Dan kunnen we een week later de schriftelijke vragen doen. De week daarna behandelen we dan de novelle." Eigenlijk was dat een heel elegant voorstel, vond ik. Waarom was het CDA daar nou tegen?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Een heel elegant voorstel, maar heel eerlijk: ook als ik de beantwoording lees die we vandaag hebben gekregen, weten we eigenlijk alle antwoorden op de vragen al, echt wel. We zijn al jaren met elkaar in debat over de Wet werkelijk rendement box 3, over de wens om naar een belasting op vermogenswinst te gaan, over uitdagingen in de uitvoerbaarheid, over hoe ingewikkeld het zal zijn om dit te dekken. Het is dus niet zo dat dit allemaal nieuwe materie is of zo nieuw dat we het voor de eerste keer tot ons nemen. Dit is materie waar we het al heel vaak met elkaar over hebben gehad in debatten. Vandaar dat ik het ook een soap noem. Het blijft namelijk herhaling, herhaling, herhaling. Ik vind het ook belangrijk dat we nu echt een keer een volgende stap zetten. Dat is de reden.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Als nieuwkomer is het voor mij wel nieuw, zeg ik maar even heel voorzichtig. Misschien geldt dat wel voor meerderen. Ik vind het in ieder geval jammer dat we die kans niet hebben gekregen. Dat wilde ik hier toch even gemeld hebben.

De **voorzitter**:
Wilt u daar nog op reageren, mevrouw Van Dijk?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik vind het terecht dat mevrouw Van Brenk ons daar als nieuwkomer op aanspreekt. De heer Grinwis is echter geen nieuwkomer.

De **voorzitter**:
Volgens mij zie ik geen interrupties meer, maar u bent nog niet klaar met uw betoog.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Nee, zeker niet.

De **voorzitter**:
Meneer Grinwis, wilt u wel of geen interruptie? Niet. Meneer Stultiens wel.

De heer **Stultiens** (PRO):
Eén korte vervolgvraag. De heer Grinwis is namelijk inderdaad zeker geen nieuweling, maar wat wel nieuw is, is de keuze voor een novelle met ingangsjaar 2029. Die keuze is vorige week gemaakt, dus daar hebben we niet over kunnen praten met de Belastingdienst of met de banken of met de verzekeraars of met de Raad van State. Dat was wel prettig geweest, aangezien wij worden gedwongen om dit er in drie dagen doorheen te jagen. Laten we dus niet doen alsof alles op tafel ligt. Ik heb ook alles gevolgd en ben bij elke rondetafel geweest, maar er ligt sinds vorige week een nieuw plan. Daarvan is het als Kamer handig om te weten: "Kan het? Is het uitvoerbaar voor banken, voor verzekeraars, voor de Raad van State?" Het was inderdaad wel heel galant geweest als de coalitie het had toegestaan richting de heer Grinwis en anderen om ons hier gewoon in te verdiepen, voor een goede behandeling.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik hoor geen vraag, maar vooral een tik op mijn vingers. Die zal ik bij dezen accepteren.

De **voorzitter**:
Volgens mij kunt u verdergaan met uw betoog.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Voorzitter. De gele vlag die rood is geworden, zit met name op fraudebestendigheid. Voor het jaar 2028 en mogelijk ook voor het jaar 2029 kan de Belastingdienst geen contra-informatie van de banken ontvangen, met handhavingsrisico's tot gevolg. In de brief aan de Kamer staat dat hierover nog het gesprek aangegaan zal worden met de banken. Heeft dit inmiddels plaatsgevonden? Daarbij willen wij ook gezegd hebben dat we deze signalen met betrekking tot de uitvoering bij de banken serieus moeten nemen.

Dan de dekking: het verlagen van het tarief in box 2 als tijdelijke kasmaatregel, met inderdaad onzekerheid over of we de benodigde bedragen op gaan halen en een beeld na deze kabinetsperiode dat niet fraai is, los van de discussies over de begrotingsregels binnen deze kabinetsperiode, en een gat dat mogelijk nog groter zal zijn als we de tegenbewijsregeling langer in stand houden. Echter zien wij op dit moment eerlijk gezegd ook geen alternatief waarvoor er een meerderheid in deze Kamer is. Dat laatste is toch redelijk cruciaal om deze wet nu eindelijk van a naar b te kunnen brengen. We weten allemaal dat grote hervormingen in het belastingstelsel miljarden aan geldschuiven tot gevolg hebben. Hier zien we dat in de praktijk. Het was een gemakkelijker debat geweest als dit over de hervorming van box 1 was gegaan, want vaststaat dat we deze discussie ook gaan krijgen bij de verdere hervorming van het belasting- en toeslagenstelsel. Alleen al de discussie over de arbeidskorting is er eentje

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

van ongeveer 38 miljard. Daarmee denk ik dat we het uitgangspunt "dekking wel of niet in hetzelfde domein" zeker onderwerp moeten laten zijn van het gesprek over het nieuwe stelsel.

De **voorzitter**:
U krijgt een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik heb hier toch even een vraag over. Mevrouw Van Dijk zegt even heel snel: het woord "dekking" is eigenlijk een misplaatst woord, want er is geen dekking, maar ja, er was ook geen meerderheid voor welke dekking dan ook. Maar een heel klein voorstel van mijn hand om de papieren schenking aan te pakken, de rekenrente te verlagen van 6% en 3%. Als je de smalle variant daarvan pakt, leverde dat 157 miljoen structureel op, gelijk vanaf komend jaar. Als je een bredere variant zou pakken, zou dat zelfs 274 miljoen per jaar op kunnen leveren. Daarmee zou het structurele tekort omslaan van 86 miljoen naar een vette plus. Daar was een duidelijke meerderheid voor op rechts, in het midden en op links. Dat had toch in en in de dekking van dit voorstel gefietst kunnen worden? Ik begrijp de uitspraak dat er geen meerderheid is voor een dekking dus niet.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik ben een beetje verkouden. Mijn overslaande stem heeft dus niks met emotie te maken. Wij hebben ook voor die motie gestemd. Dus ja, wij hadden het ook logisch gevonden als die hier als dekking in was gefietst. Dat is niet gedaan. Deze dekking ligt nu voor. Nogmaals, hier zie ik een meerderheid voor in de Kamer en ik zou echt graag deze wet nu van a naar b willen krijgen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Daarmee erkent mevrouw Van Dijk dus dat ze het net niet helemaal goed zei. Ze zei nu: in de Kamer was wel degelijk een betere dekking voorhanden dan waar het kabinet mee is gekomen. We weten allemaal hoe dat komt. De heer Dijk maakt nu gebaren. Die zal het allemaal zo vertellen. We weten allemaal hoe het komt. De minister van Financiën en één partij in de coalitie hadden gewoon geen trek in die dekking. Wat vindt mevrouw Van Dijk ervan dat dit minderheidskabinet, zoals de heer Stoffer aanhaalde, niet-aangenomen Kamermoties, zoals die van de heer Flach, wel uitvoert — dat gun ik de heer Flach natuurlijk enorm — maar aangenomen Kamermoties, bijvoorbeeld die van collega Stultiens en mij, niet uitvoert. Die moties zien allemaal op het van tafel krijgen van het zwaarder aanslaan van kleinere spaarders en beleggers, waar we blij om zijn, maar zetten in plaats daarvan wel een andere dekking in. Die worden gewoon niet uitgevoerd. Wat vindt mevrouw Van Dijk er als parlementariër van dat niet-aangenomen moties worden uitgevoerd en wel-aangenomen moties niet? Daar heeft het minderheidskabinet een wel heel bijzonder oog voor minderheden? Is dat een acceptabel oog voor minderheden?

De **voorzitter**:
Meneer Grinwis, het valt mij als voorzitter op dat uw interrupties niet korter worden, eerder langer, maar dat zal aan mijn perceptie liggen.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
De discussies over het wel of niet uitvoeren van moties hebben we, volgens mij, in heel veel debatten. Normaal gesproken voer je aangenomen moties uit, maar het zijn geen amendementen, dus een kabinet heeft natuurlijk de vrijheid om een motie wel of niet

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

naast zich neer te leggen. In dit geval heeft het kabinet besloten dit deel van deze motie naast zich neer te leggen en tot een andere dekking te komen. Wij hadden minder moeite met deze dekking gehad. Dat weet de heer Grinwis. Het kabinet komt nu met dit voorstel. Dit is het voorstel waar ik nu over praat en dit is het voorstel waar wij nu achter kunnen staan.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik begrijp natuurlijk wat collega Van Dijk zegt. Ik ben het er niet mee eens, maar dat kan. Dat mag. Ten slotte: is mevrouw Van Dijk eerlijk gezegd niet een heel klein beetje geschrokken van de budgettaire tabel die achter deze novelle zat. Het eerdere voorstel, van eind september, had een budgettair tekort tot en met 2040 van cumulatief 7,7 miljard en structureel een overschot van 454 miljoen per jaar. Dit voorstel kwam in één keer op de proppen. Nadat we doorvroegen om die tabel bleek dat er een tekort was van 17,5 miljard, inclusief 3,13 miljard rommelige dekking van de tegenbewijsregeling, dus eigenlijk bijna 21 miljard, plus een structureel tekort van 86 miljoen. Is mevrouw Van Dijk niet geschrokken van die enorme achteruitgang in dekking? Het woord "dekking" is eigenlijk misplaatst.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik zat er inderdaad een paar miljard naast toen ik dacht: we gaat iets met de tarieven doen en dan gaat de dekking er anders uitzien. Er zijn twee dingen die zo'n plaat met mij doen. Enerzijds denk ik: ai, hoe gaan we hier op de lange termijn mee om? Anderzijds denk ik: dit betekent ook iets voor hoe het verdergaat met ons stelsel van belastingen en toeslagen, dus hoe gaan we die discussie op een goede manier voeren? Ik snap dus de vraag van de heer Grinwis. Ik denk echter wel dat we niet naïef moeten denken over zo'n grote stelselwijziging en de budgettaire gevolgen die zo'n wijziging zal hebben. We kunnen niet zomaar zeggen: laten we dat in box 3 oplossen. Deze wijziging gaat echt heel ingewikkeld worden. Dat weet de heer Grinwis ook.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik ga door op hetzelfde punt. Mevrouw Van Dijk zegt dat deze dekking niet fraai is. Dat zegt ze eerder dan de VVD. Het is ook niet mijn woordkeuze, maar dat zal u niet verbazen. Alleen is de denkrichting "we zien in de Kamer geen alternatieve dekking, dus dan maar geen dekking" een wel heel rare redenatie. Als wij een motie indienen waarin gevraagd wordt om meer geld voor onderwijs of voor het minimumloon, zeg ik: die motie is niet gedekt, want ik zie geen Kamermeerderheid voor onze dekking, dus gaat het feest niet door. Als wij een plan hebben waarvoor geen dekking is, gaat het niet door, maar als de heer Heinen een plan heeft zonder dekking, gaat het wél door. Ik snap die mismatch gewoon niet. Waarom mag hij wel een ongedekte uitgave van 18 miljard doen en wij niet?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik vind dat Kamerfracties dat ook niet mogen doen, maar helaas zien we op elke stemmingslijst miljarden aan ongedekte moties. Dat is gewoon wat wij doen met elkaar. Laten we dus niet net doen alsof wij met elkaar heiliger zijn dan de paus, want op iedere stemmingslijst haal ik ze eruit. Bij iedere stemmingslijst denk ik: dit moeten wij netjes en ordelijk vinden, omdat het een sympathieke motie is. Laten we niet net doen alsof de Kamer in de volle breedte consequent is op dit punt. Ik zeg niet dat ik dat goed vind.

De heer **Stultiens** (PRO):
Nu wordt het wel gek. Ik zie inderdaad dat er ongedekte moties zijn. Ik hoop dat het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

meevalt, maar ik laat me graag corrigeren. Alleen worden die moties bijna altijd weggestemd met het argument dat ze ongedekt zijn. Dat is best een goed argument.

Als iemand dit zou moeten bewaken, is het wel de minister van Financiën. Hij vraagt nu om 18 miljard, ongedekt. We hebben als Kamer de kans om te zeggen: sorry, dit is ongedekt, dus dat gaan we niet doen. Dan blijft de vraag: waarom is mevrouw Van Dijk strenger voor de collega's hier dan voor degene die over het geld van ons land gaat? Dat is toch heel gek?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Twee antwoorden. Het aantal ongedekte moties dat is aangenomen, is helaas fors toegenomen. Dat is het eerste antwoord.

Ik ben streng op de minister van Financiën, maar ik wil ook dat deze wet het gaat halen. Nogmaals, ik weet dat het geen antwoord is dat de heer Stultiens wil horen, maar ik zie oprecht geen andere meerderheid voor dekking om deze wet van A naar B te krijgen. Ik denk dat we de wet nu van A naar B moeten trekken, want anders blijven we nog tien jaar over box 3 praten. Laten we er alsjeblieft met elkaar een punt achter zetten.

De heer **Stultiens** (PRO):
Tot slot. Ik deel de oproep aan ons allemaal: laten we onze plannen dekken. Dat vind ik belangrijk. Alleen wordt het wel moeilijk als deze week blijkt dat de minister zelf voor 18 miljard ongedekte plannen mag gaan uitvoeren, terwijl hij straks tegen ons zegt: nee, er is geen geld. Dat maakt hem ongeloofwaardig. En hetzelfde geldt voor ons als dat de nieuwe norm wordt. Hoe gaan de collega's van mevrouw Van Dijk, de financiële woordvoerders, straks zeggen "een leuk plan, maar waar is de dekking?" als ze hun fractie deze week adviseren: stem maar voor die 18 miljard van Eelco Heinen, zonder dekking?

Dat is wel wat er gaat gebeuren en daarom hoop ik — maar ik zie dat de kans klein is — dat de financiële woordvoerders deze week in hun fractie zeggen: dit is een ongedekt plan, laten wij het kabinet vragen om een betere dekking, en dan zien we elkaar over een maand weer terug. Het heeft immers geen haast, want het plan gaat pas over twee jaar in. Ik doe nogmaals de oproep om met elkaar die lijn te bewaken. Plannen moet je dekken. Als we het nu niet doen, is onze hele geloofwaardigheid op dit punt weg, zeker ook de geloofwaardigheid van de minister van Financiën.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik hoorde niet echt een vraag aan mij, maar wel een algemene oproep aan de Kamer. Ook ik vind dit een terechte oproep. Alleen denk ik: als we nog een maand, of twee of drie jaar, de tijd zouden nemen om erover na te denken, hebben we nog steeds geen antwoord op de vraag hoe we dit in box 3 gaan dekken binnen het vermogensdomein. Ik ben oprecht bang dat we iedere keer met kleine pleistertjes komen, maar uiteindelijk moeten constateren dat er grotere schuiven nodig zijn.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Volgens mij kunt u verder met uw betoog.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Voorzitter. Er ligt een voorstel om het wetsvoorstel niet langer per 2028 in te laten gaan vanwege problemen met de uitvoerbaarheid. Dat vinden wij verstandig. Echter, dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

betekent dat er kwetsbaarheid ontstaat voor vastgoedbezitters in box 3, omdat zij nog een jaar langer te maken krijgen met het forfaitaire stelsel. Volgens het kabinet is flankerend beleid niet nodig en is dit, als ik het goed begrepen heb, in het kader van de uitvoeringsaspecten die dit met zich meebrengt, ook niet mogelijk. Kan de staatssecretaris nog een keer goed uiteenzetten waarom, en dan specifiek over de kostenaftrek?

Bj de behandeling van de Wet werkelijk rendement hebben we gevraagd om nader onderzoek naar het percentage van de vastgoedbijtelling en het rendement op vakantiewoningen. Dit is toegezegd, ook nog een keer in de schriftelijke beantwoording, maar wanneer is het onderzoek gereed?

Een andere discussie in het box 3-dossier en een stap naar vermogenswinst is het lock-in-effect. Voor een goed functionerende economie is het belangrijk dat kapitaal kan bewegen naar waar het het meest productief kan worden ingezet. Een lock-in-effect kan die beweging afremmen en daarmee investeringen, innovatie en economische dynamiek beperken. Wij vinden het daarom goed om te lezen dat het kabinet bij de doorontwikkeling naar een volledige vermogenswinstbelasting nader onderzoek doet naar mogelijkheden om specifiek op belastinguitstel gerichte constructies te bestrijden. Waar denkt de staatssecretaris nu aan?

Tot slot, voorzitter. Er is op dit moment geen meerderheid in beide Kamers voor het huidige wetsvoorstel werkelijk rendement. Er is wel een meerderheid om de stap naar volledige vermogenswinstbelasting zo snel mogelijk te zetten. Nu ligt er deze novelle, die op veel onderdelen spannend is en waar je vraagtekens bij kunt zetten. Het kabinet vindt het verstandig om te springen. Kan de staatssecretaris nog een keer duidelijk uiteenzetten waarom we dit wat hem betreft nu moeten doen?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. U krijgt een interruptie van de heer Dijk en daarna van de heer Hoogeveen.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Ik heb toch ook een vraag aan het CDA. Mevrouw Van Dijk geeft zelf aan dat het lock-in-effect nadelig kan zijn. Ze vindt het fijn dat dat verder onderzocht wordt. Maar dan rijst wel de vraag waarom daar nu zo'n haast bij is. Waarom zegt u, als u de gevolgen niet goed kunt overzien, niet: neem hier even de tijd voor?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Nou, volgens mij heb ik al een aantal keren in interrupties aangegeven waarom ik toch wel wat haast heb. Wij zien nu dat er in beide Kamers een meerderheid is om die stap naar vermogenswinst te gaan maken. We praten al ongeveer tien jaar in de Kamer over hoe we dit probleem met box 3 gaan oplossen en hervormingen gaan doorvoeren. Daarom heb ik haast. En als het enigszins verantwoord is, vind ik dat we moeten springen.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Het zal mevrouw Van Dijk niet verbazen dat dat laatste mij dan weer verbaast. Er wordt hier constant gesproken over zorgvuldige wetgeving en over dat we niet weer fouten moeten gaan maken. Dat komt een-op-een uit de parlementaire enquête

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

toeslagenschandaal, waar u zelf ook ervaring mee heeft. En dan zijn er nu al die bezwaren en uw eigen bezwaren. U geeft zelf aan dat de dekking niet mooi is geregeld — of eigenlijk dat er geen dekking is — en dat het lock-in-effect niet is geregeld. Dat moeten we niet doen. De banken geven het zelfs aan. Ik zal het niet heel snel voor de banken opnemen, maar in dit verband kan ik me daar echt iets bij voorstellen. Ik verbaas me zo dat u die optelsom maakt in combinatie met wat u net zei: ik zie geen alternatief in deze Kamer. Volgens mij is dat er wel, maar is het enige alternatief waar u nu naar kijkt, de VVD, die u geen enkele ruimte geeft om echt te gaan zoeken naar een alternatief, en die dit snel door de Kamer heen wil jassen.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Allereerst vind ik de vergelijking met de toeslagenaffaire altijd een beetje ingewikkeld. De heer Dijk weet dat dit mij aan het hart gaat. Ik zou de discussie over box 3 daar dan ook echt niet mee willen vergelijken. Punt.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):
Ik wil daar wel op ingaan. Ik zal de eerste zijn om te zeggen dat mevrouw Van Dijk zich altijd heeft ingezet voor de mensen van het toeslagenschandaal. Dat wil ik hierbuiten plaatsen. Het gaat mij over het proces van zorgvuldige wetgeving. De conclusies uit de parlementaire enquête over het ontstaan van een toeslagenschandaal zijn telkens: neem er de tijd voor, ga niet haasten, probeer het er niet snel doorheen te jassen, neem precies die tijd. Dat gebeurt nu exact niet. Ik vind het menselijk leed dat het toeslagenschandaal heeft veroorzaakt tien, twintig, dertig, veertig keer erger dan dat een belegger een paar centen meer belasting moet gaan betalen. Als het niet eerlijk zou zijn, zou ik dat ook niet terecht vinden. Mijn vraag aan mevrouw Van Dijk is: als uit de ellende van het toeslagenschandaal voortkomt dat we zorgvuldig met wetgeving moeten omgaan, waarom doet ze dat dan hier niet, wetende dat het daar tot ongelukken heeft geleid en dat het hier ook voor problemen kan zorgen?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik heb een aantal kritische vragen gesteld aan het kabinet. Dat was onder andere over de uitvoerbaarheid, omdat daar natuurlijk onze grootste hoofdpijn zit. Dat gaat om de vraag: gaat het lukken of gaat het niet lukken? Ik vraag ook expliciet of de staatssecretaris nog een keer duidelijk uiteen kan zetten waarom hij vindt dat we het nu wél moeten doen. Ik wacht die antwoorden af, net als de antwoorden op al mijn andere vragen. Ik hoop en ik verwacht dat het kwartje gaat vallen en dat we nu wel een keer durven te springen. Anders blijven we het maar uitstellen. Dat brengt ook risico's met zich mee, namelijk het risico dat we nooit meer een hervorming van ons belasting- en toeslagenstelsel gaan doorvoeren.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Allereerst zeg ik tegen mevrouw Van Dijk dat ik het een realistisch en politiek nuchter betoog vond, ook kijkend naar de meerderheden die er zijn, wat er nu voor ons ligt en de snelste weg voorwaarts. Dat vond ik plezierig.

Ik heb nog wel één vraag, over een typisch CDA-thema. Dat betreft het gebrek aan een doorschuifregeling binnen box 3. Dan doel ik met name op de life events, trouwen, scheiden en overlijden, en het feit dat zo'n regeling er niet in zit. Ik vraag me af hoe mevrouw Van Dijk daarnaar kijkt.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Daar zijn ook vragen over gesteld in de schriftelijke inbreng. Ik heb in de antwoorden gelezen dat de staatssecretaris wel degelijk gaat onderzoeken hoe hij in de wet die hij straks gaat indienen hier op de een of andere manier handen en voeten aan kan geven. Als ik dat niet goed begrepen heb, dan hoor ik dat wel van de staatssecretaris. Zo heb ik de schriftelijke beantwoording in ieder geval gelezen.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ik heb het inderdaad iets anders begrepen. Ik las het advies van het kabinet meer als volgt. Wie nu trouwt, heeft standaard een beperkte gemeenschap van goederen. Wie meer wil delen, moet maar naar de notaris. Voor het overlijden kan je een testament laten opstellen. Zou het niet beter zijn om juridisch duidelijk een doorschuifregeling in deze wet te verankeren? Dat is om te voorkomen dat er met name in 2029 ineens heel weinig mensen gaan trouwen. Als er heel weinig mensen gaan scheiden, dan zou dat wat voordeliger zijn. Op overlijden heb je niet zo veel invloed, maar u begrijpt waar ik heen wil.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik begrijp uw punt en ik zou heel graag de reactie van de staatssecretaris daarop willen horen. Ik had het inderdaad anders gelezen dan de heer Hoogeveen en ik wil dit graag even scherp hebben.

De **voorzitter**:
Ik kijk nog één keer rond. Ik zie geen interrupties meer. Dan gaan we naar mevrouw Van Brenk namens 50PLUS.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Dank, voorzitter. Ook vandaag weten we als parlement vele ogen op ons gericht, in een van de historisch gezien meest saaie en technische debatten van het jaar. Dit is geen wetgevingsoverleg in de coulissen, maar vol in de schijnwerpers. Velen van ons verlangen wellicht terug naar oude tijden, maar die liggen achter ons. De wetgeving over vermogen en het belasten van vermogen heeft Nederland in de afgelopen jaren in toenemende mate beziggehouden. Sinds het voornemen van de invoering van een vermogensaanwasbelasting zien we een explosie aan reacties over belasting betalen over iets wat je nog niet werkelijk in je portemonnee hebt.

De uitspraak van de Hoge Raad, die zelfs een ingreep heeft gedaan in de wet, over de huidige systematiek, hanteerde de methode van het heffen op rendementen. Dit heeft geleid tot een hersteloperatie met enorm hoge kosten die tot op de dag van vandaag gaande is. Als 50PLUS merken wij op dat met name door de uitspraak dat de heffing nooit het werkelijk rendement mag overstijgen de belastingplichtige zich heeft gerealiseerd dat dat hartstikke logisch is. Hij is er nu niet, maar wat vindt de minister daar zelf van?

Wij vragen ons af hoeveel erger de situatie had kunnen zijn als de beurzen een of twee jaar lang een negatief rendement hadden laten zien. Wat had de uitspraak dan betekend en welke gevolgen zou die hebben gehad? Deze vraag hangt als een zwaard van Damocles boven het wetgevingsoverleg dat we voeren over de Wet werkelijk rendement.

Aangezien veel burgers dit wetgevingsoverleg zullen volgen, is het belangrijk dat we ons richten op de kwaliteit van de wetgeving en het zo veel mogelijk voorkomen van risico's

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

op juridische ingrepen als het gaat om de rechten van de mens zoals vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het EVRM. 50PLUS spreekt de wens uit dat het debat gevoerd gaat worden op basis van feiten en dat we het niet laten verzanden in een politiek gevecht over modellen waarbij de beïnvloeding van beeldvorming belangrijker is.

Over de uitspraken is nog veel meer te zeggen, maar het gaat vandaag niet over het huidige stelsel, maar over het stelsel waar we naartoe willen bewegen. Dat is een grote en complexe operatie.

Het is wel cruciaal dat wij goed onderscheid blijven maken tussen risico's op de inhoud en kwaliteit van de wet, en de risico's en waarschuwingen van Belastingdienst, Raad van State en andere betrokken organisaties die we zeker zullen betrekken bij de invoering van de nieuwe wet. Wij vinden het onwenselijk om de rode vlaggen van de uitvoeringsorganisaties te negeren. De signalen van de Raad van State nemen wij zeer serieus, evenals die van de Belastingdienst en de banken. Zij geven aan het onmogelijk is om dit snel in te voeren. Waarom dan dit doorduwen? Waarom niet zorgvuldige wetgeving maken, als het toch tot 2029 zal duren? Dan is een novelle toch niet het aangewezen middel? Kan de staatssecretaris nog eens toelichten waarom dit nu echt noodzakelijk is?

Wij denken dat het belangrijk is dat we duidelijkheid en een langere periode van rust en voorspelbaarheid creëren over de regels die wij in Nederland hanteren. 50PLUS steunt de richting en de keuze voor het heffen van belasting op het werkelijk rendement — we gaan daarmee meer in de pas lopen met de meeste landen in de wereld — en op vermogen. Wel vragen wij ons af of het verstandig is dat de vermogensbestanddelen buiten dit stelsel worden gehouden. Het is eerder ook al genoemd. Hiervoor waarschuwt ook de Raad van State nadrukkelijk. Is er kans op het voeren van juridische procedures, onder andere met een beroep op het EVRM? Dit lijkt ons zeer onwenselijk. Kunnen de bewindslieden hierop reageren? Wij zouden op dit punt inmiddels toch beter moeten weten?

Voorzitter. Dan het fantoom van verwachte inkomsten op werkelijk rendement. Dit punt is wat 50PLUS betreft een van de meest elementaire punten voor het debat van vandaag. Wij vinden het hanteren van prognoses en modellen om te voorspellen wat de opbrengst voor het Rijk zal zijn, niet fair en ook niet getuigen van realiteitszin. Beleggingen laten zich niet ramen en zeker niet tot in de verre toekomst. Wij zien zeker dat de overgang van het huidige naar het nieuwe stelsel kosten met zich meebrengt.

Als het goed is gaat de nieuwe wet inkomsten voor het Rijk generen, die uiteindelijk zullen moeten opwegen tegen de langetermijnkosten, maar is dat een zekerheid? Nee, dat is het niet. Daarom noemden wij de verwachte inkomsten dan ook fantoominkomsten. Natuurlijk wil iedereen zo veel mogelijk duidelijkheid en voorspelbaarheid op de inkomsten van welk systeem dan ook. Het huidige systeem is daar ook merendeels op gebaseerd. Maar duidelijk is dat we hiermee een grens hebben overschreden die door de Hoge Raad als "strijdig met het eigendomsrecht en het EVRM" wordt gezien. Die fout moeten we niet nogmaals maken.

De kern is dat het hanteren van modellen voor het voorspellen van inkomsten niet fout is, maar dat het wel fout is als ze een doel op zichzelf worden. De nieuwe wet is, hoe je het ook wendt of keert, afhankelijk van de ontwikkelingen in economieën en op de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

beurzen, en van de risico's die beleggers en spaarders willen nemen. Dat kan vette jaren opleveren, maar ook magere jaren. Dat is zoals het werkt.

Misschien is het goed om dat met een voorbeeld nog duidelijker te maken. Als we kijken naar de omvang van de inkomstenbelasting, dan wordt die in hoge mate bepaalt door het aantal werkenden in Nederland. Op dit moment is de arbeidsdeelname in Nederland op het hoogste punt ooit. De werkloosheid is laag en de arbeidsmarkt krap. Als AI straks een gat van misschien 5% slaat in de werkgelegenheid, kunnen we de gemiste belastingen en premies toch ook niet zomaar gaan verhalen op de rest? Anders stort de werkgelegenheid helemaal in, en daarmee daalt de inkomstenbelasting en stijgen de kosten van uitkeringen. Ook dat kunnen we niet zomaar voorspellen. Of gaan we de inkomstenbelasting dan laten stijgen om het tekort te vullen?

Voorzitter. Dan kennen wij het vervolgeffect: op het moment dat de belastinginkomsten dalen, zullen we als politiek moeten bepalen welke oplossingen er dan komen, en dat geldt dus ook voor de werkelijke inkomsten die deze wet voor het Rijk zal opleveren. Belangrijk is dat we kiezen voor een stelsel waarvoor een breed draagvlak bestaat en dat burgers als redelijk ervaren. En nogmaals, de risico's en de waarschuwingen van de Raad van State, de Belastingdienst en andere partijen die bij de invoering betrokken zijn, kunnen wij niet zomaar negeren. Als we de rode vlaggen negeren, dan lopen we kans dat het maatschappelijk draagvlak onder een goede wet wordt weggeslagen.

Voor 50PLUS is het belangrijk dat het kabinet duidelijk maakt hoe het hiermee om wil gaan. We hebben hier bij de schriftelijke vragen nadrukkelijk naar gevraagd. Hoe wil het kabinet met een aantal rode vlaggen omgaan? Let wel, als volksvertegenwoordiging hebben wij ook de verantwoordelijkheid om dit goed te wegen, aangezien er sprake is van een minderheidskabinet. Daarmee kunnen wij niet achteraf alleen maar naar het kabinet wijzen en dat zullen we ook samen moeten doen. Wij hopen dan ook dat het kabinet rekening houdt met de zorgen en de risico's die de collega's naar voren brengen. Deze medeverantwoordelijkheid van de Kamer moet ook tot een serieuze benadering door het kabinet leiden.

Voorzitter. Verder hebben wij de volgende vraag aan de bewindslieden. In de amendementen worden veel inverdieneffecten meegenomen, zonder dat er gekeken wordt naar gedragseffecten; dat is daarstraks ook al genoemd. Welke effecten hebben die, ook als je rekening houdt met de Laffercurve? Het is toch mogelijk dat de top van de Laffercurve voor het segment van de belastingbetalers waar het om gaat, al gepasseerd is? Kan de minister, of in dit geval de staatssecretaris, ons zijn bespiegeling voorhouden voordat wij ons rijk rekenen?

Ten overvloede, wij willen zorgvuldigheid boven snelheid. De rode vlaggen van de uitvoering en de signalen van de Raad van State zetten voor ons het stoplicht op rood voor de novelle. Ik hoop dat de bewindslieden dit begrijpen en dat zij dit signaal serieus nemen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. U heeft een interruptie van mevrouw Van Eijk.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Hoe weegt mevrouw Van Brenk het feit dat op basis van de uitvoeringstoets en het advies van de Raad van State het kabinet ervoor heeft gekozen om één jaar extra te

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

nemen voor deze uitvoering?

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Daarom kwam ik net bij mevrouw Van Dijk nog even terug op het punt dat ik heel graag zelf met de uitvoeringsorganisatie had willen praten om inderdaad te kunnen wegen of het realistisch is. Ik begrijp dat het een hele grote wens is van het kabinet om het zo snel mogelijk in te voeren, maar ik wil alleen maar zeggen dat het voor ons belangrijk is om van de uitvoeringsorganisaties te horen hoe zij daartegen aankijken.

De **voorzitter**:
Is dat voldoende voor u, mevrouw Van Eijk? Ik denk het.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik heb dat ook heel goed gehoord van mevrouw Van Brenk, die ook zegt: het stoplicht voor deze novelle staat nu op rood. We hebben die novelle natuurlijk omdat er nu geen meerderheid is in de Eerste Kamer voor de Wet werkelijk rendement, mede vanwege het standpunt van 50PLUS in de Eerste Kamer. Nu werpt de Eerste Kamer wel vaker haar schaduw vooruit richting deze Kamer; daar hebben partijen vaak dezelfde positie. Maar de heer Van Rooijen schreef namens 50PLUS vanuit de Eerste Kamer over het Raad van Stateadvies: "Dat is maar een advies, meer niet. Vermogenswinstbelasting kan doorgaan, wellicht een jaar later." Dat is eigenlijk wat nu ook de uitkomst van de novelle is, dus ik probeer toch even goed te begrijpen wat nu de positie van 50PLUS is. Kan mevrouw Van Brenk die toch nog wat verduidelijken?

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Gelukkig hebben wij inderdaad een hele creatieve senator in de Eerste Kamer zitten, dus die denkt zeker altijd mee. Ik heb in de tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties gezeten en ik weet hoe belangrijk het is om ervoor te zorgen dat een wet ook uitvoerbaar is. Ik wil het dus de Belastingdienst niet aandoen om groen licht te geven voor iets wat vijf rode vlaggen heeft. Daarom zeg ik nogmaals: het had ons in ieder geval heel erg geholpen als wij afgelopen week dat gesprek hadden kunnen hebben met de uitvoeringsorganisatie.

De **voorzitter**:
Voldoende, meneer Oosterhuis? Ik zie geen andere interrupties. Dan dank ik u voor uw inbreng. We gaan naar de heer Schenk, die gaat spreken namens FVD, oftewel Forum voor Democratie.

De heer **Schenk** (FVD):
Dank u wel, voorzitter. Wie de hele box 3-heisa inmiddels niet meer volgt en geen flauw idee heeft wat nu precies de stand van zaken is, hoeft zich volgens mij op geen enkele manier te schamen, want het lijkt erop dat ook het kabinet zelf de kluts behoorlijk kwijt is. Ik vraag me af of er ooit eerder een dossier is geweest dat zo chaotisch verliep, waar zo veel verschillende varianten van bestonden, waar al zo veel ophef over was nog voordat duidelijk werd wat de uitkomst precies zou zijn. Ik durf het niet te zeggen, maar dit lijkt me vrij uniek, in negatieve zin. We hadden de uitspraak van de Hoge Raad, toen een soort overbruggingsstelsel, vervolgens de Wet werkelijk rendement met een vermogensaanwasbelasting, belasting over papieren winst dus, en vandaag bespreken we de novelle. Ook die novelle heeft inmiddels behoorlijk wat vormen gehad, zij het achter de schermen. Het is amper nog te volgen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Maar waar het op neer lijkt te komen, is dat wanneer een meerderheid in zowel Tweede Kamer als Eerste Kamer instemt, we waarschijnlijk tot 2028 of 2029 het forfaitaire stelsel met tegenbewijsregeling houden, waarna er een hybride stelsel komt waarin het ene volgens een aanwasbelasting wordt belast en het andere volgens een winstbelasting, en dan in 2030 of misschien wel later — het is allesbehalve zeker — moet er een volledig nieuw stelsel komen met volledige vermogenswinstbelasting. Dat lijkt hier de zaak. De Kamer wordt met deze novelle gevraagd om in te stemmen met een nieuwe tussenstap.

Voorzitter. Het zal u niet verbazen dat Forum voor Democratie de hele discussie met lede ogen aanziet. We hebben een fundamenteel andere kijk op vermogensbelasting. Wij lijken hier als enigen de echte vraag te stellen: waarom zou vermogen überhaupt belast moeten worden? Wie werkt betaalt inkomstenbelasting, wie onderneemt via een bv betaalt vennootschapsbelasting, wie vervolgens dividend uitkeert betaalt box 2-belasting, wie consumeert betaalt btw en accijnzen en wie besluit niet alles uit te geven maar te sparen, te beleggen of een buffer op te bouwen voor later betaalt dan ook nog eens box 3-belasting. Dat vindt FVD een onjuiste gang van zaken. De overheid beloont zo veel mogelijk uitgeven en bestraft spaarzaamheid. Sparen en beleggen zijn de voorwaarden voor financiële onafhankelijkheid, rijkdom en welvaart, maar dat principiële standpunt ontslaat FVD natuurlijk niet van de plicht om te kijken naar wat er nu precies voor ons ligt.

FVD is in principe tegen een vermogenswinstbelasting, omdat we dus überhaupt tegen vermogensbelasting zijn, maar vindt dit logischerwijs nog altijd beter dan een vermogensaanwasbelasting; wie dat ooit heeft verzonnen ... Maakt het nieuwe stelsel, zoals het kabinet dat nu voorstelt, het beter ten opzichte van wat er nu geldt? Het nieuwe stelsel verbetert misschien het moment van belastingheffing, omdat je in feite zelf kiest wanneer je verkoopt, maar kan bijvoorbeeld voor beleggers die een goed rendement behalen aanzienlijk duurder uitpakken dan het huidige stelsel — met nadruk op "kan". Het antwoord op de vraag welk stelsel beter is, verschilt simpelweg per belastingplichtige en dat maakt deze discussie, met name vanwege de kaders waarbinnen deze gevoerd wordt, lastig. Dat zullen de voorstanders van de novelle toch moeten erkennen.

Voorzitter. Stel dat een pand bij de start van het nieuwe stelsel, als die novelle door beide Kamers heen komt, op 1 miljoen euro wordt gewaardeerd; gewoon puur een voorbeeld. In 2025 wordt het pand voor 1,4 miljoen verkocht. In beginsel wordt er dan €400.000 als winst gezien, waarna er €40.000 aan box 3-belasting kan volgen. Maar die waardestijging kwam niet uit de lucht vallen. Dat zal vermoedelijk een trend zijn geweest in de vastgoedprijzen in diezelfde periode, die zomaar over de hele linie met 40% kunnen zijn gestegen. Dan is de eigenaar in reële zin dus niet rijker geworden, want voor een vergelijkbaar vervangend pand is eveneens 1,4 miljoen euro nodig. Een aanzienlijk deel van die zogenaamde winst is dus inflatie. Het kabinet stelt wat dat betreft voor om een belasting te heffen op koopkrachtwinst.

Het kabinet kiest er ook niet eens voor om gelijke behandeling te hanteren, want onder het nieuwe stelsel valt rechtstreeks aangehouden cryptovaluta alsnog onder aanwasbelasting, terwijl diezelfde cryptovaluta via een financieel fonds ineens onder winstbelasting valt. Ook wordt bijvoorbeeld fysiek goud anders behandeld dan een goud-ETF, net als vreemde valuta op een rekening. Het kabinet zegt dan: dat is tijdelijk. Maar tijdelijk ongelijke behandeling blijft een ongelijke behandeling en daarmee onwenselijk.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan de dekking. Het kabinet gebruikt een gunstigere raming van de kosten van de huidige tegenbewijsregeling en daarnaast wordt onder meer de grens voor excessief lenen verlaagd. Daar heb ik het wel vaker over gehad, in meerdere debatten: dat is het veranderen van de spelregels terwijl het spel gespeeld wordt. Het gaat hier ook gewoon om kleinere ondernemers die hun eigen oudedagsvoorziening regelen, bijvoorbeeld via vastgoed, en die onder de bestaande regels afspraken hebben gemaakt en een aflossingsplan hebben opgesteld. Die worden nu dus even dubbel gepakt. Dat heeft niets met rechtszekerheid te maken. Het is een asociale maatregel die ondernemers in Nederland verder beknelt.

Voorzitter, lang verhaal kort. Het huidige stelsel, dat uitgaat van forfaitair rendement, is allesbehalve ideaal. Het was niet voor niets bedoeld als een tijdelijke regeling. Maar het nu voorgestelde stelsel is ook allesbehalve ideaal. Het wordt als aantrekkelijk gepresenteerd, puur omdat het een verbetering is van de verschrikkelijke Wet werkelijk rendement, die nu in de Eerste Kamer ligt. Maar dat kan wat FVD betreft geen reden zijn om dan zomaar in te stemmen met de novelle. "Het kabinet wilde Nederlanders eerst twee benen afhakken, maar het wordt er toch maar eentje; wees er blij mee." Nou, dat is volgens mij nog steeds een afgehakt been. En wat betreft Forum voor Democratie behouden verstandige Nederlanders, ondernemende Nederlanders en spaarzame Nederlanders beide benen, krijgen zij dus alle ruimte en alle vrijheid. Gaan we ze weer belonen, zoals dat wat ons betreft hoort en vanzelfsprekend hoort te zijn?

Voorzitter. Daarom dient Forum voor Democratie twee amendementen in, twee wijzigingen op de voorgestelde novelle dus. Op de eerste plaats door het box 3-tarief te verlagen van — houd u vast! — 36% naar 0%. Een volledige afschaffing van de vermogensbelasting dus. Sparen, beleggen en iets opbouwen moet weer lonen. En op de tweede plaats schrappen wij het voornemen van het kabinet om de grens voor excessief lenen te verlagen. Fiscale zekerheid is een groot goed en ondernemers verdienen ook die zekerheid. Wat ons betreft blijft de grens voor excessief lenen dus op €500.000, om ondernemers ruimte te geven en hen niet met deze desastreuze verlaging op te zadelen.

Met die twee amendementen kiest Forum voor Democratie voor een derde richting. Je hebt dus de eerste richting: het behouden van het huidige stelsel. Die vinden wij onwenselijk. Je hebt een tweede richting: dat we uiteindelijk, na heel veel hobbels, overgaan tot een vermogenswinstbelasting. Die vinden wij onwenselijk. Dat maakt dit wat ons betreft dus kiezen tussen twee kwaden. Dan rest er voor ons nog maar één optie: het zelf genereren van een derde richting. Die ligt er wat ons betreft nu, met die twee FVD-amendementen. Een richting die sparen, beleggen, ondernemen, iets opbouwen en verstandig omgaan met geld weer de waardering geeft die ze in een goed, gezellig en welvarend land zouden moeten hebben. Het vereist wat politieke wil, het vereist wat moed, maar precies dat heeft Nederland nodig. We moeten weer groots durven denken. En dat is precies wat Forum voor Democratie doet.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. U krijgt een interruptie van de heer Hoogeveen.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ik denk dat het best een leuk betoog was en ik denk dat ik het er op sommige punten

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

ook echt wel mee eens ben. Die amendementen daarentegen gaan geen meerderheid halen. Dus de vraag is: wat doet Forum voor Democratie, als de handjes omlaag blijven als ze eenmaal voorliggen? Wat is het standpunt van Forum voor Democratie dan?

De heer **Schenk** (FVD):
Op de eerste plaats is het natuurlijk fijn dat de heer Hoogeveen mijn betoog "leuk" vond. Dat vond ik zelf ook; daarom sprak ik het ook uit. En het was volgens mij ook een heel fundamenteel en principieel punt bij de huidige stand van zaken in Nederland, maar ook bij de manier waarop deze ontwikkeling gaande is en de richting, die we overwegend verkeerd vinden. Wij zeggen dus: je moet geen vermogensbelasting willen. Wij stellen nu twee amendementen voor, er natuurlijk van uitgaand dat die een meerderheid halen; dat is uiteraard de insteek. Tja, de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat lastig zal worden. We zullen vanzelfsprekend ons best doen om die twee amendementen aan een meerderheid te helpen. Mocht dat niet het geval zijn, dan rest natuurlijk wel de opgave om voor of tegen de novelle die er nu ligt, te stemmen. Dat is op dit moment nog een beetje in de toekomst kijken. Ik neig ernaar te zeggen dat wij dan het huidige stelsel, dus dat met dat forfaitair rendement, beter vinden. Maar nogmaals, dit verschilt heel erg per belastingplichtige. Dat is echt een heel lastige keuze. Die keuze hebben wij nog niet volledig gemaakt. We gaan er in de eerste plaats van uit dat die amendementen van ons een meerderheid halen. Daar zullen we ons best voor doen. Mocht dat niet het geval zijn, dan gaan wij de novelle beoordelen zoals ze voorligt, maar het kan dan zomaar zo zijn dat wij daar dan tegen stemmen vanuit onze principiële afweging dat wij tegen vermogenswinstbelasting en tegen vermogensbelasting zijn. Laat dan het huidige stelsel, dat ook niet perfect is, dan maar voortbestaan. Wij zullen ons er dan vanzelfsprekend vanuit de Kamer kei- en keihard voor blijven inzetten om alsnog naar 0% in box 3 te gaan. Maar dit is in de toekomst kijken. We gaan zien wat de uitkomst voor de amendementen is.

De **voorzitter**:
Voldoende, meneer Hoogeveen? De heer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Laat ik zeggen: inderdaad een interessant amendement. Het maakt ons bij PRO eigenlijk weer een stuk redelijker. Ik hoor 0%. Dan blijft wel een vraag staan. Ik hoorde net een betoog over "het wordt één been afhakken". Maar u gaat tegenstemmen, dus u houdt de optie open om ervóór te gaan stemmen dat je ene been afgehakt wordt de komende week?

De heer **Schenk** (FVD):
Nou, ik houd die optie open, omdat we natuurlijk niet weten wat de uiteindelijke novelle gaat zijn. Het zou natuurlijk kunnen dat er allerlei andere amendementen worden aangenomen. Maar dat is dus in de toekomst kijken; dat weten we niet. Wij zijn er inderdaad tegen om één been af te hakken. Wat ons betreft, nogmaals, behouden verstandige Nederlanders beide benen. Dat betekent dus dat het amendement van FVD, zowel het eerste als het tweede, aan een meerderheid geholpen wordt door mijn ambtsgenoten hier. We zullen zien wat er uiteindelijk voorligt waar we over gaan stemmen. Maar ik denk dat de heer Stultiens wel gelijk heeft dat de kans aanzienlijk is dat FVD, mochten die twee amendementen geen meerderheid hebben, dan zegt: laten we dan de novelle maar gewoon wegstemmen, in plaats van nu ineens met stoom en kokend water, met spoed en met de grootst mogelijke haast een novelle door beide Kamers heen te loodsen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Het is wat ons betreft wel een beetje gelegenheidsargumentatie, want we zijn altijd zeer kritisch op de Raad van State. We zeggen vaker over de adviezen van de Raad van State: legt u die naast u neer. Wij zijn zelf als hoogste orgaan bevoegd om keuzes te maken. Wat ons betreft wordt die Raad van State lekker afgeschaft en nemen wij onze positie als Kamer serieus, als hoogste beslissingsbevoegde orgaan. Maar in dit geval zijn er wel heel wat rode vlaggen die volgens mij wel serieuze aandacht vereisen. In dit geval is het misschien voor de gelegenheid goed om naar de Raad van State te luisteren. Al is het inderdaad misschien een beetje gelegenheidsargumentatie. Dat wil ik wel erkennen.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Eerst het woord "gezellig" en daarna kwamen de twee voorstellen om 0% belasting te heffen. Dat klinkt fantastisch, natuurlijk. Volgens mij willen een heleboel mensen 0% belasting betalen. Maar ja, we hebben ook wegen nodig. We hebben ook scholen nodig. We hebben een heleboel dingen nodig. We hebben goede zorg nodig, dus waar komen die belastinginkomsten dan vandaan bij Forum?

De heer **Schenk** (FVD):
Vanzelfsprekend dienen wij die amendementen niet zomaar in, zo van: we schrappen nu een groot deel van de belastinginkomsten en zoek het verder maar uit. Ook wij staan voor een gedegen financieel beleid en dus ook voor een sluitende begroting. Alleen, wij zouden veel meer willen doen aan de uitgavenkant. Wij zijn van mening dat de Nederlandse overheid veel en veel en veel te veel geld uitgeeft aan dingen die niet in het Nederlandse belang zijn. Ik noem immigratie. Ik noem klimaat. Ik noem ontwikkelingssamenwerking. Dus ja, die amendementen zijn beide gedekt. Eentje is inmiddels ingediend, de ander is nog in wording. Maar ze zijn gedekt. Het zou zomaar kunnen dat de dekking niet in het straatje past van een aantal partijen hier, maar vanzelfsprekend gaat het ons om financieel gedegen besluiten. Het is niet een soort blanco cheque en zoek maar uit waar die 10, 20 miljard — er wordt nog uitgezocht hoeveel het exact zou moeten zijn — vandaan komt. Beide zijn gedekt en beide zijn wat ons betreft een betere richting voor Nederland.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik snap nog even iets niet in de redenering van de heer Schenk. Eerst zegt hij dat datgene wat we op dit moment hebben, betekent dat we twee benen afhakken. Het voorstel dat voorligt, betekent dat er één been wordt afgehakt. Toch zegt hij aan het einde van zijn verhaal dat hij dan toch maar kiest voor twee benen afhakken. Hij schuifelt dus liever dan dat hij hinkelt. Maar wat is het nou, vraag ik de heer Schenk.

De heer **Schenk** (FVD):
Dan heeft de heer Vermeer niet goed naar mijn betoog geluisterd. Ik zei dat de Wet werkelijk rendement zoals die nu is, betekent dat er twee benen worden afgehakt. Als de novelle die daarop is ingediend, wordt aangenomen, wordt er nog steeds één been afgehakt. Dus wij zeggen: dan zou het beter zijn om de twee amendementen van FVD aan te nemen, dus om de positie van spaarders, beleggers, verstandige Nederlanders, te verbeteren. Mocht dat niet zo zijn, dan lijkt ons een mogelijke, betere uitkomst dat we én de novelle verwerpen én dat de Eerste Kamer vervolgens de Wet werkelijk rendement in z'n geheel verwerpt.

De heer **Vermeer** (BBB):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Om gewoon op deze absurde metafoor door te gaan: volgens de meeste mensen om wie het gaat, is wat we op dit moment hebben, een forfaitair rendement zonder kostenaftrek, zowel je benen als je armen afhakken. Hoe kan de heer Schenk dan toch zeggen: laat het maar zoals het nu is?

De heer **Schenk** (FVD):
Laat vooropstaan dat ook wij het huidige stelsel allesbehalve perfect vinden; integendeel. Dus op zich ben ik dat eens met de heer Vermeer. Ik durf alleen niet te zeggen of de novelle die nu wordt voorgesteld daadwerkelijk een verbetering is. Wij vinden het in allebei de gevallen heel slecht voor spaarzame Nederlanders. Daarom stellen wij die twee amendementen voor. Wij zijn tegen een vermogensaanwasbelasting. Wij zijn tegen een vermogenswinstbelasting. Wij zijn überhaupt tegen vermogensbelasting. Vandaar die twee voorstellen, volledig gedekt. Dus ik reken van harte ook op de steun van de BBB, want het wordt tijd dat we succes, hard werken, spaarzaamheid en ondernemen weer gaan belonen in Nederland.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Voordat wij naar de heer Grinwis gaan, lijkt het mij verstandig om een sanitaire stop in te lassen van vijf minuten.

De vergadering wordt van 18.14 uur tot 18.19 uur geschorst.

De **voorzitter**:
We gaan weer verder met de vergadering. Aan het woord is zo meteen de heer Grinwis, die gaat spreken namens de ChristenUnie.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Meneer de voorzitter, dank u wel. Dat wij hier vandaag, nog geen week na de ontvangst ervan, met elkaar een WGO houden over de Novelle uitbreiding vermogenswinstbelasting box 3 — zo heet die helemaal — en dat we niet eerst een briefing en een rondtafelgesprek hebben en vervolgens tijd inruimen voor een grondige schriftelijke behandeling en daarna pas een debat hebben: dat is onwenselijk en onzorgvuldig.

Voorzitter. Waarom doen we dit zo? Het antwoord zit in één naam van één man: Eelco Heinen. In de Middeleeuwen hadden we de kruistochten die er met een misplaatst "God wil het" doorheen werden geduwd. Tegenwoordig hebben we de onvolmaakte vermogenswinstbelasting die met een misplaatst "Heinen wil het" ons door de strot wordt geduwd. Geen misverstand: ik heb absoluut geen hekel aan de heer Heinen. Ik heb altijd goed met hem samengewerkt. Maar wat hij bij box 3 allemaal heeft uitgevroten, kan ik niet over z'n kant laten gaan: de dekking, de uitvoering ervan en het niet uitvoeren door het minderheidskabinet van wel aangenomen moties en het niet uitvoeren van wel aangenomen moties. Dit minderheidskabinet heeft, kortom, een bijzonder oog voor minderheden.

Voorzitter. Ondanks de onzorgvuldigheid …

De **voorzitter**:
Voordat u verdergaat, meneer Grinwis …

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

… ben ik er natuurlijk wel — een debat over belastingen is nooit te versmaden — maar wel met grote zorgen.

De **voorzitter**:
Er is een interruptie van de heer Stoffer.

De heer **Stoffer** (SGP):
Een feitelijke vraag: is de heer Grinwis het met mij eens dat een kabinet aangenomen moties naast zich neer mag leggen en altijd de keuze mag maken om bepaalde zaken die voorgesteld zijn en die op zich inhoudelijk goed onderbouwd zijn, toch over te nemen?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Daar ben ik natuurlijk van op de hoogte, maar de heer Stoffer zal het toch met mij eens zijn dat de keuze die het kabinet hier nou precies heeft gemaakt, wel hoogst opmerkelijk is. De motie van de heer Flach, die ik overigens heb gesteund, die nét niet werd aangenomen — volgens mij was het 73-73 en daardoor staakten de stemmen en haalde die het niet — is wel netjes uitgevoerd. De motie over de papieren schenking, die ik samen met de heer Stoffer heb ingediend — het was geloof ik toch met de heer Flach, in ieder geval met de SGP — is gewoon ruim aangenomen en niet uitgevoerd, terwijl die precies in een dekking voorzag, op een gevoelig onderwerp waar breed draagvlak op was, op rechts en op links in de Kamer. Daarmee zou bij wijze van spreken bijvoorbeeld net het structurele tekort van 86 miljoen omslaan naar een structureel overschot. Meneer Stoffer zal het mij niet kwalijk nemen dat ik daar mijn verbazing, zo niet mijn verbijstering, over uitspreek.

De heer **Stoffer** (SGP):
Ik denk dat de heer Grinwis en ik het totaal niet oneens zijn over de inhoud. Maar het feit dat een kabinet ervoor kiest om een motie die niet aangenomen is wel uit te voeren en andersom … Ja, ik denk dat de heer Grinwis en ik het ook eens zijn dat het het goed recht is van een kabinet om dat te doen. En het is dan weer aan ons om te wegen hoe we daar verder mee omgaan.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat ben ik met de heer Stoffer eens. Ik vind het wel een goede regel dat het kabinet moties die aangenomen zijn, netjes uitvoert tenzij het echt niet anders kan. Maar in dit geval is geen kwestie van niet kunnen maar van niet willen. Dus dat. Het gaat hier niet over een niemendalletje; ik kom er zo nog over te spreken. Als het nou ging over een heel klein dekkingsverschilletje … dan ach … Maar dit is echt grotesk en daarom kapittel ik ook de minister van Financiën: omdat hij zijn eigen collega's, stuk voor stuk, elke bewindspersoon, altijd behoorlijk strak aan uitgavenkaders houdt.

Om die reden hebben meneer Karremans en mevrouw Bertram kortgeleden een enorme herprioritering op het uitgavenpatroon van IenW moeten doen. De heer Stoffer en ik waren daar nauw bij betrokken en daar waren we niet te beroerd voor. Maar dat hijzelf voor zichzelf niet dezelfde spelregels hanteert en dat dan ook nog eens verdedigt met "binnen de kabinetsperiode loopt het rond en structureel loopt het bijna rond, dus wat zeuren jullie nou?", dat vind ik echt ongehoord. Daarom breek ik daar de staf over. Maar dank u wel, voorzitter. Op zich zijn we het eens.

Voorzitter. Ik ben hier dus wel, met grote zorg. Immers, stel dat dat budgettaire

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gesjoemel je niet interesseert, maar alleen de uitvoering. Dan krijg je alleen al ongelofelijke buikpijn bij het lezen van de mail van de Nederlandse Vereniging van Banken, de uitvoeringstoets van de Belastingdienst met louter rode vlaggen, en het advies van de Raad van State.

Ik zoom even in op de Raad van State. Allereerst de spoed. De Raad van State merkt op — ik citeer — "dat het doorvoeren van een stelselwijziging in box 3 via een novelle, die ook nog eens met grote spoed tot stand wordt gebracht, afbreuk doet aan de zorgvuldigheid van het wetgevingsproces". Is de staatssecretaris dat eens met de Raad van State?

Dan het punt dat er twee systemen naast elkaar gaan draaien en dat er nog meer ambtenaren nodig zullen zijn. Ik citeer: "De regering maakt in de novelle de keuze om zonder duidelijke rechtvaardiging tijdelijk onderscheid te maken tussen vermogensbestanddelen door twee verschillende heffingssystemen toe te passen. Dat is kwetsbaar. Bovendien vereist dit tijdelijke hybride stelsel een inzet van 252 fte aan personele capaciteit en circa 31 miljoen aan additionele uitvoeringskosten." Vindt de staatssecretaris het ook kwetsbaar?

"Doe het niet," is vervolgens het advies van de Raad van State. Na te wijzen op de rode vlaggen wat betreft de uitvoering bij de Belastingdienst komt de Raad van State tot het volgende advies. Ik citeer opnieuw: "Om per 2030 op een zorgvuldige wijze tot een solide, uitvoerbaar en adequaat gedekt box 3-stelsel te komen, adviseert de Afdeling de regering het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3 in te trekken, de novelle niet in te dienen en met een nieuw wetsvoorstel te komen en per 2030 in één keer naar een nieuw box 3-stelsel over te gaan. Hiermee wordt de rust en duidelijkheid geboden die nodig is." Dan zeg ik namens de ChristenUniefractie: amen, volg dit advies op. Is de staatssecretaris daartoe alsnog bereid? Voeg dan voor de jaren 2028 en '29 een kostenaftrek toe aan de tegenbewijsregeling om te voorkomen dat alle particulier verhuurde woningen worden uitgepond. Daar kom ik later nog op terug.

Zo niet het kabinet tot op heden. Dat stopt zijn vingers in de oren, bluft dat 2028 ook nog wel moet kunnen, gaat knarsetandend akkoord met 2029, maar zet de novelle wel door en luistert daarmee ook niet naar het terugvaladvies van de Raad van State om dan maar via de novelle per 2030 voor alle vermogensbestanddelen naar een belasting op basis van vermogenswinst te gaan. Hoe groot moet het bord voor je kop dan zijn als kabinet om koste wat kost deze route te vervolgen? Onverantwoord, onzorgvuldig en ook onnodig. Is de staatssecretaris dat niet met me eens?

Dan heb ik over het budgettaire na-ons-de-zondvloedhandelen van het kabinet nog niet eens iets gezegd: een dekking van likmevestje, de minister van Financiën onwaardig, waarover zo meteen meer. Zo schaamteloos je eigen wensen inzake vermogenswinst najagen zonder ook maar iets van serieuze dekking aan de Kamer voor te leggen, ondanks aangenomen moties, zoals die over de papieren schenkingen, is toch ongehoord? Daar zou ik toch graag ook de reactie van de staatssecretaris op horen.

Maar eerst nog iets over het heffen van belasting op vermogen. Box 3 gaat over nog geen 2% van de totale inkomsten van het Rijk. De nogal volatiele belasting op basis van werkelijk rendement vergt zo'n 1.000 fte aan ambtenaren per jaar bij de Belastingdienst en vergt meer administratieve rompslomp voor belastingplichtigen en bij banken dan het oude forfaitaire stelsel. Ik denk dat het nog steeds mogelijk is, ook binnen de marges

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

van de uitspraken van de Hoge Raad, om over te stappen van het forfaitaire stelsel naar een vermogensbelasting, hetzij een vlakke van nog geen 1,5%, hetzij een tweeschijvenstel met 1% en 2%, aangevuld met een samenloopbepaling, zoals eerder al besproken. Zo'n stelsel past ook beter bij de wens om meer Nederlanders aan het beleggen te krijgen, aan het investeren te krijgen. Een heffing van 36% op werkelijk gemaakt rendement zal in vergelijking met het huidige stelsel immers eerder leiden tot minder dan tot meer beleggen, eerder leiden tot minder investeren dan tot meer investeren. Is een eenvoudige vermogensbelasting niet een wenselijk eindbeeld? Hoe kijkt de staatssecretaris daartegen aan?

Voorzitter. Is het ooit voorgekomen dat een kabinet zo'n slecht gedekt wetsvoorstel aan de Kamer heeft voorgelegd buiten crisistijd, dus afgezien van de bankencrisis en corona? Het vereist een politieke en financiële lenigheid die ik niet heb. Misschien ben ik te ijzerenheinig; ik sluit dat niet uit. Ik denk dat velen van ons na de financiële tabel van eind september met een budgettaire derving van 7,7 miljard al een vermoeden hadden dat deze derving zou toenemen, maar een toename naar 17,5 miljard euro? Niemand hier had toch durven denken dat de minister van Financiën dat aan de Kamer zou durven voorleggen? En eigenlijk is de situatie nog erger. 3,13 miljard meevaller uit de tegenbewijsregeling inzetten ter dekking is tegen de begrotingsregels en contrair aan het advies "ontraden" van de staatssecretaris op een verworpen motie. Daarmee komt het gat dus uit op bijna 21 miljard tot en met 2040.

Dan het ontbreken van een goede analyse van het gedragseffect bij de vermogenswinstbelasting. De vierenhalfjaaraanname is kwestieus, dus dat je je aandelen of afgeleide producten daarvan gemiddeld genomen na vierenhalf jaar weer verkoopt. Er is al vaak op gewezen, maar waarschijnlijk gaat het gemiddelde omhoog, omdat heel veel vermogenden die het zich kunnen permitteren over zullen gaan op producten die ze langer kunnen aanhouden om de belastingclaim uit te kunnen stellen.

Voorzitter. En nee, ik heb het kabinet nooit het vel over de neus getrokken in de zin dat deze hervorming van box 3 tot de laatste cent gedekt moet zijn, opnieuw onder verwijzing naar het advies van de Raad van State dat je bij een stelselwijziging budgetneutraliteit niet als een eis moet hanteren. Maar dit, een gat van 17,5 miljard en een structureel tekort van 86 miljoen, kan ik niet serieus nemen. Je zult maar minister van Financiën zijn en jezelf in de spiegel moeten aankijken. Dat kan dan toch niet met goed fatsoen? En hoe moet de staatssecretaris het onverdedigbare zo meteen dan toch gaan verdedigen, terwijl er dus al aangenomen moties lagen? Die zal ik niet nog eens noemen, maar toch nog de vraag aan de staatssecretaris waarom bijvoorbeeld de motie over de papieren schenkingen niet is uitgevoerd en waarom daarmee niet een voorstel aan ons is voorgelegd met een structureel overschot in plaats van een tekort.

De **voorzitter**:
Meneer Grinwis, er zijn inmiddels twee interrupties voor u. Allereerst een van de heer Oosterhuis.

De heer **Oosterhuis** (D66):
De heer Grinwis gaat er vandaag vrij stevig in, in dit debat en ook in de media. Dat mag natuurlijk, maar ik denk dat hij zijn eigen financiële lenigheid wat onderschat, want dit is natuurlijk een dekkingsvraag ten opzichte van een situatie mét een Wet werkelijk rendement, want zonder die wet is het gat nog veel groter. Het gaat om gederfde belastinginkomsten, maar om die te kunnen heffen, moet je een wet hebben. Maar nu

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

heeft de heer Grinwis zelf tegen de Wet werkelijk rendement gestemd, dus ook op basis van zijn eigen stemgedrag zou er nu een heel groot dekkingsgat zijn. Is de kritiek dan dus toch niet een heel klein beetje makkelijk?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nou, de heer Oosterhuis kent volgens mij nog mijn stemverklaring. Wij hebben uiteindelijk de afweging gemaakt dat wij daar geen verantwoordelijkheid voor wilden nemen. Dat kwam bijvoorbeeld door het ontbreken van de carryback uit het amendement van collega Hoogeveen, dat werd ontraden om budgettaire redenen. Ik breng in herinnering: dat was een derving van nog geen of ongeveer een miljard. Dat waren de bedragen waarover we destijds vielen. Nou, kom daar nu nog maar eens om! Maar het ontbreken daarvan en nog een aantal zaken, was voor ons de reden om uiteindelijk de afweging te maken: dit is niet helemaal ons wetsvoorstel en dus nemen wij hier geen verantwoordelijkheid voor. Daar komt nog eens bij dat ik eigenlijk principieel voor een ander voorstel ben. Dat heb ik net ook uitgelegd.

Het is waar dat er bij de tegenbewijsregeling sprake is van budgettaire derving ten opzichte van het basispad, waarbij overigens is uitgegaan van een optimaal presterende forfaitaire heffing, waarbij je dus, juist vanuit de uitspraak van de Hoge Raad, grote vraagtekens kunt zetten. Maar de heer Oosterhuis weet ook dat ik ook altijd alternatieven heb aangedragen ter leniging van dat gat, bijvoorbeeld met de papieren schenkingen maar wat mij betreft ook breder in de erf- en schenkbelasting.

Ik ben dus nooit te beroerd om te zorgen dat het aan de kant van het vermogensdomein meer dan rond gaat lopen. Ik kan er dus inkomen dat meneer Oosterhuis mij van financiële lenigheid beticht, maar dat ik ooit een voorstel zou indienen met zo'n groot gat, is onmogelijk. Ik heb ook weleens kort-voor-langconstructies gebruikt, ook vorig jaar nog bij het amendement waarmee ik de verhoging van het forfaitaire rendement van tafel heb geveegd, maar daar zat een overdekking bij van meerdere honderden miljoenen inzake het terugsnoeien van de wet-Hillenregeling. Ik ben dus nooit zo makkelijk met dekkingen omgegaan als de minister van Financiën nu heeft gedaan. En dan zeg ik het heel netjes.

De **voorzitter**:
Dank voor uw bondige beantwoording.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dat is een héél uitgebreid antwoord van de heer Grinwis. Ik ken hem absoluut als iemand die zeker ook in het vermogensdomein wat dekkingen neerlegt. Maar uiteindelijk is de vraag natuurlijk wel welk stemgedrag daarbij past. Dan snap ik dat de Wet werkelijk rendement niet helemaal de voorkeur had. Ik vond het zelf ook geen perfecte wet — dat vind ik nog steeds niet — maar ik heb wel voorgestemd, juist ook omdat anders het gat enorm groot was.

Ik wil niet al te flauw doen, maar de heer Grinwis heeft natuurlijk ook voor de motie van de heer Vermeer gestemd om ongedekt naar een vermogenswinstbelasting per 2029 te gaan. Hij heeft verder ook de motie van de heer Hoogeveen gesteund om als de Wet werkelijk rendement niet werd aangenomen, wel het voordeel voor de vastgoedsector te doen. Ik snap dus alle kritiek op de dekking die er nu is of er eigenlijk niet is, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik de kritiek van de heer Stultiens iets beter kan hebben dan die van de heer Grinwis.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik kan het natuurlijk niet helpen dat het lontje van de heer Oosterhuis richting de ChristenUnie wat korter is dan richting PRO. Dat komt me bekend voor. Ik had helaas geen meerderheid bij die verstandige stem over de vorige wet, bij die verstandige stem over de kostenaftrek, bij die verstandige stem om het dan maar in één keer goed te doen en naar een vermogenswinstbelasting te gaan. Ik weet wel dat er, als ik ooit in de positie zou zijn om een wetsvoorstel aan de Kamer voor te leggen, gewoon een keurige rondlopende dekking bij zou zitten. Je moet niet uitsluiten dat het niet tot de laatste cent gedekt is, ook gelet op het advies van de Raad van State. Maar dan zou ik er in ieder geval voor zorgen dat er niet zo'n extreem gat zou zijn van een structureel tekort van 86 miljoen. Echt, meneer Oosterhuis, ik snap dat u de vragen aan mij stelt en het van mij minder goed kunt hebben dan van de heer Stultiens, maar D66 kan hier toch ook geen verantwoordelijkheid voor nemen?

De **voorzitter**:
Dank u wel. Voor ik naar de heer Stultiens ga, de heer Oosterhuis afrondend en daarna nog één keer de heer Vermeer, omdat hij bij de discussie betrokken werd.

De heer **Oosterhuis** (D66):
De heer Grinwis mag mij over alles bevragen als ik zelf aan het woord ben. Dan kunnen wij dit debat voortzetten.

De **voorzitter**:
Dan ga ik heel even naar de heer Vermeer, want die werd net bij de discussie betrokken. Daarna ga ik naar de heer Stultiens.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ja, ik wil wel even een persoonlijk feit maken, want er werd iets gezegd over een ongedekte motie. Dan heeft de heer Oosterhuis die motie gewoon niet scherp. Er staat duidelijk: "verzoekt de regering zo snel als mogelijk, maar uiterlijk bij het Belastingplan 2029, een box 3-stelsel gebaseerd op vermogenswinstbelasting te presenteren inclusief dekkingsopties". Ik heb dus helemaal niks ingeleverd dat ongedekt is. Ik heb gewoon een verzoek gedaan tot een plan met opties, niet meer en niet minder.

De **voorzitter**:
Dan is dat ook weer rechtgezet. Dank u wel. Meneer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik hou me even buiten de discussie over wat de heer Oosterhuis van wie accepteert. Ik wil het betoog van de heer Grinwis onderstrepen. Sterker nog, ik hoor vrij stevige woorden. Ik heb even meegeschreven: onmogelijk, ongehoord, onverdedigbaar, onverantwoord, onzorgvuldig, onnodig en onwaardig. Hij houdt van allitereren. Ik deel dit. Maar als hij dit allemaal zegt, dan kan hij deze week toch onmogelijk zelf voor de novelle gaan stemmen?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik ben vandaag in een genuanceerde bui; dat klopt. Het wordt inderdaad gewoon heel ingewikkeld voor de ChristenUniefractie om deze novelle, zoals hij nu voorligt, ongeamendeerd, zonder echte dekking, te steunen. Dat klopt. Trouwens, ik heb de dekking als argument, maar ik maak me nog meer zorgen over de hele uitvoering en het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gekke juridisch construct dat ontstaat tussen 2029 en 2030. Dan zeg ik: neem je verlies, uithuilen en opnieuw beginnen, terugtrekken de boel, in de tussentijd wel een kostenaftrek in de tegenbewijsregeling. Ik weet niet of de heer Stultiens en ik elkaar daar kunnen vinden. Ik denk dat daar wel een knellende situatie ontstaat. Dat is mijn lijn. Als de staatssecretaris deze lijn uiteindelijk niet overneemt, dan wordt het heel erg ingewikkeld voor ons om voor te stemmen. Maar laten we zorgvuldigheidshalve wel eerst het hele debat voeren, want ik sluit een bekeringsmoment bij de staatssecretaris niet uit.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik ben dan benieuwd, maar dat horen we dan misschien straks, wat de heer Grinwis nog wil of kan horen van de staatssecretaris, want na deze opsomming van de zeven o's zie ik niet wat er moet gebeuren, wil de heer Grinwis opeens dit budgettaire gesjoemel, zoals hij dat noemt, steunen. Ik hoorde hem net zeggen: je kunt jezelf niet in de spiegel aankijken als je dit indient. Dan kun je het ook niet steunen, neem ik aan.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Collega Stultiens heeft natuurlijk gelijk. Ik ben echt, echt geschrokken van het voorstel dat ons is voorgelegd. Ik vind de uiteindelijke stukken zoals die naar ons toe zijn gekomen, veel harder dan in diverse gesprekken aan bod is gekomen. De Raad van State gaf een donker advies — dat hadden we hier allemaal verwacht — over een novelle die het karakter van de wet wijzigt. Dan krijg je natuurlijk geen positief advies. Dan is het logisch om te verwachten dat ze zeggen: doe dat eens zorgvuldig. Maar dit is echt — hoe zal ik het zeggen? — donkerrood. We hadden ook niet verwacht dat het advies over de uitvoering heel positief zou zijn. Maar het kabinet kiest vervolgens eieren voor z'n geld en stelt het één jaar uit, terwijl de Raad van State zegt: doe het in één keer, dan kan het in 2030. Dan vind ik dat ene jaar geen dominante overweging meer. Ook dat ene jaar aan tegenbewijs en extra derving vind ik, ook gelet op de hele dekking erachter, absoluut geen serieus tegenargument meer om het in één keer goed te doen. Dus ja, alles afwegend is het inderdaad buitengewoon ingewikkeld, ook al ben je, zoals ik, pragmatisch genoeg om mee te willen gaan in de vermogenswinstbelasting en om hier ja tegen te kunnen zeggen. Meneer Stultiens voelt het goed aan: met al die o's — ik had ze niet eens geteld — wordt het ingewikkeld om voor te stemmen.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Ik meende de heer Grinwis ook een opmerking te horen maken over het aanwenden van de middelen uit de hersteloperatie. Als ik mij goed herinner, heeft hij eerder ook een motie daarover gesteund. Mijn vraag is: onder welke voorwaarden zouden die middelen kunnen worden aangewend volgens de heer Grinwis?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Het klopt: ik heb eerder de opmerking gemaakt dat ik het wrang vind dat een hersteloperatie is geraamd op 16,6 miljard, welk bedrag bij lange na niet zal worden benut, en dat vervolgens de niet-bezwaarmakers worden vergeten. Dat was het hoofdpunt van mijn betoog. Dat vind ik nog steeds.

Ten tweede snap ik dat je, ook al is het tegen de begrotingsregels, de 3,13 miljard in dit geval betrekt in de hele plaat. Maar als dat het is, naast het beperken van het excessief lenen tot een ton, en je telt het bij elkaar op, kom je op een bedrag van 4 miljard à 5 miljard maximaal aan dekking, met een gat van 17,5 miljard. Dat kan ik niet serieus nemen. Ik snap heus wel dat dit een rol kan spelen in de totale financiële plaat. Maar als

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

een plaat in september achteruitgaat van 7,7 miljard cumulatief naar 17,5 miljard cumulatief, inclusief die 3,13 miljard uit de gelden die je waarschijnlijk niet nodig hebt bij het herstel en de operatie tegenbewijsregeling, zou ik mevrouw Van Eijk bijna de retorische wedervraag willen stellen: kan zij dat dan wél steunen? Dat gat is gewoon te groot. Dat vind ik financieel niet verantwoord.

De **voorzitter**:
Is dat voldoende, mevrouw Van Eijk? Ja. Ik zie geen andere interrupties, dus dan gaan we naar de volgende spreker.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nee, ik ben nog bezig.

De **voorzitter**:
Excuses. Omdat uw tijd bijna was afgelopen, dacht ik dat u klaar was.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
O, dan ga ik snel door, voorzitter. Stel dat je zo spoedig mogelijk naar een vermogenswinstbelasting wil, waarom dan niet een belasting voor alle vermogenscomponenten? Even een paar illustraties.

Eerst de crypto. Een bitcoin in een eigen wallet wordt jaarlijks belast op basis van aanwas. Dezelfde bitcoin via een ETN of een fonds wordt pas bij verkoop belast. Dat is dus vermogenswinst.

Vreemde valuta. Een valutaresultaat op een dollarrekening wordt jaarlijks belast. Maar valutaresultaten op een Amerikaans aandeel in dollars wordt pas belast bij verkoop.

Verzekeringen. Een beleggingsverzekering met een indexfonds valt onder de aanwasbelasting. Hetzelfde indexfonds bij een broker valt onder de winstbelasting.

Leningen. Een onderhandse lening aan een bv valt onder de aanwasbelasting. Een beursgenoteerde obligatie van diezelfde bv valt onder de winstbelasting.

Illiquide bezit, zoals kunst, oldtimers en andere beleggingen in roerende zaken, wordt jaarlijks belast over de geschatte waardestijging. Liquide beursaandelen worden pas belast als je verkoopt.

Voorzitter, kunt u dit uitleggen? Ik niet. De staatsecretaris wel?

Het idee van de vermogenswinst op vastgoed in het huidige wetsvoorstel, dat nu bij de Eerste Kamer ligt, is dat je moeilijk belasting kunt betalen over illiquide activa. Dat deel ik. Deze novelle draait dit om softwaretechnische redenen om. Waarom? Is dat niet de wereld op z'n kop? Is dat niet een extra reden om in 2030 in één keer alles goed over te hevelen?

De slotsom is dus opnieuw: doe het in één keer goed, want het aparte aanwasregime et cetera voor één restcategorie, het hybride stelsel, vereist die 252 fte en die 31 miljoen euro extra aan uitvoeringskosten. Mijn oproep is: voorkom amateurisme en slordigheid. Van ons als medewetgever mag zorgvuldigheid worden verwacht. Van het kabinet mag dit ook worden verwacht.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Dan kom ik nog op een paar korte punten waarop ik een amendement ga indienen. Allereerst de kostenaftrek tegenbewijsregeling. Er is nu een generieke kostenaftrek in de Wet werkelijk rendement opgenomen. Die wet zou ingaan per 1 januari 2028. Dat gaat niet door als het wetsvoorstel opschuift. Daarmee wordt de situatie voor vastgoed, die nu al heel nijpend is, nog nijpender. Ik zit er nu over te dubben of ik een amendement zal indienen op de generieke kostenaftrek of alleen op de aftrek voor vastgoed. Voor de generieke kosten gaat het om ruim 500 miljoen per jaar, voor alleen het vastgoed gaat het om 200 miljoen per jaar. In de nota naar aanleiding van het verslag las ik dat een kostenaftrek op basis van werkelijke kosten voor vastgoedexploitatie uitvoerbaar is per 1 januari 2028 — dat is goed nieuws — maar dat dit juridisch kwetsbaar is. Wat adviseert de staatssecretaris in dezen? Zou hij het, gelet op de kosten en de nijpende situatie op de woningmarkt, aandurven om het dan maar alleen voor vastgoed te doen of zou hij, als je het dan toch wilt, een generieke kostenaftrek per 1 januari 2028 willen introduceren? Daar ben ik benieuwd naar. Ik ben benieuwd naar zijn weging. As we speak wordt er gewerkt aan een amendement. Het is niet helemaal gelukt om dat ingediend te krijgen voordat het debat begon, maar er wordt aan gewerkt. Het komt eraan.

Dan hetzelfde punt over de vrijstelling gebouwen op NSW-landgoederen. Wij hebben bij de behandeling samen met collega Vermeer een motie ingediend over het komen met een oplossing voor landgoederen die onder de NSW vallen. Die motie is niet uitgevoerd. Dat zou namelijk in het huidige Belastingplan zitten. Ik weet dat de staatssecretaris het aanvankelijk wel van belang vond. Meneer Vermeer en ik hebben dus samen met de heer Stoffer gedacht: dan nemen we de uitvoering zelf maar ter hand. Nu is de vraag of we het gaan doorschuiven of voor vrijstellen gaan. Doorschuiven schijnt bewerkelijker te zijn voor de Belastingdienst. Budgettair ligt het heel dicht bij elkaar. Is de staatssecretaris het met mij eens dat een vrijstelling dan meer voor de hand ligt en dat dat beter uitvoerbaar is voor de Belastingdienst? Er wordt gewerkt aan een amendement om de landgoederen te defiscaliseren. Dat komt ook naar u toe.

Tot slot verwijs ik inzake de vastgoedbijtelling ook naar een motie die ik begin dit jaar samen met de collega's Stoffer en Vermeer heb ingediend. Ik wil graag meer zicht op de uitvoering en verwijs naar de vragen die de heer Stoffer al stelde.

Tot slot de vraag aan de staatssecretaris wat hij ervan zou vinden als we het tarief en de vrijstellingen in de erf- en schenkbelastingen wat zouden verhogen en daarmee het tarief van 36% in box 3 zouden verlagen. Wat zou hij vinden van zo'n voorstel? Dat is het laatste voorstel dat ik aan hem wil voorleggen. Tot zover.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Grinwis. Een interruptie van de heer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik heb één korte vraag. De heer Grinwis kondigt een aantal amendementen aan. Dat botst in mijn ogen met zijn betoog hiervoor dat hij de wet niet gaat steunen. Maar goed, we gaan zien hoe het loopt. Worden die amendementen wel netjes gedekt?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik heb nu als dekking in de toelichting opgeschreven om het heffingsvrije inkomen dan een tijdje niet of minder te indexeren. Dat is nu de dekking. Bij landgoederen gaat het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

om een zeer klein bedrag, dat jarenlang dicht bij de 1 miljoen ligt, maar uiteindelijk opbouwt naar structureel 20 miljoen. Bij de kostenaftrek gaat het, afhankelijk van de variant, om één of twee jaar. Mijn stelling is dat het twee jaar gaat duren, tot 2030. Dan gaat het om twee keer 200 miljoen, als je het sec voor vastgoed zou doen. Maar dat zou je met de dekking die ik voorstel, kunnen ophalen. Weliswaar een beetje lang voor kort, maar structureel zit er een flinke overdekking in. Dat zal kunnen bijdragen aan de hele financiële misère die hier is neergelegd.

De heer **Stultiens** (PRO):
Nog één vervolgvraag. Als de heer Grinwis dit zou regelen voor 200 of 500 miljoen, is daarmee dan de blanco cheque van 17 miljard aanvaardbaar geworden?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik heb zitten denken: moet ik deze amendementen indienen op het Belastingplan of op de novelle? Mijn voorzichtige conclusie uit de procedurevergadering van afgelopen week was dat er waarschijnlijk een meerderheid in de Tweede Kamer is voor de novelle. Dan moet ik in ieder geval zorgen dat de novelle beter wordt. Ik heb nu in overweging om beide amendementen op de novelle in te dienen. Dat betekent niet dat ik minder kritisch word. Ik zou ze ook dubbel kunnen indienen, én op de novelle én op het Belastingplan, en dan eens kijken wat het haalt aan het eind van de week.

De heer **Stultiens** (PRO):
Tot slot. Dus de heer Grinwis hoopt die krachtterm van net iets minder erg te maken met de amendementen. Als de collega's de amendementen dan steunen, gaat hij de novelle niet meer steunen, maar dan hoopt hij dat de rest van de Kamer die wel aanneemt. Ik zoek even wat nu precies het standpunt van de ChristenUnie is. Daarom vraag ik het. Hij was vrij stevig tegenover minister Heinen. Dat deel ik, maar hij hoopt eigenlijk wel dat het voorstel het met de amendementen misschien toch haalt. Het is even zoeken wat precies het doel is.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nee, het is volgens mij vrij gebruikelijk dat een medewetgever, een Kamerlid, probeert om wetsvoorstellen te verbeteren. In dit geval zijn er twee mogelijkheden: of je dient het in op de novelle of op het Belastingplan. Beide wetten liggen voor. Het kan via twee routes. Het meest logisch is dat, als de novelle wordt aangenomen, in ieder geval die kostenaftrek goed geregeld is, want anders gaan we misschien jaren van uitstel in, zonder dat dat goed is geregeld. En die NSW-landgoederen, dat kan zowel in het Belastingplan als in de novelle. Mij leek de logische plaats de novelle. Maar dat doet niets af aan mijn kritische betoog over het hele verhaal. Ik heb bij wetten twee mogelijkheden om amendementen in te dienen. Ik heb om mij heen gekeken hoe de verhoudingen liggen. Ook de heer Stultiens heeft dat in de afgelopen week helaas moeten constateren. Dan moet je pragmatisch zijn. Maar dat doet niks af aan mijn scherpe kritiek op dit voorstel. Als het voorstel wordt verworpen, is het ook gelijk klaar met de amendementen. Zo simpel is het ook.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het is inmiddels 18.50 uur. Mijn voorstel is om de eerste termijn van de Kamer af te maken. Waarschijnlijk kunnen we dan rond 19.30 uur aan de dinerpauze beginnen.

De volgende spreker is de heer Oosterhuis namens D66.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Er zijn een aantal dossiers die wij hier in Den Haag al veel te lang met ons meeslepen en die we eindelijk een keer moeten oplossen. Ik denk bijvoorbeeld aan stikstof en toeslagen, maar ook aan box 3. Al in 2017, ruim negen jaar geleden, werd in het regeerakkoord afgesproken dat we in box 3 niet langer een fictief rendement maar het werkelijk rendement van mensen zouden gaan belasten. In de afgelopen tien jaar is er veel gebeurd. Hoewel het einddoel nooit is veranderd, zijn er onderweg wel fiscale, juridische en politieke omwegen geweest. In 2021 was er het Kerstarrest. De Hoge Raad zette daarin een streep door het toenmalige box 3-stelsel. Hierop volgde rechtsherstel: een uitsplitsing tussen verschillende vormen van vermogen, maar nog steeds met forfaitaire rendementen. Dit stelsel werd voortgezet met de Overbruggingswet box 3. Als Magere Hein stond de Hoge Raad om de hoek en zette weer een streep door het stelsel. Dat brengt ons uiteindelijk bij het stelsel waar we nu in zitten: de tegenbewijsregeling. Noodzakelijk voor rechtsherstel, maar het maakt de uitvoering er niet makkelijker op.

Voorzitter. Bij de behandeling van de Wet werkelijk rendement noemde ik het huidige box 3-stelsel een fiscaal Frankenstein. Het is juridisch wankel, ingewikkeld voor belastingplichtigen en uitvoerders, met veel haken en ogen: geen kostenaftrek, geen verliesverrekening, als je een laag rendement hebt, betaal je belasting over het lage rendement, maar als je een hoog rendement hebt, betaal je maximaal belasting over het forfaitair rendement. Ik vind eerlijk toch echt anders. Ik zou de staatssecretaris kunnen vragen hoeveel alle procedures hebben gekost en tot hoeveel gederfde inkomsten die allemaal hebben geleid, maar eigenlijk wil ik het niet eens meer weten.

Voorzitter. Nietsdoen is geen optie. Geen nieuwe wet betekent dat we in de huidige box 3 blijven. Dát zou pas een groot cadeau zijn voor aandelenbeleggers en problematisch zijn voor vastgoedbeleggers. De vermogensaanwasbelasting zou de oplossing zijn. Het was een wetsvoorstel van het vorige kabinet — PVV, BBB en VVD — maar hun steun verdween als sneeuw voor de zon. Zo wisten zij er zelfs na de dubbele val van het kabinet nog een verdere chaos van te maken.

De **voorzitter**:
Meneer Oosterhuis, u krijgt een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik meen dat de heer Oosterhuis en zijn fractie zich verschillende keren hebben uitgesproken voor Europese inzet om meer particulieren te laten investeren. Dat gebeurt weinig en dat wordt ook niet aangemoedigd met een vermogenswinstbelasting, maar bijvoorbeeld wel met een vermogensbelasting. Hoe kijkt de heer Oosterhuis tegen zijn verhaal aan, gelet op de brede wens om meer Nederlanders te gaan laten beleggen en investeren in plaats van hun geld alleen op de bank te zetten? Nederlanders doen dat bovenmatig vergeleken met Zweden of andere landen in de EU.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ja, absoluut. Dank voor deze vraag. Ik vind het inderdaad belangrijk dat Nederlanders meer gaan beleggen. Ik denk dat het helpt dat we alleen het werkelijk rendement gaan belasten en dat je dus de zekerheid hebt dat je alleen belasting betaalt als je ook rendement hebt, en dus niet over een forfait, waarbij je ook met verlies belast wordt. De heer Grinwis propageert een vermogensbelasting. Daar hebben we het bij de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

behandeling van de Wet werkelijk rendement natuurlijk ook uitgebreid over gehad. Die wet blijkt uiteindelijk niet heel veel eenvoudiger dan een vermogenswinstbelasting. Ik zie een vermogensbelasting eerder als aanvulling op een vermogenswinstbelasting dan als een alternatief daarvoor. Als laatste wil ik hierover zeggen dat ik denk dat heel veel ook zit in hoe we beleggen makkelijker kunnen maken, bijvoorbeeld door een standaard EU-beleggingsrekening. Ik denk dat dat soort zaken eigenlijk nog behulpzamer zijn dan alleen de fiscale behandeling. Ook in het oude box 3-stelsel hadden we voor beleggen een heel gunstig fiscaal stelsel, maar dat heeft niet echt geholpen om beleggen te stimuleren.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat laatste punt zie ik, alleen zal de vermogenswinstbelasting dat toch erger maken? Het enthousiasme om risico te nemen terwijl je weet dat je altijd 36% moet aftikken ... Dat zal de animo om te beleggen, je geld te investeren en meer risico te nemen eerder doen afnemen dan toenemen. In het huidige forfaitaire stelsel weet je dat veel risico weleens heel goed kan uitpakken, maar dat kan straks niet meer. Waarom zou dit bijdragen aan meer investeren en meer beleggen in Nederland?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dan herhaal ik sowieso dat je de zekerheid hebt dat je alleen belasting betaalt over het rendement dat je daadwerkelijk hebt behaald. Ik geef aan de heer Grinwis direct toe dat het natuurlijk een afweging is. Op het moment dat je kiest voor een forfaitair rendement, is dat minder goed voor de mensen die weinig rendement hebben, voor de spaarders. Dat is ook precies de reden waarom het oude box 3-stelsel hier vele malen is aangepast en uiteindelijk is gesneuveld bij de Hoge Raad. Daarom denk ik dat een stelsel waarin je belasting betaalt over het rendement dat je daadwerkelijk hebt gehaald — je mag nog steeds heel veel meer dan de helft daarvan houden — risico nemen zeker aantrekkelijk maakt.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Het oude stelsel is gesneuveld vanwege de fictie, en de op een gegeven moment zelfs dubbele fictie, in het stelstel. Dat was niet omdat er een bepaalde belasting werd geheven op vermogen. Ondanks dat velen zeggen dat het allemaal lastig is binnen de uitspraken van de Hoge Raad, denk ik dat een vermogensbelasting wel zou kunnen. De stelling uit de nota's naar aanleiding van het verslag dat dat net zo ingewikkeld zou zijn als een vermogenswinstbelasting, kan ik heel moeilijk geloven. Al zou het zo zijn dat dat voor de Belastingdienst net zo ingewikkeld was, wat bijna niet serieus te nemen is: het is voor belastingplichtigen, banken en andere instanties veel eenvoudiger. Erkent de heer Oosterhuis dat?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik zie zeker de charme van een vermogensbelasting. Zoals ik al zei, hebben we het hier in het vorige WGO ook uitgebreid over gehad. Je ziet dan toch dat een vermogensbelasting ook nadelen heeft, met allerhande samenloopbepalingen en grote vrijstellingen. Daarom zeg ik: ik zie die eerder voor de echt grote vermogens, van bijvoorbeeld boven een miljoen of boven de 2 miljoen, als een eventuele aanvulling op een vermogenswinstbelasting dan als een alternatief.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik ga iets doen wat ik niet vaak heb gedaan: het opnemen voor de PVV of de BBB. Ik zie eigenlijk niet waarom het relevant is wat zij qua stemgedrag hebben gedaan. Er lag

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

begin dit jaar gewoon een wet in de Tweede Kamer. Daar heeft de coalitie voorgestemd. Daar hebben wij voorgestemd. Daar heeft Volt voorgestemd. Als Heinen niet tussendoor was gekomen met zijn hyperfocus, dan was de wet toch gewoon aangenomen? Dan hadden we nu toch gewoon een goed plan dat geen 18 miljard kost? Dat staat even los van wat het kabinet-Schoof gedaan heeft.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Volgens mij is het centrale probleem dat er in de Eerste Kamer geen meerderheid is voor het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3. Een wet moet wel worden aangenomen door twee Kamers in dit parlement. Ik zie dat die steun er in de Eerste Kamer mede niet is doordat alle partijen die het vorige kabinet vormden en het wetsvoorstel hebben voorgesteld, hun handen ervan af hebben getrokken. Daar zit mijn kritiek. Als er twee of drie jaar geleden direct een wetsvoorstel voor een vermogenswinstbelasting zou zijn ingediend, dan was dat nu waarschijnlijk aangenomen en misschien zelfs al in werking getreden.

De heer **Stultiens** (PRO):
Deelt de heer Oosterhuis het punt dat als we in februari niet de soloactie van Eelco Heinen hadden gehad, de Eerste Kamer gewoon het coalitieakkoord had gevolgd, zoals dat altijd gebeurt in een coalitie, en er gewoon steun was geweest voor het plan?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dat is niet de indruk die ik heb. Ik heb de indruk dat de Eerste Kamer ook zonder de heer Heinen, of zonder de minister van Financiën ... Ik ken ook wat senatoren en een zekere mate van eigenwijsheid zou ik hun niet willen ontzeggen. Het is mijn indruk dat het wetsvoorstel anders ook geen meerderheid in de Eerste Kamer zou hebben gehad.

De heer **Stultiens** (PRO):
Tot slot. Ik hoor nu ook af en toe argumenten als "nietsdoen is geen optie" en "het duurt allemaal lang". Deelt de heer Oosterhuis wel dat het beter was geweest als de wet die begin dit jaar is aangenomen, ook gewoon was aangenomen in de Eerste Kamer, met dezelfde partijen die voorgestemd hebben? Deelt hij dat dat eigenlijk een betere uitgang was geweest van dit jaar?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ja. Daar ben ik het mee eens, want ik heb hier voor de Wet werkelijk rendement gestemd, en de D66-fractie in de Eerste Kamer was ook bereid daarvoor te stemmen. Alleen is de realiteit tegelijkertijd dat dit niet leidt tot een meerderheid in beide Kamers en die is wel nodig om een wet aangenomen te krijgen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Voorzitter. Ik ben blij dat we vandaag een stap vooruitzetten naar een wet waarin eindelijk het volledige werkelijk rendement wordt belast. De weg van de Wet werkelijk rendement box 3 en de bijbehorende novelle verdient niet de schoonheidsprijs, dat geef ik eerlijk toe. Maar met deze novelle valt straks ongeveer 90% van de vermogensbestanddelen onder de vermogenswinstbelasting, en daarnaast is op advies van de Raad van State de invoering een jaar verschoven naar 2029. Dat voelt als kiezen tussen twee kwaden, want hoewel het advies van de Raad van State en ambtenaren

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

over de uitvoeringsproblematiek per 2028 kraakhelder is, betekent dit wel dat we nog een jaar langer in het huidige forfaitaire stelsel met de tegenbewijsregeling blijven.

Voorzitter. Ik word niet heel vrolijk van de situatie waar we in zitten met box 3, dus ik blijf vooruitkijken naar het einddoel van het belasten van het werkelijk rendement. In de discussies over de route daarheen is mijn conclusie dat er geen perfect stelsel bestaat. Zowel aan vermogensaanwas als aan vermogenswinst zitten voor- en nadelen. Maar het einddoel van het belasten van het werkelijk rendement is voor mij altijd het belangrijkste geweest. We zijn er alleen nog niet, want met deze novelle wordt er weliswaar een stap naar een politieke meerderheid gezet, maar er blijven juridische en uitvoeringstechnische vragen openstaan waar wij het vandaag over moeten hebben.

Het grootste nadeel van een vermogenswinstbelasting vind ik het lock-ineffect. Wie pas belasting betaalt bij verkoop, kan belastingheffing uitstellen door simpelweg niet te verkopen. Dat kan rationeel zijn voor de individuele belastingplichtige, maar het is economisch onwenselijk. Kapitaal blijft dan namelijk zitten waar het fiscaal het gunstigst is, in plaats van waar het het meest productief kan worden ingezet. Of er worden allerlei groeifondsen of andere typen beleggingen gecreëerd, in plaats van dividend uitkerende fondsen of reguliere aandelen. Welke mogelijkheden ziet de staatssecretaris om dat lock-ineffect te beperken, zonder dat we opnieuw een heel ingewikkeld stelsel bouwen?

De eenvoudigste mogelijkheid die ik daar zelf voor zie, is de invoering van een tweede tariefschijf, want op die manier wordt het minder aantrekkelijk om eindeloos belasting uit te stellen. Dan betaal je namelijk uiteindelijk meer belasting. Zo hebben we het nu ook in box 2 geregeld en daarmee zijn de ervaringen positief. Hoe ziet de staatssecretaris dit en per wanneer zou dit uitvoerbaar zijn?

Het kabinet heeft ook berekeningen gemaakt en gedeeld met de Kamer voor een stelsel met meerdere schijven. Het gaat daarbij wel uit van aanzienlijke gedragseffecten. Welke gedragseffecten begrenzen volgens het kabinet dan precies de mogelijkheid om voor zeer hoge rendementen een hoger tarief te hanteren? Kan de staatssecretaris toelichten in hoeverre dit soort gedragseffecten kunnen worden geminimaliseerd? Betekent dat vooral dat het reguliere tarief dan niet, of niet te ver, omlaag moet?

De **voorzitter**:
U krijgt een interruptie van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik was even benieuwd hoe de heer Oosterhuis komt op eindeloos uitstellen, zolang natuurlijke personen nog niet het eeuwige leven hebben.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Misschien neemt de heer Vermeer "eindeloos" iets te letterlijk. Maar het is natuurlijk wel zo dat je, op het moment dat je ervoor kiest om zo lang mogelijk niet je resultaat te realiseren, en dat kan gedurende tientallen jaren zijn, dan geen belasting betaalt daarover.

De heer **Vermeer** (BBB):
Dat is juist mijn punt. Dat zijn niet allemaal mensen die nu nog een halfjaar rood zijn. Dit geld gaat toch vanzelf loskomen? Net doen alsof men dat eindeloos kan uitstellen is gewoon niet correct.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik denk dus toch dat de heer Vermeer "eindeloos" niet te letterlijk moet nemen, maar ik vind tientallen jaren ook al best wel lang. Mijn punt is vooral dat je een fiscale prikkel introduceert om niet te realiseren en daarmee kapitaal te laten zitten waar het toevallig fiscaal het gunstigst is, in plaats van daar waar het economisch het meest productief is.

De heer **Vermeer** (BBB):
Maar is dat kapitaal dan helemaal dood en doet dat helemaal niets? Dat doet toch iets?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Zeker doet dat kapitaal ook dan iets, alleen wel minder, met een minder positief effect op de economie. Als je het laat zitten in bijvoorbeeld Shell, dan is dat denk ik een minder positief effect dan wanneer je het in een bedrijf met een wat meer groene toekomst zou hebben.

De **voorzitter**:
Meneer Vermeer! U … Excuses; ik werd gebeld over mijn gehoorapparaat en dat kan ik niet anders uitzetten dan op deze manier.

De heer **Vermeer** (BBB):
Heel goed, heel goed. Ik hoop dat iedereen zo goed luistert als de voorzitter doet.

Voorzitter. Maar nou komen we dus precies op het punt. Dit gaat over box 3 en belastingen, en niet over beleggingsactivisme, toch?

De heer **Oosterhuis** (D66):
De manier waarop we box 3 vormgeven, bepaalt mede hoe en waar mensen in beleggen. Ik denk dat het economisch verstandig is dat mensen beleggen in bedrijven met een goede toekomst, die hoogproductief zijn, die echt iets bijdragen aan de economie, en dat ze niet blijven beleggen in fondsen of aandelen waar dat minder is, maar het fiscaal wel prettig is om daar nog in te blijven zitten omdat je anders belasting moet gaan betalen. Dat vind ik het economische nadeel van een vermogenswinstbelasting ten opzichte van een vermogensaanwasbelasting.

De **voorzitter**:
Meneer Vermeer. U heeft overigens al vier interrupties achter elkaar.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ja, sorry. Sorry, voorzitter. Verder heb ik me heel rustig gehouden, maar soms lukt het me niet om me in te houden. Zoals nu, want als voorbeeld wordt Shell gebruikt. Vervolgens gebruikt de heer Oosterhuis allerlei criteria waar beleggingen aan moeten voldoen en dat past precies bij Shell, terwijl pensioenfondsen het de afgelopen jaren volgens zijn eigen voorstellen hebben gedaan en dat leidt tot negatieve rendementen. Wil de heer Oosterhuis dit soort dingen niet gaan verwarren, want het dossier is al ingewikkeld genoeg.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik snap niet waar de heer Vermeer het over heeft, want mensen blijven natuurlijk helemaal vrij om zelf te bepalen waar ze in beleggen. Dat moet iedereen lekker voor zichzelf weten, alleen vind ik het voor de economische dynamiek verstandig als mensen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

er ook vaker zelf voor kiezen om te beleggen in bedrijven met een goede toekomst. Dat mogen mensen helemaal zelf weten, alleen denk ik dat het economisch nadelig is wanneer het belastingstelsel een extra prikkel geeft om lang in één specifiek aandeel te blijven zitten. Dat was vooral mijn punt.

De heer **Stultiens** (PRO):
De heer Oosterhuis pleitte net voor een tweede tariefschijf in box 3, mede vanwege het lock-ineffect. Het zal u niet verbazen dat ik dat ook vind. Wat vindt hij dan een goede grens en een goed percentage?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Over grenzen en percentages valt altijd te spreken. Volgens mij stond in de doorrekening van ons verkiezingsprogramma een toptarief van 40%.

De **voorzitter**:
Voldoende antwoord, meneer Stultiens? Ja? Gaat u door met uw betoog, meneer Oosterhuis.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Voorzitter. Dan de uitvoering. Dat raakt wat mij betreft aan de belangrijkste verandering sinds onze vorige behandeling, want invoering per 2028 bleek simpelweg niet verantwoord. Ik noemde hiervoor al de uitvoeringstoets van de Belastingdienst en het advies van de Raad van State. Het uitstel met een jaar naar 2029 geeft een extra jaar tijd, dus dat lost al veel problemen op. Maar wat zijn nu de belangrijkste aandachtspunten waar de staatssecretaris nog zorgen over heeft? Banken geven aan minimaal achttien maanden nodig te hebben om hun systemen aan te passen. Die termijn begint pas als niet alleen de wet, maar ook de uitvoeringsregels duidelijk zijn. Welke kosten zijn aftrekbaar? Hoe bepalen we de fiscale verkrijgingsprijs? Hoe gaan we om met life events en fusies of andere corporate actions? Kan de staatssecretaris toelichten wanneer al deze keuzes definitief zijn en of banken daarna voldoende tijd hebben om op 1 januari '29 klaar te staan? Kan de Belastingdienst die informatie dan ook gebruiken voor voorinvulling, controle en handhaving?

Waar het de life events betreft vind ik dat zelf nog wel een dilemma, zeg ik heel eerlijk, want volgens het wetsvoorstel is er een fiscaal afrekenmoment bij bijvoorbeeld trouwen en scheiden. Daar kan ik in komen, want ik zou zelf ook zo min mogelijk doorschuifregelingen willen introduceren, ook om het lock-ineffect te beperken. Tegelijkertijd weten banken natuurlijk niet altijd wanneer iemand trouwt of scheidt, dus op welke manier kunnen zij dan toch goed de juiste fiscale verkrijgingsprijs in hun systemen actueel houden?

Voorzitter. Daar komt nog iets bij, want we bouwen nu een stelsel dat bij de start al tijdelijk is. We gaan nu naar een hybride stelsel in 2029, waar nog 10% onder vermogensaanwas valt, en een jaar later is de overgang naar het volledige vermogenswinststelsel. Ik moedig die stap aan, maar is die tussenstap van één jaar nu echt noodzakelijk? Ik lees in de antwoorden dat uitbreiding naar de andere vermogenscategorieën niet mogelijk is, maar kan de staatssecretaris daar nog wat uitgebreider op ingaan? Waarom is het nou precies niet mogelijk om bijvoorbeeld kapitaalverzekeringen, crypto of edelmetalen in 2029 onder de vermogenswinstbelasting te brengen?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
U krijgt een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nog even naar aanleiding van wat de heer Oosterhuis net zei, over de vervelende situatie van life events zoals scheiden en overlijden. Daarover zijn begin dit jaar allerlei moties aangenomen, ook van de heer Oosterhuis, en er is ook een motie aangenomen van mij met een aantal collega's over NSW-landgoederen, over de vastgoedbijtelling; allemaal moties waarin werd opgeroepen tot actie, nog dit jaar. Die worden nu eigenlijk terzijde gelegd. Alles op alles wordt gezet om die vermogenswinstbelasting te regelen, die ook volgens de heer Oosterhuis zelf onvolkomen is omdat allerlei vermogenscomponenten erbuiten worden gelaten. Moeten die moties gewoon niet eerst netjes worden uitgevoerd voordat we op stel en sprong deze novelle op deze manier gaan doorvoeren?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik heb zelf nooit gepleit voor uitgebreide formele doorschuifregelingen. Ik heb vooral gevraagd om betalingsregelingen ingeval mensen in de problemen kwamen bij een te grote belastingaanslag in één keer. Wel zie ik dat het nu mogelijk tot een uitvoeringscomplicatie leidt, omdat het ook voor aandelen gaat gelden en het voor banken een extra uitdaging is om de informatie te leveren. Daarom vraag ik: hoe gaat dat nu in 2029?

De **voorzitter**:
Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Voorzitter. Er is nu een nieuwe wet voorzien om een volledige vermogenswinstbelasting per 2030 in te voeren, maar ik zou wel willen voorkomen dat het straks 2031, 2032 of misschien nog later wordt. Ik vraag de staatssecretaris dan ook wanneer die nieuwe wetgeving voor de volledige vermogenswinstbelasting uiterlijk bij de Kamer moet liggen en wanneer die ook moet zijn aangenomen om invoering van volledige vermogenswinstbelasting per 2030 te garanderen.

Voorzitter. Ik realiseer me dat de stap naar vermogenswinst veel vraagt van de Belastingdienst, van banken en van andere financiële instellingen en ook van belastingplichtigen. Ik denk dat het alleen gaat als er een hele goede samenwerking is tussen alle partijen. Ik heb die eerder gezien bij het prijsplafond voor energie een paar jaar geleden. Dat is toen ook in een paar maanden uit de grond gestampt door EZK, de RVO en energieleveranciers, die daarvan echt een gezamenlijk project hebben gemaakt. Kan de staatssecretaris toezeggen dat hij ook voor deze invoering zo'n soort proces optuigt? Op welke manier wil hij daarbij ook de belangen van belastingplichtigen laten vertegenwoordigen, zodat zij niet de dupe worden van eventuele uitvoeringsdiscussies tussen de Belastingdienst en banken?

Voorzitter, ik rond af. We hebben de afgelopen jaren ongeveer iedere denkbare variant van box 3 gezien: een forfaitair stelsel, rechtsherstel, overbruggingswetgeving, tegenbewijs, vermogensaanwasbelasting, een hybride stelsel en nu zetten we de stap richting een vermogenswinstbelasting. Niemand kan na dit dossier nog beweren dat belastingheffing op vermogen eenvoudig is. Maar langzaam ontstaat er wel duidelijkheid en D66 steunt de keuze om werkelijk rendement eindelijk te gaan belasten. Laten we

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

daar dus een knoop over doorhakken, zodat huishoudens, ondernemers, financiële instellingen en de Belastingdienst eindelijk weten waar ze aan toe zijn en wij hier in de Kamer onze tijd weer kunnen besteden aan keuzes waar het uiteindelijk ook om draait: hoe we de woningbouw en de energietransitie kunnen versnellen, hoe we investeringen in innovatie en de economie van de toekomst stimuleren en hoe we de kwaliteit van onderwijs kunnen verbeteren. Daar zijn we ook weleens aan toe na tien jaar gezeur over box 3.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Voordat we naar de heer Vermeer gaan: een interruptie van de heer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Nog een laatste vraag van mijn kant. U zult daarover niet verbaasd zijn, die gaat over het budgettaire gat. Ik wil een eerlijke reflectie van de heer Oosterhuis: wat vindt hij hier nou van? Hij heeft maandenlang samen met mij gestreden voor een goede dekking als je dit doet. Dat is niet gelukt, dat zien we allemaal. Wat vindt hij hiervan?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik snap de kritiek op de dekking. Ik denk ook dat de manier waarop dit nu gebeurt een vrij creatieve uitleg van de begrotingsregels is. Tegelijkertijd denk ik dat vrijwel niemand in deze Kamer nooit zo'n soort creativiteit aan de dag legt. We hebben het hier gehad over ongedekte moties. Elke dinsdag stemmen we daar wel over en het hangt eigenlijk af van hoe de pet bij JA21 staat of ze worden aangenomen of niet. Immers, bijna elke keer als de stemmen staken, komt dat omdat JA21 niet voor een ongedekte motie stemt. Dat moet ik de heer Hoogeveen nageven, dat gaat goed. Dat daarover. Tegelijkertijd is er natuurlijk wel een essentieel verschil tussen ongedekte voorstellen aan de uitgavenkant en voorstellen aan de inkomstenkant. Want aan de uitgavenkant worden uitgaven niet gedaan, tenzij daar een stap wordt gezet. Hier is het: het belastinggeld komt niet binnen, tenzij er een wet komt. Dus er moet wel een wet zijn om die belastinginkomsten door te laten gaan. Dat maakt uiteindelijk dat mijn afweging is: laten we dan toch deze stap naar werkelijk rendement zetten, zodat er eindelijk een meerderheid komt voor een wet om wél al die belastingopbrengsten binnen te halen. Had ik liever gezien dat dat via een vermogensaanwasbelasting was gebeurd? Nou ja, ik vind allebei naar, maar dat had in ieder geval budgettair gescheeld. En nu, in de situatie zoals ze is, ligt dit voorstel voor en doen we het op deze manier.

De heer **Stultiens** (PRO):
De laatste vraag: vindt hij nog steeds dat in de komende jaren dit gat van 27,5 miljard eigenlijk gewoon betaald zou moeten worden vanuit het brede vermogensdomein?

De heer **Oosterhuis** (D66):
De heer Stultiens kent mijn opvattingen over het belasten van vermogen. En ik constateer ook — en dat wordt breed erkend door het kabinet — dat er na 2030 nog een dekkingsgat is, dus dat zal op enig moment moeten worden opgevuld. Het is voor mij dan natuurlijk zeer wel bespreekbaar dat dat ook uit het domein van vermogen gaat gebeuren.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Overigens, het feit dat u bij een ongedekt voorstel één kant op keek, was

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

louter toeval. U kijkt natuurlijk gewoon om u heen. De heer Vermeer is nu aan de beurt, namens BBB.

De heer **Vermeer** (BBB):
Dank, voorzitter. Ja, ik was ook al verbaasd over de zeer verbindende houding van de heer Oosterhuis van D66. Ik dacht altijd tijdens de kabinetten-Rutte "die houding komt gewoon door de stemverhoudingen", maar blijkbaar zit het er gewoon in de basis in, ongeacht de situatie. Maar dat terzijde.

Voorzitter. Eindelijk is het zover. Sinds ik in de Kamer zit, pleit BBB al voor een vermogenswinstbelasting op alle categorieën in box 3. Ik ben blij dat het kabinet de handschoen heeft opgepakt om dit eindelijk te gaan regelen. Dit biedt hoop aan vastgoedondernemers die broodnodige huurwoningen realiseren en aan gepensioneerde zzp'ers en andere doelgroepen die vaak met een vermogen van enkele tonnen in hun pensioen moeten voorzien, niet zelden in dit huis weggezet door bijvoorbeeld een partij als PRO, als "vermogenden die je kunt pakken".

Daar wilde ik mee beginnen, voorzitter, met een berekening die zo'n ondernemer die gestopt is met zijn zaak, naar mij toestuurde. Ik wil die nu toch even voorlezen. "Hierbij een berekening die ik u graag wil meegeven. Als een ondernemer zijn bedrijf verkoopt, dan moet hij over die opbrengst zo'n 50% betalen aan belasting, voordat hij het bedrag privé heeft om van te leven. Bij veel ondernemers is dit grotendeels hun pensioen. Gedurende het werkzame leven wordt vaak alles geïnvesteerd in het bedrijf. Stel dat het bedrijf voor 2 miljoen wordt verkocht ...". Ik zie hier al mensen kijken: "Superrijken. O, wat een vermogen. Gigantisch". Maar: "Die ondernemer moet daar dan zo'n miljoen aan belasting over betalen. Let op: meestal zijn dit burgers van tegen de 70 jaar, dus met een korte horizon om te beleggen. Dan heeft hij een probleem, want hij kan geen risicoloos rendement meer halen. Stel dat hij het dan aandurft om de helft van zijn pensioenvermogen te gaan beleggen, natuurlijk gespreid en niet met een echt groot risico, want het is pensioen waarvan je moet leven en met een te korte beleggingshorizon om eventuele verliezen nog goed te kunnen maken. Hij zet de helft op de bank: 1,3% rente. De andere helft belegt hij neutraal. Over zijn gehele vermogen ga ik dan even uit van gemiddeld 3% rendement, even hoog als de inflatie. Dus dat miljoen groeit elk jaar met 3% door rendement en krimpt elk jaar met 3% door inflatie; niks opgeschoten. Als hij denkt of hoopt 90 te worden of misschien zelfs 95, kan hij dus elk jaar een dertigste van zijn vermogen afhalen om van te leven. Let wel: aan het eind van het verhaal is het geld op; dan heeft hij nul." Ik zie steeds meer mensen na hun 95ste nog wel uit hun stoel komen, dus hij zal iets van geld moeten hebben. "Dat is elk jaar ruim €33.000, elke maand ongeveer €2.700. Vaak is dat een pensioen voor man en vrouw samen, vaak samen in een bedrijf. Dat bedrag kunnen ze dan niet elke maand gebruiken als pensioen, want er moet ook nog box 3 over betaald worden. Als je net begint, is dat ongeveer €1.600. Dan hou je nog €1.100 over. Dit box 3-bedrag zal lager worden naarmate men armer wordt, maar als een van de partners overlijdt, moet de andere ook nog erfbelasting betalen. Het vermogen, dus het maandelijks te besteden bedrag, zal hierdoor nog lager worden. Partnervrijstelling is bij de eigenpensioenspaarder onvoldoende, daar het hele pensioen bij het vermogen telt. Ten eerste geeft dit alles aan dat vermogen gestapeld hoog wordt belast, hoger dan inkomen uit arbeid of pensioen wordt belast. En bij aankoop van onroerend goed voor verhuur moet je ook nog overdrachtsbelasting betalen. Ten tweede is het zo dat deelnemers aan een pensioenfonds, zoals wij hier zittend, geen belasting betalen over het pensioenpotvermogen. Ten derde geeft het aan hoe onjuist het is om vermogen dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

iemand die deelneemt aan een pensioenfonds naast zijn pensioenvermogen heeft ook nog te vergelijken met het hele pensioenvermogen van een eigenpensioenspaarder.

Voorzitter. Deze berekening geeft aan dat iemand met 1 miljoen aan vermogen echt allesbehalve een extreem rijk iemand is, hoe bizar dat ook klinkt. Kamerleden die hier een jaartje of twaalf zitten, zijn al rijker dan iemand met 1 miljoen om 30 jaar van te leven. Wij hebben dus de bekende sterkere schouders, maar toch wordt er gewezen naar de miljonair, om die nog zwaarder te belasten. Wij moeten hier echt anders naar gaan kijken. Eerlijk zou zijn dat bijvoorbeeld niet budgetneutraliteit het uitgangspunt is, maar eerlijk belasten van alle inwoners. Eerlijk zou zijn box 2 en box 3 te corrigeren voor inflatie. Eerlijk zou zijn bij verlies belasting terug te betalen aan burgers die bij winst ook belasting moeten betalen. Eerlijk zou zijn het verhoogde tarief vóór het bekostigen van de hersteloperatie Kerstarrest weer te brengen naar 30% en de belastingvrije voet weer te verhogen.

Tot zover deze mededeling van iemand waarover het hier gaat. Ik kan daar geen speld tussen krijgen. Als iemand anders zegt dat dit volstrekte onzin is, dan zie ik graag de berekening tegemoet.

Voorzetter. Ik ga verder met mijn inbreng. Niet alleen de toon richting box 3-belastingplichtigen is verwerpelijk, ook het offensief om de vermogensbelasting te verhogen en een toptarief te lanceren van 45% is onrechtvaardig en onverstandig. Ik breng graag in herinnering dat Frankrijk heeft geëxperimenteerd met een miljonairsbelasting en dat Noorwegen in 2023 een hogere vermogensbelasting heeft geïntroduceerd. Dat resulteerde weliswaar in een hogere opbrengst, maar ook in een exodus van kapitaal naar laagbelaste jurisdicties. Minder grondslag dus, en vermogen dat weg is, kun je ook niet meer belasten. Daarbij merk ik nog op dat de belasting op vermogensaanwas in Noorwegen zelfs na deze verhoging nog ongeveer op 50% van het Nederlandse niveau ligt. Toen kwam dus al dit effect.

Het derde voorbeeld dat ik aan wil halen betreft het Verenigd Koninkrijk. Onlangs vertrok durfkapitalist Chris Rokos naar Griekenland. De steenrijke Londenaar betaalde jaarlijks 400 miljoen euro aan belasting aan de Britse staat, maar inmiddels niet meer, uit vrees voor de linkse plannen van premier Burnham. Volgens Bloomberganalyses heeft de Britse overheid in twee jaar tijd meer dan de helft van al haar miljardairsvermogen zien krimpen of vertrekken. Dit is het land dat PRO voor zich ziet. Het is de stupiditeit van het socialisme: wie lasten verzwaart, zal armoede oogsten.

Voorzitter. Dan het wetsvoorstel. De aanloop naar de behandeling is niet erg rustig geweest. Los van al het gedoe rond het Belastingplan is er ook veel te doen geweest om het advies van de Raad van State. Daarover heb ik al enkele vragen gesteld in de schriftelijke inbreng. Ik ga daar nu op verder, ook op basis van de antwoorden van de staatssecretaris. De staatssecretaris geeft in de nota naar aanleiding van het verslag vooral aan dat banken in 2028 onvoldoende gegevens kunnen leveren die nodig zijn voor het voorinvullen van de aangifte, het opstellen van de risicodetectieregels en contra-informatie. Ik vraag de staatssecretaris: kunnen we dan concluderen dat de uitdaging bij de banken zit en niet zozeer bij de Belastingdienst?

Een groep die veelal vergeten is, is de groep vastgoedondernemers. Bij de Wet tegenbewijsregeling ging het al mis. Daardoor kunnen verhuurders van woningen op dit moment geen kosten aftrekken. Dat heeft geleid tot het massaal uitponden van

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

woningen. Een initiatief van mij om verhuurders de gelegenheid te geven over te stappen naar een bv, waar wel kostenaftrek geldt, kreeg helaas geen meerderheid. De Wet werkelijk rendement bood voor deze groep wel uitkomst, maar nu de invoering een jaar wordt uitgesteld, legt dat opnieuw een zware last op de huurmarkt. Daarom vraag ik de staatssecretaris of hij mogelijkheden ziet om, nu invoering is uitgesteld, verhuurders van woningen tegemoet te komen door alsnog kostenaftrek toe te staan onder de Wet tegenbewijsregeling. Ik vertrouw erop dat inmiddels voldoende duidelijk is dat zich een ramp op de huurmarkt aan het voltrekken is, mede vanwege de Wet tegenbewijsregeling in de huidige vorm.

Voorzitter. Nog enkele vragen ten aanzien van crypto. De staatssecretaris geeft aan dat direct gehouden cryptovaluta voorlopig onder de vermogensaanwassystematiek blijven vallen, terwijl financiële instrumenten vanaf 2029 onder de vermogenswinstsystematiek worden gebracht. In de beantwoording mis ik eigenlijk de inhoudelijke fiscale redenen hiervoor. Er wordt enkel genoemd dat cryptovaluta in een andere aangifterubriek zijn ondergebracht dan beleggingen. Kan de staatssecretaris bevestigen dat het onderscheid tussen financiële instrumenten en direct gehouden cryptovaluta niet voortvloeit uit een fiscaal verschil, maar uitsluitend uit uitvoeringsoverwegingen bij de Belastingdienst? Zo ja, welke uitvoeringstechnische belemmeringen maken toepassing van de vermogenswinstsystematiek op cryptovaluta dan onmogelijk? Is dat echt alleen het feit dat het een ander aangiftevakje is? Waarom is dat dan niet op te lossen voor 2029? Kan de staatssecretaris daar nog wat uitvoeriger op ingaan? Ook de heer Stoffer vroeg daarom.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie geen interrupties. Ik ga naar de laatste spreker van de kant van de Kamer, de heer Hoogeveen. Die gaat spreken namens JA21.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Dank u, voorzitter. Vandaag bespreken we een novelle op de Wet werkelijk rendement, die vastzit in de Eerste Kamer. Deze wet had het eindpunt moeten zijn van een reeks aan gerechtelijke uitspraken en politieke blunders. Helaas is dat wederom niet het geval. De definitieve oplossing wordt weer een aantal jaren naar voren geschoven, wellicht zelfs naar ergens in 2030.

Voorzitter. Ik ben nooit zo van het eindeloos terugkijken. Politiek moet tenslotte gaan over oplossingen. Laten we vooropstellen: JA21 is, zeker in dit geval, graag onderdeel van de oplossing, niet van het probleem. Toch is het ook goed om in dit debat te begrijpen waarom we in deze situatie terecht zijn gekomen. Daarvoor ga ik toch even terug naar de ontstaansgeschiedenis van box 3. Ik zal aan de hand van wat voorbeelden de rode draad en de valkuilen proberen te ontwaren.

Voorzitter. Dit wetgevingsoverleg gaat namelijk niet alleen over de novelle, maar is naar mijn mening ook het eerste kaderstellende overleg over het nieuwe, nieuwe, nieuwe box 3-stelsel. In 1999 — voor context: ik was toen tien jaar — werd gesproken over de invoering van het boxenstelsel, omdat het oude stelsel niet meer voldeed. De Raad van State wees er al op dat vanuit vele kanten werd gepleit voor het belasten van werkelijk rendement in plaats van forfait. De regering deed de kritiek van de hand, want een vermogenswinstbelasting zou leiden tot instabiele inkomsten en een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vermogensaanwasbelasting was niet opportuun omdat het tot liquiditeitsproblemen kon leiden.

Ook de wetenschap liet van zich horen. Op 17 januari 2000, vlak voordat deze Kamer tot het nieuwe stelsel besliste, ontving zij een open brief van 35 hoogleraren fiscaal recht en fiscale economie. Hun verzoek: houd de vermogensrendementsheffing voorlopig en voer een principieel debat over belastingheffing. Deze fiscalisten hadden de volgende bezwaren. Ten eerste: de heffing gaat niet uit van wat iemand echt verdient, maar van een denkbeeldig rendement van 4%. Wie meer haalt, betaalt relatief minder. Kleine spaarders die geen risico willen, gaan naar verhouding het meest betalen. Ten tweede: zo'n heffing schendt het rechtsgevoel. De hoogleraren waarschuwden hierbij dat dit verzet op zou roepen onder belastingbetalers en toekomstige opbrengsten daarmee in gevaar zou brengen. Een week later schreef initiatiefnemer hoogleraar Sijbren Cnossen dat niemand de illusie had dat de Kamer nog een principieel debat zou voeren over belastingen. Hij kreeg gelijk. De wet met forfait werd doorgevoerd onder het mom van: het betere kan de vijand van het goede zijn.

Voorzitter. De bezwaren van deze fiscalisten, het advies van de Raad van State, maar ook de argumentatie van de regering lezen vandaag alsof ze gisteren geschreven zijn, want ook in het nadere rapport bij de novelle verdedigt deze regering haar keuze door het spreekwoord "het betere is de vijand van het goede" aan te halen. Ironisch.

Voorzitter. Het is geen toeval dat deze argumenten keer op keer terugkomen, want de verschillende vermogensbelastingen en hun positieve en negatieve uitwerkingen zijn onveranderlijke wetmatigheden. Ja, het forfait levert een stabiele inkomstenstroom op, maar het is niet fijnmazig genoeg, waardoor belastingplichtigen met weinig rendement naar verhouding te veel betalen. Ja, de vermogensaanwasbelasting voorkomt het lock-ineffect, maar leidt tot gedwongen verkoop om aan de belastingplicht te voldoen en sluit daardoor niet aan bij het rechtvaardigheidsgevoel. De vermogenswinstbelasting leidt tot minder regelmatige inkomsten, maar deze sluit dan weer het beste aan bij het rechtsgevoel van de belastingbetaler. Keer op keer wilde deze Kamer de positieve wetmatigheden van deze systemen graag omarmen, maar sloot ze haar ogen voor de consequenties voor de belastingbetalers waarmee ze vervolgens geconfronteerd zou worden, via gerechtelijke uitspraken dan wel via electorale ophef.

Het meest recente voorbeeld zagen we op 12 februari 2026. Toen stemde een onheilig verbond van partijen in de Tweede Kamer, ondanks alle eerder geuite bezwaren, voor de Wet werkelijk rendement box 3. De SP, GroenLinks-PvdA, D66, Volt, de Partij voor de Dieren, het CDA en de VVD stemden voor. Voor alle duidelijkheid: JA21 stemde tegen. De oorsprong van de ellende waar wij vandaag over spreken, ligt dus hier, in dit huis, en nergens anders.

Twee weken later, op de ochtend van de regeringsverklaring, zei minister Heinen over dezelfde wet: er is gewoon iets niet goed gegaan. Wat er niet goed was gegaan, was duidelijk, namelijk het maken van een goede inschatting van hoe de wet bij de belastingbetaler valt, mede ingegeven door aan de ene kant een hyperfocus op budgetneutraliteit en aan de andere kant een "kijk mij eens deugen"-houding richting box 3-beleggers. Het kabinet ging terug naar de tekentafel, maar kwam enkel met opties die aanvankelijk al ingevoerd hadden kunnen worden. Diezelfde opties hadden wij ook als amendement ingediend tijdens de wetsbehandeling. Het gewenste resultaat was nog niet daar, dus de regering ging opnieuw in conclaaf tot ergens vorige week. En nu ligt

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

hier de novelle. Nu staan we weer op een punt …

De **voorzitter**:
U krijgt een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Even een vraag bij het betoog van de heer Hoogeveen. Inderdaad kan ik mij dat zeer goed herinneren. Ook de heer Hoogeveen zal zich dat goed herinneren, net als iedereen die toen aan dat debat heeft deelgenomen. Destijds kon de staatssecretaris eigenlijk geen enkele manier meebewegen met de Tweede Kamer, omdat alles in de amendementen tot op de laatste cent gedekt moest zijn. Bijvoorbeeld het carry back-amendement van de heer Hoogeveen, dat ik met overtuiging heb gesteund, werd ontraden vanwege de budgettaire derving. Is het niet frappant dat toen de budgettaire disciplinaire tot het uiterste werd doorgevoerd en dat nu dezelfde minister de teugels volkomen laat vieren? Even los van hoe de heer Hoogeveen zelf tegen dit voorstel en tegen het hele fenomeen van belastingheffing in box 3 aankijkt, dit is toch meer dan frappant?

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ik denk dat deze hele discussie noopt tot reflectie vanuit de politiek over de volgende zaken. Eén. Hoe begroten wij? Twee. Hoe innen wij belastingen? Drie. Hoe gaan wij om met voorstellen die hout snijden, maar waarvan op dit moment de dekking nog even zoek is? Ik denk dat wij daar heel anders naar moeten gaan kijken. Ik denk dat wij hier veel te veel doen aan Haagse spreadsheetpolitiek, op basis waarvan gedekt moet worden vanuit het vermogens- en winstdomein en alles sluitend moet zijn. En als het niet tot op de laatste cent sluit, stemmen we het weg. We moeten ons vooral afvragen: als er een voorstel ligt, dient dat dan ook het rechtvaardigheidsgevoel bij de mensen thuis, om het maar even populistisch te zeggen? En wat betekent het voor de economie als geheel als wij een bepaald voorstel doen of een bepaalde belasting doorvoeren?

Ik zat drie maanden in de Kamer en verbaasde mij erover dat als je goede argumenten aanlevert, er toch een soort starre houding is van budgetneutraliteit — de heer Vermeer verwees daar ook naar — waarbij er niet wordt geluisterd naar de daadwerkelijke onderliggende argumenten, die later als een boemerang toch weer terugkomen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat deel ik met de heer Hoogeveen. Ik snap zijn verbazing en die deel ik. Maar slaan we nu niet de andere kant op? Vanuit een soort ijzeren discipline was niets het "oordeel Kamer" waardig, terwijl het inhoudelijk goede voorstellen waren, die uiteindelijk ook door deze staatssecretaris zijn opgepakt in het concept dat uiteindelijk nooit het licht heeft gezien. Maar nu gaan we door naar een novelle met een dekkingstekort van 17,5 miljard tot en met 2040 en structureel 86 miljoen. Dat is toch enorm doorgeslagen, uitgaande van de criteria die de heer Hoogeveen aanlegt? Hoe kijkt hij hiertegen aan?

De heer **Hoogeveen** (JA21):
We werken in Nederland met begrotingsregels en een begrotingshorizon. Ik denk dat dat goed is en dat we daar goed aan doen. Er zijn genoeg andere Europese landen waar ze dat wat minder doen en waar het er minder florissant voor staat. Maar ik ben het wel met de argumentatie van het kabinet eens dat het deze kabinetsperiode dekt, volgens mij op een heel verstandige manier.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik kan meegaan met de bewoordingen van de heer Grinwis dat niet-aangenomen moties wél worden uitgevoerd. Mijn motie over het aanboren van de herstelbetalingsregeling werd niet aangenomen, maar wordt wél uitgevoerd. Ik kan mij daar uiteraard in vinden. Ik vind het "gat" dat dan ontstaat — ik kom daar later in mijn betoog nog kort op terug — een beetje een vorm van Haagse spreadsheetpolitiek. We hebben nu de kabinetsperiode zo goed als structureel gedekt. Op enig moment komt er een nieuw kabinet en dat zal weer voor nieuwe financiële uitdagingen komen te staan en nieuwe keuzes moeten maken. Wat mij betreft gaat de overheid dan minder uitgeven en drastisch saneren. Zo zitten wij er als JA21 in en hopelijk zitten wij dan in het kabinet.

De **voorzitter**:
Afrondend, meneer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Afrondend, voorzitter. Ik gun al mijn collega's dat hun aangenomen en niet-aangenomen moties volkomen worden uitgevoerd. Dat is allemaal geen punt. Ik snap hoe de heer Hoogeveen hier redeneert en ik snap zijn focus op de uitgaven en dat het daar vandaan moet komen, maar dan was het toch netjes geweest als dat in dit voorstel had gestaan? Nu worden we opgezadeld met een enorme budgettaire derving. Je kunt nog zo veel vinden van basispaden, aannames, modellen en spreadsheets, maar uiteindelijk hebben wij een ordentelijke wetgeving neer te leggen waarmee je niet een enorme wissel trekt op de toekomst. Het gat tussen de bespreking van begin dit jaar, met tot de laatste euro alles gedekt, en alles na deze periode, na ons de zondvloed, is toch wel heel groot.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ik denk inderdaad dat het in die zin beter was geweest als dat erin had gestaan. Namens JA21 zeg ik dat dat uit het uitgavenkader moet worden gehaald. Maar ik begrijp ook de politieke realiteit, dat dat lastig is. De SZW-bezuinigingen, waar mevrouw Van Eijk aan refereerde, zijn ook op de helling gezet. Daar zit dan een soort backstop in, een soort kaasschaafmethode. Nou ja, toen kwam er al weer naar boven dat dan de OCW-begroting eraan ging. Dan staat iedereen politiek weer op zijn achterste benen. Achterste poten, moet ik zeggen. Dus ja, ik begrijp de beweging van het kabinet wel om de politieke beslissing aan een volgend kabinet te laten. Het is ook volgens de begrotingsregels. Ik begrijp die beslissing dus wel.

Voorzitter. We staan nu dus weer op een punt dat er moet worden beslist over een systeem en zijn wetmatigheden. Wat JA21 betreft gaan wij zo snel mogelijk naar een vermogenswinstbelasting. In tegenstelling tot al die andere systemen is dat het enige systeem dat redeneert vanuit wat rechtvaardig is voor de belastingbetaler zelf. De tegenbewijsregeling kent grote nadelen, met name voor vastgoedbeleggers. Mijn vraag aan de staatssecretaris is daarom: kan hij bevestigen dat de invoering in 2029 daadwerkelijk haalbaar en verantwoord is? Wanneer krijgt de Kamer de toegezegde herijkings- en uitvoeringstoets?

Voorzitter. Dan de budgettaire dekking. We hadden er zojuist al een interruptiedebat over. Ik verzet mij tegen het frame dat deze novelle zomaar miljarden euro's uit de schatkist laat verdwijnen. Waar vergelijken we het eigenlijk mee? Met een vermogensaanwasbelasting waarvan de opbrengsten al waren ingeboekt, terwijl inmiddels is gebleken dat de wet in die vorm onvoldoende draagvlak heeft. Dat is de huid verkopen voordat de beer geschoten is.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan wil ik graag nog reageren op het linkse economische populisme, dat de afgelopen dagen/weken weer op eenvoudige wijze de boventoon lijkt te voeren en dat zonder enige vorm van kritiek klakkeloos wordt overgenomen. Termen als "tax the rich", "miljonairsbelasting" en "babyboomerbiljoenen" worden uit de kast gehaald om de uitgavendrift van de overheid maar te stutten. Ook box 3 moet het weer ontgelden. Het amendement-Klaver/Dassen wil in box 3 een toptarief van 45% invoeren boven €80.578 belastbaar inkomen uit sparen en beleggen. Dat moet dan 600 miljoen per jaar opleveren voor lastenverlichting in box 1. Ik heb een vraag aan de staatssecretaris. Bij de voorjaarsbesluitvorming van 2025 waarschuwden ambtenaren van het ministerie van Financiën dat boven een box 3-tarief van 38% sterke gedragseffecten zullen optreden, zoals het verplaatsen van vermogen naar het buitenland. Staat de staatssecretaris nog achter die waarschuwing? Zo ja, wat betekent dat dan voor een toptarief dat daar 7% boven ligt? Heeft de staatssecretaris inzicht in hoeveel Nederlands beleggingskapitaal inmiddels al naar het buitenland verdwijnt en wordt daarbij ook onderzocht welke rol onze belastingdruk speelt? Is de staatssecretaris bereid om het toch al hoge 36%-tarief — dat is een van de hoogste in Europa — tegen het licht te houden?

Voorzitter. Dan de zogenaamde life events, zoals trouwen, scheiden en overlijden. Bij de behandeling van de Wet werkelijk rendement heb ik al een amendement ingediend om te voorkomen dat mensen bij een huwelijk of scheiding belasting moeten betalen over niet-gerealiseerde vermogenswinsten. Dat amendement haalde het niet, maar met deze novelle wordt het probleem alleen maar groter, want waar dit eerst vooral speelde bij vastgoed en aandelen in start-ups, gaat het straks ook gelden voor aandelenportefeuilles. In de nota van vanochtend bevestigt het kabinet dat er bij scheiden, trouwen in gemeenschap van goederen, en overlijden wordt afgerekend. Het advies van het kabinet? "Wie nu trouwt, heeft standaard een beperkte gemeenschap van goederen. Wie meer wil delen, moet maar naar de notaris. En bij overlijden kun je altijd nog een testament laten maken." Dat is een schrale troost voor iemand die midden in een scheiding zit. Over scheiden zegt de nota naar aanleiding van het verslag overigens niets, maar is het niet zo dat de meeste mensen in het verleden juist zijn getrouwd in gemeenschap van goederen? Overigens blijkt ook dat niet alleen mogelijke ex-partners inhalig blijken, maar dat ook onze Belastingdienst wil meedelen in de boedelverdeling. Vindt de staatssecretaris dat nou wenselijk?

Voorzitter. De verdediging van deze afrekening vind ik zwak. Een doorschuifregeling wil het kabinet niet, omdat mensen de belasting dan heel lang zouden uitstellen. Maar neem twee mensen van een jaar of 50. Allebei hebben ze in de loop der jaren een beleggingsportefeuille opgebouwd. De een gaat trouwen of scheiden en de ander niet. Wie niet trouwt of scheidt, betaalt pas belasting als de aandelen worden verkocht. Dat uitstel vindt het kabinet geen probleem, want zo werkt een vermogenswinstbelasting nou eenmaal. Maar wie trouwt of scheidt, moet direct afrekenen terwijl er niets is verkocht en er geen euro is binnengekomen. Stelt de een de belasting nou echt uit door te trouwen of te scheiden en de ander niet? Waarom sluiten we niet aan bij de systematiek van box 2? Daarbij wordt de belastingclaim doorgeschoven naar het moment waarop de beleggingen daadwerkelijk worden verkocht. De schatkist loopt die belasting dus niet definitief mis.

Voorzitter. Dan de cryptomunten en edelmetalen. Bij de Algemene Financiële Beschouwingen heb ik de staatssecretaris al gevraagd waarom bitcoin niet onder vermogenswinstbelasting wordt gebracht. Zijn antwoord was dat de bestaande uitzondering voor start-ups en scale-ups wel kon worden uitgebreid naar andere

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

effecten, maar niet naar "crypto, cognac, goud, zilver of Pokémonkaarten". Los van de vraag hoe een first edition holographic Charizard zal worden meegenomen in de vermogensaanwas, heb ik toen al aangegeven dat dit een nogal schizofrene situatie oplevert. Wie rechtstreeks bitcoin bezit, betaalt straks belasting over papieren winsten, terwijl iemand die in een ETF in bitcoin belegt, pas betaalt bij verkoop. Inmiddels waarschuwt ook de Raad van State dat dit onderscheid juridisch kwetsbaar is. Hoe groot acht de staatssecretaris het risico dat we hiermee opnieuw rechtszaken over box 3 krijgen? Kan hij bevestigen dat bitcoin, edelmetalen en desnoods de Pokémonkaarten in 2030 daadwerkelijk onder vermogenswinstbelasting komen?

Voorzitter, tot slot het perspectief op 2030. Voor de volledige overgang moet volgend jaar nog wel een afzonderlijk wetsvoorstel worden ingediend. Mijn vraag aan de staatssecretaris is dan ook of hij kan toezeggen dat dit wetsvoorstel in 2027 daadwerkelijk naar de Tweede Kamer komt, inclusief de uitvoeringstoets en een duidelijke planning richting 1 januari 2030. Ik vraag de staatssecretaris daarbij ook om een vorm van achterwaartse verliesverrekening bij de doorontwikkeling naar 2030 opnieuw te bezien.

Voorzitter, ik rond af. We praten inmiddels al meer dan een kwart eeuw over belastingheffing op vermogen. Vervolgens heeft de Tweede Kamer in februari een nieuwe wet aangenomen waarvan de belangrijkste tekortkomingen ook toen al bekend waren. Dit moet stoppen! De route om zo snel mogelijk naar vermogenswinstbelasting te gaan, steunen wij volledig. Deze novelle is niet perfect, maar die corrigeert wel een belangrijk deel van de fundamenteel verkeerde keuze die deze Kamer in februari heeft gemaakt en zet een onomkeerbare route richting vermogenswinstbelasting in. Laten we daarom niet opnieuw het betere de vijand van het goede laten worden, maar laten we de novelle zo snel mogelijk naar de Eerste Kamer sturen en nu al de voorwaarden vastleggen voor een volledige vermogenswinstbelasting in 2030, want na 25 jaar politieke blunders, rechtszaken en reparatiewerkzaamheden, verdient de belastingbetaler een goed werkend box 3-stelsel.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie geen interrupties. Het is nu bijna 19.45 uur. Mijn voorstel is om een schorsing door te voeren van drie kwartier en om om 20.30 uur weer verder te gaan met elkaar. Is dat voldoende voor de staatssecretaris? Dat is voldoende. We gaan verder om 20.30 uur. Ik schors hierbij de vergadering.

De vergadering wordt van 19.42 uur tot 20.30 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Dames en heren, ik heropen het wetgevingsoverleg. Straks gaan we verder met de eerste termijn van de kant van de regering. Voordat we dat doen, is het nodig om naar aanleiding van het ordedebat in de eerste termijn, over rechtstreeks vragen stellen aan de minister, de commissie twee ordevoorstellen te doen om dit vorm te geven. Het is belangrijk om dit nu te bespreken, zodat u zich kunt voorbereiden.

Het eerste punt betreft het moment van het stellen van vragen. Mijn voorstel is om na de eerste termijn van de staatssecretaris in uw tweede termijn ook de vragen aan de minister te stellen. De staatssecretaris kan dan zijn deel in de tweede termijn voor zijn

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

rekening nemen. Het eerste beslispunt voor de commissie is: bent u het met mij eens dat we het op deze manier doen dan wel wilt u de vragen aan de minister schriftelijk verzamelen?

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik zou zeggen dat het handiger is, ook kijkend naar de klok, dat we gewoon ergens deze week de tweede termijn hebben met de minister erbij. Dat lijkt mij handiger. Dan weten we gelijk welke vragen voor wie zijn. Dat zou mijn voorstel zijn.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Nee, nu de tweede termijn. De vragen aan de minister kunnen gewoon gesteld worden en op een later moment beantwoord worden.

De **voorzitter**:
Het lijkt mij goed als we het ordevoorstel gewoon in stemming brengen: de vragen stellen in tweede termijn en een schriftelijke beantwoording dan wel in tweede termijn met een mondelinge behandeling. Laten we beginnen met de vraag: wie is voor een schriftelijke beantwoording?

De heer **Stultiens** (PRO):
Nou, volgens mij was het verzoek aan het begin van het debat heel duidelijk: we willen een debat met minister Heinen. Hij moet vragen beantwoorden. Dat is dus uiteraard niet schriftelijk. Ik zou denken: doe het allemaal in een tweede termijn op een ander moment. Als de collega's echter de voorkeur hebben om nu de vragen te stellen en later in de week met de minister te praten over de antwoorden, dan vind ik dat ook best.

De **voorzitter**:
Dat was het tweede deel van het ordevoorstel. We kunnen een ander moment met de minister inplannen. Dat zou eventueel morgen of overmorgen kunnen. We hebben natuurlijk ook nog het Belastingplan. Dat wordt plenair besproken. Je kunt het ook daarbij betrekken. Dat is eigenlijk de reden waarom ik het op deze manier aan u voorleg. Er zijn dus twee opties.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Betrek het bij de behandeling van het Belastingplan morgenavond. Dan is de minister er toch. Hij moet dan nog twee termijnen doen, dus er is dan voldoende ruimte om de vragen te beantwoorden.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dat zou natuurlijk belachelijk zijn. We hebben niet voor niets een hele stemming gehad. Het punt was juist dat we dit niet willen betrekken bij het Belastingplan, anders hadden we dat voorstel een paar uur geleden niet gedaan met z'n allen. Dit is natuurlijk een hartstikke harde no-go. We willen een los debat. Minister Heinen moet gewoon zélf verantwoording afleggen over de vraag waarom hij hier een ongedekte cheque inlevert. Geen trucjes met het Belastingplan en geen trucjes schriftelijk.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Als we met de minister apart in gesprek willen, dan zou dat morgen eventueel vóór het Belastingplan kunnen, zodat we dat even uit elkaar hakken. Ik zit ook gewoon naar mijn eigen agenda te kijken. Deze week is echt rampzalig.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Vermeer** (BBB):
Morgen wordt het al nachtwerk. Als je dit er ook nog bij gaat doen, dan lijkt me dat heel raar, hoor. We hebben morgenmiddag ook stemmingen en zo. Het enige wat nog kan, is het dan op woensdag doen.

De **voorzitter**:
Laten we dit even afpellen. Wie is ervoor om een apart debat met de minister voor morgen in te plannen? Wie kan ik daarvoor de handen omhoog zien steken?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, kunt u de voorstellen die u in stemming brengt, goed formuleren voordat we onze strategische keus maken? Dan weten we wanneer we moeten stemmen.

De **voorzitter**:
Sorry, u heeft gelijk. Dit betekent dat de vragen gewoon vandaag in de tweede termijn worden gesteld. Er is een voorstel om morgen op een bepaald moment met de minister daarover het gesprek te voeren in een commissiedebat. Dat plannen we dan in. Dat is zogezegd het voorstel. Wie is daarvoor?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Wat is het andere voorstel dat in stemming komt?

De **voorzitter**:
Het andere voorstel is om het op een ander moment morgen te doen. Dat zijn de smaken die u heeft.

Wie is ervoor om dat morgen op die manier in te voeren? Ik zie zes handen omhoog gaan om dat morgen te doen. Dat is een meerderheid. Dan gaan wij vandaag de vragen allemaal stellen en dan is er morgen een ingepland debat met de minister om in de commissie in te gaan op de beantwoording van de vragen.

De heer **Vermeer** (BBB):
Voorzitter, volgens mij start morgen zo'n beetje direct na de regeling van werkzaamheden het debat over het Belastingplan. Er is morgen dus geen ruimte om een commissiedebat te voeren.

De **voorzitter**:
Het kan natuurlijk ook eerder op de dag worden gepland. Ik begrijp heel goed het dilemma waarin we zitten, maar dit doet wel recht aan het voorstel dat aan het begin van de vergadering door een meerderheid van de partijen is aangenomen. Dat is het ingewikkelde aan de situatie.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Ik weet niet of ik het hiermee makkelijker maak, maar wij hadden een moment ingepland, voorlopig, voor een procedurevergadering. Als we dat moment morgen gebruiken voor de beantwoording door de minister — volgens mij was het om 12.30 uur morgenmiddag — dan is het voorafgaand aan het vragenuur en komt de plenaire behandeling niet in de knel.

De **voorzitter**:
Ogenblik. Dan zijn er ook petities, en dit zou in mijn optiek betekenen dat die petities

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

mogelijk niet door kunnen gaan. Maar je moet wel de ruimte nemen om het debat met elkaar te kunnen voeren. Dat is dan wel het gevolg van het besluit als we het op die manier doen. Maar ik ben het met de heer Oosterhuis eens: er is ruimte ingeboekt voor een extra procedurevergadering en die kunnen we ook gebruiken voor het debat met de minister.

De heer **Stultiens** (PRO):
Kijk, het hele punt is dat er hier iets doorheen gejaagd wordt, dat de minister vandaag op zich een goede afspraak heeft en dat er dus geen enkele reden was om dit vandaag te behandelen. Daar ging het voorstel over. We hoeven helemaal niet te stemmen deze week! Dat kan prima een week later. Dus laten we hier niet met elkaar gaan kijken hoe je op dinsdag, in de krochten van een procedurevergadering van een halfuur, 18 miljard gaat behandelen, waarvoor je mensen moet afwijzen die al weken wachten op hun moment voor hun petitie. Dat is belachelijk. Het was Eelco Heinen zijn eigen keus om dit met spoed van ons te vragen. We kunnen prima een moment vinden — deze week, donderdag, of volgende week — voor gewoon een WGO met de minister, dat geen eindtijd heeft van een halfuur na het begin. Daar zijn de vragen echt te groot voor.

De **voorzitter**:
Ik snap heel goed wat de heer Stultiens zegt, maar er is wel één dilemma: wij gaan hier over de vergadering en over wanneer wij wat doen in de commissie. Als u iets wilt op een andere manier, dan moet u dat ook plenair aan de orde stellen. Dat kunt u niet hier beslissen.

De heer **Stultiens** (PRO):
Kleine correctie: dat zou pas zo zijn als het WGO afgerond is, maar dat is het dus niet. Wij hebben namelijk met elkaar gezegd dat het pas afgerond is nadat minister Heinen antwoord heeft gegeven. Dus nee, zolang dit WGO niet afgerond is, hoef je niets plenair te regelen, want dat ga je pas doen als het WGO voorbij is. Dan wordt het aangemeld voor stemmingen. We hoeven dus inderdaad nog niets te doen plenair. We kunnen hier met elkaar beslissen wanneer minister Heinen langskomt om antwoorden te geven.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Blijkbaar is dit allemaal mijn schuld, aangezien ik te laat was. Anders hadden we deze discussie niet gehad. Ik zou wel graag een derde optie willen toevoegen. Het gaat erom dat minister Heinen antwoord geeft. Wat mij betreft kan dat ook schriftelijk. Als dat als derde optie in stemming kan worden gebracht, vind ik dat ook prima.

De **voorzitter**:
Als ik dat nu in stemming breng, is het lastige daaraan dat de verhouding is veranderd. Aan het begin van de vergadering is er gestemd en daar is een uitkomst uitgekomen, die — even in mijn woorden — teniet wordt gedaan als we nu opnieuw gaan stemmen over uw voorstel, meneer Hoogeveen. Ik weet niet of dat reëel is naar de andere leden toe, maar dat is even mijn inschatting.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Er wordt antwoord gegeven maar dan schriftelijk. Het is in die zin niet een ander voorstel. Het gaat meer om de vorm en om hoe je het inricht.

De **voorzitter**:
Formeel gezien klopt het wat u zegt. Wij kunnen daar ook een schriftelijke reactie op

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vragen. Maar nogmaals, ik hoor ook de discussie die nu gevoerd wordt. De heer Stultiens heeft duidelijk een ander voorstel en ook de partijen die in eerste termijn het voorstel hebben gesteund. Dat doet daar wel afbreuk aan. Maar ik hoor heel goed wat u zegt.

De heer **Stultiens** (PRO):
Het hele punt is dat meerdere mensen aangeven ook van Eelco Heinen antwoorden te willen krijgen, met name over de financiële dekking. Dat is een vrij fundamenteel punt. Die vragen zijn al schriftelijk beantwoord, maar niet naar tevredenheid, dus wij willen hem ook kunnen bevragen daarop. Dat is een heel normaal verzoek en ik vind het opmerkelijk — dan verwoord ik het nog vriendelijk — dat er nu wordt geprobeerd om terug te duwen op iets wat we al met elkaar hadden afgesproken. Plan gewoon dat WGO in! Het maakt mij niet uit wanneer. Donderdagochtend, vrijdagavond, volgende week: het kan allemaal, maar ik wil gewoon van minister Heinen zelf antwoorden krijgen. Dat was wat we met elkaar in meerderheid besloten hebben.

De **voorzitter**:
We kunnen hier als commissie nog heel lang over van gedachten wisselen. Volgens mij is er een optie dat wij het morgen doen op het moment waarop eigenlijk de ingelaste procedurevergadering gepland staat. Dat is het enige moment dat ik zie en dat recht doet aan alle standpunten die hier nu gewisseld worden. Meneer Vermeer ziet dat anders.

De heer **Vermeer** (BBB):
Er zit ook nog gewoon een woensdag tussen. Dat morgen in een halfuur afraffelen doet totaal geen recht aan het verzoek dat gedaan is. Ik was tegen het verzoek, hè, maar als we dan iets afspreken, moet het ook fair blijven.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
We hebben morgen een debat over het Belastingplan. We weten allemaal dat er ook vragen over de dekking gesteld gaan worden aan Heinen, dus dan kan hij ze twee keer beantwoorden. Waarom kunnen we niet gewoon tegen elkaar zeggen: laten we beginnen met de beantwoording van Heinen specifiek over box 3 en dan doen we vervolgens de rest van het debat? We weten immers dat die vragen er morgen anders ook gaan komen en dan doen we het twee keer.

De heer **Schenk** (FVD):
Ik heb grote moeite met het feit dat we ons hier eigenlijk laten gijzelen door de keuze van de minister om hier vandaag niet te zijn. Er waren vijftien commissieleden in die procedurevergadering die aangaven dat wij de aanwezigheid van de minister van Financiën verzochten. Dat verzoek is doorgegeven, lijkt mij. De minister geeft hier gewoon geen gehoor aan een breedgedragen wens in de Kamer. Daarom zitten wij hier nu al tien minuten te vergaderen over de procedure voor hoe dit voort te zetten. Ik vind het heel ongemakkelijk.

Ik zou ook niet weten wat nu de opties zijn. Maar ik steun de lijn van de heer Stultiens. We gaan gewoon een oplossing zoeken om minister Heinen de vragen te laten beantwoorden die specifiek op de box 3-novelle zien. Dat gaan we niet tijdens het Belastingplan doen. Ik snap ook de heer Stultiens. Die is daar dan niet de woordvoerder namens PRO. Die zal ongetwijfeld technische vragen hebben die in de politieke lading die een plenaire zaal heeft, niet gesteld worden of anders gesteld worden. Dan komt er

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

een hele andere uitkomst uit. Ik vind dus echt dat we ons hier niet moeten laten gijzelen door de keuze van de minister. Dat wil ik toch wel gezegd hebben. Wat de uitkomst is, durf ik niet te zeggen, maar het is heel raar wat hier nu gebeurt.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Minister Heinen heeft hier volgens mij met een groot deel van de commissie vorige week een commissiedebat gevoerd over Eurogroep/Ecofin. Daarbij heeft hij ook een aantal opdrachten van de Kamer meegekregen, dus het is niet zo dat hij hier zomaar niet is. Hij is in Brussel om hele belangrijke redenen.

Dat gezegd hebbende: het voorstel dat mevrouw Inge van Dijk doet ten aanzien van de vragen is dat we die nu stellen. Die vragen kunnen schriftelijk beantwoord worden, ongetwijfeld voor morgen 12.00 uur. Dan kunnen we de tijd van 12.00 uur tot 14.00 uur of ergens daartussenin gebruiken om het debat met de minister te voeren.

De heer **Vlottes** (PVV):
Er was een duidelijk procedurevoorstel van de heer Stultiens. Dat was dat wij het debat willen aangaan met de heer Heinen, juist over deze box 3-novelle. Dan kunnen we dat natuurlijk niet gaan wegmoffelen in een debat over het Belastingplan, want dit gaat over de novelle, niet over het Belastingplan. Dan gaan we het ook zeker niet schriftelijk doen, want de strekking was absoluut dat de heer Heinen hier aanwezig is, zodat we hier het debat met hem kunnen aangaan.

Ik meen mij ook nog te herinneren dat we tijdens die bewuste procedurevergadering, toen de stemmingen 15-15 waren, als commissie hebben gezegd: geef dan in ieder geval duidelijk door aan het kabinet dat er toch wel een hele grote groep is die toch wel zeer prijs zou stellen op de aanwezigheid van de heer Heinen. Dan kan het niet zo zijn dat we dat nu gaan wegmoffelen in een — wat is het? — halfuurtje of uurtje procedurevergadering, terwijl we er ook prima volgende week nog over zouden kunnen spreken in een WGO, voor mijn part inderdaad op vrijdag, donderdagavond of maandag; dat zal mij een zorg zijn. Maar het schriftelijk afdoen, doet geen recht aan het procedurevoorstel dat we deze middag in meerderheid hebben aangenomen. We zouden het debat aangaan met de heer Heinen. Dat moet dan gewoon mondeling en dat gaan we niet samen met het Belastingplan doen. We hebben het nu over de novelle, niet over het Belastingplan.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor alle verschillende meningen. Ik heb in elk geval begrepen dat een groot deel van de vergadering de ene kant op neigt en het andere deel de andere kant op. Mijn voorstel is dat wij nu de beantwoording doen van de zijde van het kabinet en de tweede termijn van de zijde van de Kamer waarin de vragen gesteld worden, en dat wij met elkaar nog een moment gaan vaststellen waarop dan een bespreking gaat plaatsvinden over de beantwoording met de minister. Ik denk dat dat recht doet aan de discussie die we gevoerd hebben. Dan moeten we met elkaar alleen nog gaan steggelen over wanneer dat moment dan is, maar goed, dat kan ook op een ander moment, via een e-mailprocedure eventueel. Ik zie veel knikkende gezichten. Dan doen we dat op die wijze. Dan ga ik nu naar de staatssecretaris, die net zijn koekje op … O, sorry. Meneer Schenk.

De heer **Schenk** (FVD):
Dan komen we wel voor het ongemakkelijke feit te staan dat als het een e-

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

mailprocedure wordt, de zetels in de Kamer tellen. Die tellen hier in de commissie niet. Dat gaat dan voor een hele andere uitkomst zorgen. Ik verzet mij tegen manier waarop we dat nu doen, want dan gaat het alsnog de kant op dat we het straks in het Belastingplan gaan verstoppen. Dat moeten we hier niet accepteren.

De **voorzitter**:
Ik ben het met u eens, maar ik weet niet of ik er voldoende handen voor op elkaar krijg als ik nu zeg dat we het woensdag doen. Dat weet ik ook niet als ik vrijdag of volgende week maandag zeg. Dat is het lastige dilemma waar ik mee zat. Vandaar mijn compromisvoorstel om het op deze manier te doen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik kan wel leven met uw compromisvoorstel, als het maar niet te snel wordt uitgevoerd. Ik bedoel dat met een serieuze ondertoon. We zijn nu, op maandag, met dit wetsvoorstel bezig. We hebben na ontvangst van de novelle in allerijl amendementen in werking gezet. De tijd tot de stemming, aanstaande donderdag, wordt heel kort. De Griffie zal ongeveer een dag van tevoren de luiken moeten sluiten om tot een zorgvuldige stemmingslijst te komen. We kunnen deze olifant in de kamer onbenoemd laten, maar de stemming gaat deze week waarschijnlijk toch niet plaatsvinden. Het wordt veel te kort dag om de amendementen zorgvuldig in te dienen en daarover aanstaande donderdag te stemmen. Als je terugrekent naar het moment waarop de Griffie schluss zegt, voorzie ik dat het helemaal misloopt. Dan kunnen we beter uw procedure volgen en die procedure niet te snel in gang zetten, zodat we weten of het vanuit de Griffie gaat lukken en vanuit sommige partijen die hier nog wat te verhapstukken hebben met elkaar. Dan weten we ook wanneer we gaan stemmen. De druk is van de ketel als we bijvoorbeeld volgende week dinsdag over de amendementen stemmen. We hebben deze week dan genoeg tijd om debatten te voeren.

De **voorzitter**:
Kan iedereen zich vinden in dit voorstel, met de toevoeging van de heer Grinwis? Volgens mij is dat het geval. Dan gaan we het op die manier doen. We gaan in elk geval de vragen stellen in tweede termijn en we gaan de procedure niet te snel in gang zetten. En dan kijken we hoe dat uiteindelijk gaat uitwerken.

Het woord is aan de staatssecretaris voor zijn beantwoording in de eerste termijn.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Voorzitter, dank u wel. Dank ook voor het goede debat over een buitengewoon complex en veelbesproken onderwerp. Het feit dat ik de afgelopen week veel tijd heb gestoken in onder andere dit onderwerp, heeft mij in ieder geval een hoestje opgeleverd. Vandaar dat ik net zeer subtiel mijn hoestpastille probeerde weg te werken. Die subtiliteit mislukte echter volledig, vandaar dat wij hier even hardop zaten te lachen. Dat had geen andere reden dan dat.

Voorzitter. Het is goed om in de introductie een aantal dingen te zeggen over de reden waarom het kabinet kiest voor de weg die voorligt. Dan heb ik een aantal onderwerpen geclusterd. Ik heb wat vragen over het proces, over de doorontwikkeling, over het budgettaire kader, zowel heel globaal — ik snap dat heel veel vragen daarover ook later nog aan de orde komen — als binnen het box 3-voorstel en over de uitvoering. Ik eindig uiteraard met de varia.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dat gezegd hebbend denk ik dat het allerbelangrijkste van wat we hier vandaag met elkaar doen, een debat is over wat we vinden van de novelle, van de elementen die daar wel of niet in zitten en van de uitvoerbaarheid daarvan. Maar er zit nog iets boven — ik heb dat weleens vaker de box 3-rotonde genoemd — en dat is dat we ten minste een afslag van die rotonde moeten nemen. In de acht of negen maanden waarin ik staatssecretaris mag zijn en met uw commissie en ook de Eerste Kamer in debat mag over ook het onderwerp box 3, vindt in ieder geval iedereen dat we een keer van die rotonde af moeten, dat we een keer een weg voorwaarts moeten vinden, dat we een keuze moeten maken en dat — eigenlijk best breed — mensen zeggen dat die keuze vermogenswinst zou moeten zijn.

Dan zijn er ook veel partijen die zeggen: doe dat dan snel. Snel, omdat dat helpt voor het draagvlak in de buitenwereld. We hebben gemerkt — dat moet ik ook gewoon onderkennen dat — hoewel je bij vermogensaanwas allerlei argumenten kan plaatsen over economische superioriteit — dat natuurlijk wegvalt ten opzichte van het feit dat mensen zeggen: het beginsel daarvan is gewoon zo ingewikkeld voor mijn rechtvaardigheidsgevoel en het sluit zo slecht aan bij het moment van realisatie. Ook voor het draagvlak van onze belastingen is het belangrijk om die route zo snel mogelijk te bewandelen. Dat is via die novelle. Die novelle gaat immers sneller dan een regulier wetgevingstraject.

En ja, die novelle heeft nadelen. Daar ben ik ook in mijn debatten met u altijd helder en transparant over geweest. Daar ga ik ook niet op terugkomen; die novelle heeft nadelen. Maar als allergrootste voordeel heeft die dat je van de rotonde af komt, dat je een stap zet en dat je na de novelle ook relatief snel met een wet kan komen om het restant, noem ik het maar even oneerbiedig, ook naar vermogenswinst te brengen of om de zaken die in de novelle misschien suboptimaal geregeld zijn — dat is altijd een politieke weging, dat besef ik — in die wet goed beet te kunnen pakken. Dat is wat erboven ligt.

Voorzitter. Ik besef dat wij als kabinet van uw Kamer, van uw commissie veel hebben gevraagd de afgelopen tijd. U heeft lang moeten wachten op de novelle. We hebben van u een hele korte doorlooptijd gevraagd. U heeft weinig leestijd voor uitvoerige stukken gekregen. Ik besef dat heel goed. Ik ben u daar ook dankbaar voor, laat ik dat even expliciet zeggen. Het is ook inherent aan de route zoals we die voor ons zien.

Dan ook even naar de imperfecties van deze route, want daar moeten we ook eerlijk over zijn. Ondanks het grote voordeel ervan betekent het dat wat er nu ligt voor 2029 het ook gewoon wel is. Ik ga er straks nog dieper op in, maar alle vragen over life events, landgoederen en zo is er nog veel meer te noemen: dat zal niet gaan. Dat past niet in deze route, die gedreven is door tempo. Dat past wel in andere routes, maar die hebben nou net als nadeel dat je geen tempo maakt. Ik ken de geschiedenis van dit dossier. Als je tempo verliest, zijn er allerlei redenen om opnieuw te discussiëren, te heroverwegen, nieuwe modellen te bekijken. In die zin hecht ik aan tempo, maar de prijs die we daarvoor betalen — daar moeten we gewoon eerlijk over zijn — is dat de kern van de novelle gewoon de novelle is. Je kan nog wat met tarieven doen, maar heel veel meer dan dat is gewoon niet mogelijk.

De **voorzitter**:
U heeft een interruptie van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Hoor ik de staatssecretaris nu eigenlijk zeggen "jullie kunnen amendementen maken wat je wil, maar zolang het niet alleen het wijzigen van een tariefje is, gaan wij die allemaal ontraden en als niet-uitvoerbaar beschouwen"?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Kijk, ik ken de amendementen die u overweegt natuurlijk niet, maar ik vind wel dat het bij mijn rol hoort om u hier in zo'n commissiedebat te schetsen dat we met elkaar kiezen voor een route met een hoog tempo, maar dat die route ook van ons vraagt dat we ons beheersen. Dat is gewoon inherent aan de keuze die we maken. Volgens mij heeft ook de fractie van de heer Vermeer, en zeker ook veel senatoren, vaak gezegd: maak tempo, ga voor de snelst mogelijke route. Als we nu andere inzichten met elkaar hebben of toch crypto wel willen, dan gaat dat gewoon niet. Dat is niet te combineren met deze route. Ik ben er maar gewoon klip-en-klaar over; dat helpt denk ik in het debat.

Voorzitter. Tot besluit, voordat ik naar de eerste categorie ga, die over het proces. Het neemt niet weg dat je in ieder geval wel van de rotonde af komt, een stip op de horizon zet, een eerste stap zet en vanaf 2029 naar een stelsel gaat waarin een veel groter deel onder vermogenswinst valt dan in het wetsvoorstel dat nu in de Eerste Kamer ligt.

Ik ga naar het blokje proces.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Een helder verhaal, denk ik. Inderdaad, snelheid is geboden. Alleen, ik heb wel de vraag wat de precieze redenering is. Is het puur dat als er een amendement wordt ingediend over een bepaalde verandering, op tarieven na ... Waar zit precies de bottleneck, is het het wetgevingsproces, is het de uitvoering? Kan de staatssecretaris daar misschien iets meer over uitweiden?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
In enquêtes heb je weleens de optie "alle bovenstaande", en dat is eerlijk gezegd het antwoord. We vragen veel van de uitvoering bij de Belastingdienst met deze route. We vragen veel van banken met deze route. Die zullen in een relatief beperkte tijd hun ICT-systemen moeten aanpassen. We gebruiken een haakje in de wetgeving dat bedoeld was voor aandelen in start- en scale-ups breder. Dat zal voor crypto misschien net andere wetgeving vragen, omdat het om andere producten gaat. Dus het is én IT én uitvoering én ketenpartners; het is én doenvermogen van inwoners, niet te vergeten, én het is de wetgeving. Ja, dit is wat mij betreft gewoon inherent aan de route die je hier kiest. Ik ben altijd van "het positieve eerst". Je brengt 90% van het domein naar vermogenswinst. Ik besef dat dat voor die 10% betekent dat ze een jaar langer moeten wachten. Maar dan is eigenlijk mijn wedervraag aan uw commissie: wilt u dan uiteindelijk die 90% op die 10% laten wachten? Ik denk dat daarop het antwoord in deze zaal nee zal zijn. Dan is mijn boodschap: dan moeten we voor de 90% kiezen. Ik kan dan helaas niets betekenen voor die 10% in 2029, omdat ik daarmee dan eigenlijk deze route difficulteer. En dan maak ik die 2029-belofte ook niet meer waar.

Ik ga naar de vragen die zijn gesteld over het proces. Ik heb met deze introductie, en met dank aan de interrupties, al veel van de vragen behandeld die onder anderen door Van Dijk, Van Brenk, Grinwis en Oosterhuis zijn gesteld over het proces. De heer Oosterhuis vraagt ook: is er nou echt een tussenstap nodig? Wel in deze route, want in deze route zorgen we in ieder geval ervoor dat het voor die 90% een jaar eerder is.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Daarmee is ook verbonden dat we niet zomaar voor 2029 hebben gekozen; dan kan ik die vraag ook meteen beantwoorden. Dat is namelijk om de kritiek die er op de route was van ketenpartners, banken in het bijzonder, de Belastingdienst zelf als het over IT-systemen gaat, maar ook de Raad van State, een plek te geven. Naar het oordeel van het kabinet kun je eigenlijk de meest fundamentele elementen uit die kritiek oplossen door een jaar langer te nemen.

We hebben wel gezegd — en daarmee kan ik die vraag ook meteen beantwoorden — dat we nog één keer een ultieme poging gaan doen richting de ketenpartners en richting de banken. Soms valt het mee in het leven. Maar eigenlijk is het beeld dat we nu hebben dit: als je dit op zo'n manier wilt doen dat je de meeste van de zorgen die er in de buitenwereld leven, een plek wilt geven, dan kom je op het jaar 2029 uit. Punt, voorzitter, anders ga ik uitweiden met allerlei dingen die ik eigenlijk net al in de introductie heb gezegd.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Even een vraag. Is het de verwachting dat dan alle problemen bij de Belastingdienst en bij de banken ook echt zijn opgelost in die periode? Want daarvan stond er inderdaad nogal wat, aan menskracht, ICT en dergelijke.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ja. Ik denk dat dat kan, oprecht. Dus in 2029 kun je bijvoorbeeld voldoen aan de wens van de banken. Ik heb ook twee keer gebeld met de voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Banken. Die zegt: we hebben als collectief toch echt wel 16 maanden nodig om aan die implementatie te werken. Nou, dat past bijvoorbeeld in dit tijdschema. Hetzelfde geldt voor een aantal van de zorgen bij de Belastingdienst. Op het moment dat je gegevens van banken hebt, is je contra-informatie ook veel beter op orde en kun je dus veel beter controleren. Het is ook beter voor het doenvermogen van inwoners, want ik weet niet of het voor het geheel kan, maar je kan dan een groot deel van de aangifte met vooringevulde gegevens doen. Dus de kern van de kritische vraagtekens bij 2028 kun je naar het oordeel van het kabinet echt ondervangen door naar 2029 te gaan. Wordt dat hard werken? Ja. Wordt het focussen? Ja. Ik heb in een eerder debat gezegd dat het voor de Belastingdienst echt zal betekenen dat dit met stip op nummer één staat van wat we gaan doen met elkaar; dan komt er een hele tijd niks en pas daarna de rest. Dat lijkt me ook gerechtvaardigd, gezien de brede oproep vanuit deze Kamer en de Eerste Kamer. Dus een wat langer antwoord, maar ja, het blijft hard doorwerken, het blijft het oog op de bal, maar wij denken echt dat het kan.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Komt de staatssecretaris ook nog op de vragen specifiek over het advies van de Raad van State? Want die vragen zijn natuurlijk ook gesteld. En mijn vraag bij dit antwoord is deze. Ja, de staatssecretaris straalt veel positiviteit uit; "het kan wel" en zo. Maar natuurlijk is ook en terecht, onder anderen door collega Inge van Dijk en mij, de vinger gelegd bij het feit dat de Raad van State op juridische risico's wijst. Ook al benadrukt de staatssecretaris die 90%, er zijn allerlei grensverschillen en verschillen in behandeling van toch dezelfde soort producten. Juridisch is dat dus kwetsbaar. Er wordt alleen maar de tijd als antwoord gegeven: het is maar een jaar. Ja, dat zeggen we nu. Maar we weten uit het verleden dat we weleens langer doen over wetsvoorstellen. Komt de staatssecretaris daar nog separaat op terug? Dat zijn natuurlijk wel gevoelige issues waar de staatssecretaris nu even aan voorbijgaat.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Laat ik hem dan maar meteen beantwoorden. Er zitten twee elementen in mijn antwoord. Juridisch maak je nu natuurlijk een onderscheid waarvan de Raad van State zegt: sec heeft dat juridische kwetsbaarheden. Dat kan ik niet wegnemen in mijn antwoorden hier, want dat is wat het is. Alleen kom je dan bij een weging. De weging van het kabinet is: als het maar voor één jaar is — wij denken echt dat die wet in 2030 kan; ik zal straks de tijdlijn met u delen — dan is dat onderscheid te rechtvaardigen voor het doel van dat tempo en die versnelling, wat ik, nogmaals, in heel veel gesprekken vrij consequent gehoord heb. Je blijft wel met dat juridische onderscheid zitten. Dat kan ik niet wegnemen. Dat is inherent aan deze route.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dan ben ik wel benieuwd naar mijn andere vraag, die ik ook in mijn bijdrage heb gesteld. Welke boodschap heeft de staatssecretaris dan aan het hoofdadvies van de Raad van State? Dat is: herneem het en doe het in één keer goed in 2030, want dat is maar een jaar later. En twee: val terug op 2030 via de novelle. Eigenlijk stond 2029 nergens in dat advies van de Raad van State.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
We hebben het advies serieus genomen en gewogen. Het is onderdeel geweest van de weging in het kabinet dat als je nu te veel een stap terug zet om opnieuw dingen te overwegen of om opnieuw dingen te bekijken, je de drive en het momentum verliest, die we hier volgens mij vrij breed voelen, om zo snel als mogelijk — dat zijn toch echt termen die ik in allerlei debatten van veel verschillende Kamerleden heb gehoord, zowel in deze Kamer als in de Eerste Kamer — naar die vermogenswinstbelasting te gaan. In de weging der dingen hebben we dus gezegd: oké, de Raad van State heeft een naar ons oordeel goed advies neergelegd en waarschuwt voor een aantal dingen, maar wij denken dat een heel aantal van die dingen te ondervangen zijn door in beginsel naar '29 te kijken. Dan blijven er een paar risico's over waarvan je dan ook met elkaar zegt: onderdeel van deze route is dat je die oplost door in 2030 snel met die wet te komen. Dat is de weging van het kabinet. U bent het hoogste orgaan; dat besef ik als geen ander. Dat u die weging hier ook maakt, snap ik ook, maar als vraagt wat de argumentatie is: dat is deze weging.

De **voorzitter**:
U krijgt nog een interruptie van de heer Oosterhuis.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Als vervolg op de heer Grinwis. Hij hintte er natuurlijk op dat die wet van na 2030 ook weleens vertraging op kan lopen, want zo gaat het hier weleens, dat een wet wat langer duurt. Maar de voorziene inwerkingtreding is nu 2029. Het is toch de bedoeling van de staatssecretaris dat wij het wetsvoorstel voor de periode 2030 en verder eigenlijk al direct na de zomer van 2027 gaan krijgen en dat we dus eigenlijk ook al eind 2027 een goed beeld hebben van hoe die wet eruit gaat zien, dus nog ruim voor de inwerkingtreding van de novelle?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ja. Ik zal meteen even het tijdschema met u doornemen, want dan heb ik die vraag ook meteen beantwoord. Het wetsvoorstel dat nodig is om het in 2030 in één keer voor vermogensbestandsdelen te doen moet uiterlijk 15 maart 2028 aangenomen worden door uw Kamer en 1 juli 2028 door de Eerste Kamer. We zijn inderdaad voornemens om

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

die u gelijk met de Prinsjesdagstukken van volgend jaar te doen toekomen.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dat betekent dus ook dat er eigenlijk nog wel goed voor de inwerkingtreding van de novelle en de Wet werkelijk rendement duidelijkheid is over hoe het er na 2030 uitziet.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
In ieder geval is het voorstel van het kabinet dan aan uw Kamer duidelijk.

Voorzitter. Dankzij de heer Grinwis ga ik snel door de vragen heen, want hij stelt steeds keurig per interruptie de volgende vraag die ik had willen beantwoorden. Dit is dus inderdaad de weging die we gemaakt hebben over het advies van de Raad van State.

Misschien nog iets over of er nou een soort staatsrechtelijke beperking is aan de omvang van een novelle. Dat is natuurlijk ook onderdeel van het advies van de Raad van State. Ook hier weer: we snappen dat de Raad van State zegt wat hij zegt, dus daar willen we als kabinet ook helemaal niet van weglopen. Het is wel zo dat er staatsrechtelijk eigenlijk geen beperking is aan wat je wel of niet in een novelle kan doen, maar je hebt een grote verantwoordelijkheid om dit dan ook echt een tijdelijk verband te laten zijn en ook echt alleen voor 2029. Dat lijkt mij dan ook niet meer dan terecht om te onderkennen. Maar het is een balans geweest tussen het behouden van tempo enerzijds, zoals ik net ook heb gezegd, een stap vooruitzetten en aan de andere kant ook voor die verantwoorde invoering te gaan staan. In die balansoefening zijn we tot 2029 gekomen, met het volste besef dat we dan ook iets doen dat toch ook weer een heel tijdelijk karakter heeft en ook na een jaar vervangen zal worden door een reguliere wet.

Mevrouw Van Dijk vroeg mij of het gesprek met de banken al heeft plaatsgevonden. Daar heb ik in een interruptiedebatje ook al wat over verteld. Terwijl ik dit lees, besef ik me dat ik net "zestien maanden" zei over de banken, maar waar ik dat zei, bedoelde ik "achttien maanden" — stop de tijd! Maar het antwoord is: ja, dat contact hebben we. Ik moet zeggen: dat is ook buitengewoon fijn contact. Ik ervaar de banken ook als heel erg begripvol voor de beweging die we aan het maken zijn. Ze snappen ook waarom we dat doen. Ze zien ook dat dat goed is voor de belastingmoraal. Tegelijkertijd vragen ze ook aandacht voor de uitvoeringsproblemen aan hun kant. Zo komen we op die achttien maanden. Wij vervolgen dat gesprek over of daar nog een verrassing in de positieve zin van het woord mogelijk is. Anders is wat we hier nu aan u voorstellen gewoon het vertrekpunt.

Dan een vraag van de heren Stoffer, Grinwis en Oosterhuis: is het dan toch niet mogelijk om in '29 een volledige overstap te maken? Ik denk dat ik daar al het nodige over heb gezegd. Dat heeft echt te maken met IT-systemen, doenvermogen, gegevens die je wel of niet ontvangt van partners. Als je het bijvoorbeeld voor crypto zou doen, ontstaan er weer nieuwe ketenpartners waarvan je alle gegevens moet zien op te vragen. Daar hebben we dus echt die extra tijd voor nodig.

Voorzitter. Dit was wat mij betreft het blokje over het proces.

De **voorzitter**:
Dan kijk ik even naar de commissie. Klopt het dat hierover alle vragen beantwoord zijn die gesteld zijn?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
We hebben volgens mij een uitvoeringstoets gehad van de Belastingdienst, met daarin vijf rode vlaggen. Is de consequentie van de antwoorden van de staatssecretaris dat dat met de inzet van het kabinet vijf gele vlaggen worden als het over '29 gaat?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat is een goede vraag van de heer Grinwis. Ik durf mij niet te wagen aan de kleuren van de vlaggen, maar '29 is onder andere geboren op basis van die uitvoeringstoets. U ziet ook dat de Belastingdienst in de uitvoeringstoets opschrijft — ik ga parafraseren; ik doe het uit m'n hoofd — dat de uitvoerbaarheid per 2029 verbetert. Dat soort zinnen staan daarin. Daar steunt dit voorstel dus onder andere op. Dus ja, het zal dan verbeteren. Maar ik durf niet vooraf te voorspellen wat dat dan met de kleurcodes doet.

De **voorzitter**:
Dan is het voor dit blokje voldoende, denk ik. O, de heer Stultiens nog.

De heer **Stultiens** (PRO):
Klopt het dat we straks nog komen op de uitvoerbaarheid, de uitvoering? Dan wacht ik namelijk nog even.

De **voorzitter**:
Goed. Dan kunnen we naar het volgende blokje gaan.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Voorzitter. Dat is dus het blokje over de doorontwikkeling. Daarmee bedoel ik: wat is er nog mogelijk in het nu voorliggende voorstel om dat nog beter te maken voor deze of gene of voor deze groep belastingplichtigen of een andere groep belastingplichtigen? De heer Hoogeveen introduceert daarbij onder andere de achterwaartse verliesverrekening. Nou, dat brengt herinneringen terug, want daar heb ik met de heer Hoogeveen in een vorige ronde ook over gesproken. Daarvoor geldt wat ik in mijn introductie zei: dat kan ik u niet toezeggen in relatie tot de novelle 2029, want dan lopen we uit de tijd en maken we het te complex. Ik zou u eigenlijk het volgende willen toezeggen. Wij gaan met die wet voor die vermogenswinstbelasting per 2030 komen. Ik zal zorgen dat ik ofwel herkenbaar in die wet ofwel in de informatie bij die wet terugkom op een aantal van de verbeteringen in het stelsel die we eerder al geïdentificeerd hebben. Dan heb ik daarmee meteen ook de vraag van de heer Stoffer beantwoord. We gaan dus kijken: wat kan daarvan landen in die wet of niet? Het levert natuurlijk wel vaak een additionele derving op, zeg ik er maar vast waarschuwend bij. Of het levert extra complexiteit op. Ook 2030 is natuurlijk een datum die we dan weer te bewaken hebben met elkaar.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
In de schriftelijke vragen lazen we inderdaad een aantal wensen van fracties terug. Goed dat daarnaar gekeken wordt. Zo staat het ook in de beantwoording. Dan kom je straks bij de nieuwe wet met een aantal wensen. Hoe prioriteer je die dan? Hoe kunnen wij als Kamer beoordelen waarom welke keuze is gemaakt, waarom er voor het een wel en voor het ander niet is gekozen en hoe dat precies in elkaar zit? Als wij als Kamer beter meegenomen worden in de keuzes begrijpen we beter waar we voor- of tegenstemmen.

Staatssecretaris **Eerenberg**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik snap die behoefte van mevrouw Van Dijk goed. Ik kan me voorstellen dat die breder in de commissie leeft. Ik hoop dat u het mij gunt dat ik even kan kijken wat daar de goede vorm voor is. Die wet per 2030 betekent ook dat we behoorlijk hard door moeten werken met elkaar. Dat is een best rap wetgevingstraject. Dat u ergens als tussenstap een debat wil over de contouren of de kaders of de elementen, zodat u er vanuit uw politieke opvattingen wat richting aan kan geven, snap ik. Misschien kunnen we het zo concreet maken dat wij even kijken hoe we dat in het tijdspad kunnen gieten. Anders ga ik u hier à l'improviste iets toezeggen waarmee ik zelf 2030 in gevaar breng. Dat wil ik niet doen. Ik kom daar in de tweede termijn op een concrete manier op terug. Dat deze behoefte bij u leeft, snap ik zeer goed. Die wil ik dus ook honoreren.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Toch viel iets op in de brief van 3 november. Daar stond expliciet iets vermeld over de NSW-landgoederen. Ergens is er dus een keuze gemaakt om al die verbeteringen expliciet in de brief op te nemen en dus ook mee te nemen in de vermogenswinstbelasting per 2030 en alle andere verbeteringen, aangenomen moties et cetera niet. Welke afweging ligt daaronder?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ook daarvoor geldt dat het goed is om te zeggen — dat zou ik eerlijk vinden naar aanleiding van dit signaal vanuit de commissie — dat we dit meenemen in het proces dat ik net schetste. Dat we die genoemd hebben heeft de volgende achtergrond. In gesprekken die ik met eenieder van u gevoerd heb over verbeteringen aan de Wet werkelijk rendement kwamen die het meest naar boven drijven als iets dat echt aangepakt diende te worden. Mij past nu bescheidenheid in de selectie die ik maak, ook gehoord hebbende wat mevrouw Van Dijk zegt. Die neem ik mee in het proces, zoals ik zojuist toegezegd heb. Ik kom in de tweede termijn met wat meer details over hoe we dat vorm kunnen geven.

Dat brengt mij bij de kapitaalverzekeringen. Ik moet in zekere zin hetzelfde antwoord geven als in mijn introductie. Ik snap dat kapitaalverzekeringen in de 10% zitten en dat die op een bepaalde manier naar de 90% kijken. Ik zeg toe dat wij hier met verzekeraars het gesprek over voeren. We moeten met elkaar in contact blijven. In het kader van verwachtingsmanagement merk ik op dat 2029 doorwerken wordt. Dat zal met de novelle moeten zoals die er nu ligt. Maar we gaan in gesprek met de verzekeraars. In ieder gesprek mag je je laten verrassen, maar ik ben er maar gewoon eerlijk over. Het is zoals ik in het begin zei.

Dan de directe en de indirecte cryptobeleggingen. Daar waren meerdere vragen over. De relatie met het vestigingsklimaat zie ik eerlijk gezegd niet zo direct. Misschien kan u ondergetekende helpen. Het vestigingsklimaat wordt bepaald door wat voor ontzettend mooi land we zijn met goed onderwijs et cetera. Ik denk dat dat bovenal een hele prettige manier is. Goed verbonden zijn met de rest van de wereld speelt mee. Als je je medewerkers met participaties wil belonen helpt vermogenswinstbelasting daar enorm bij. Met deze novelle ben je allerlei moeilijke afbakeningsdiscussie over start-ups en scale-ups meteen kwijt. Dat is een mooi voordeel. Het voorstel dat nu bij de Kamer ligt als onderdeel van het Belastingplanpakket, dat geboren is in een motie van mevrouw Van Eijk, helpt daar natuurlijk ook bij. Dus die relatie tussen vestigingsklimaat en crypto zie ik minder. Het is wel zo dat hier weer de 90%/10%-redenatie opgaat. Dus ja, het klopt dat vermogenswinst geldt op producten waar crypto in zou kunnen zitten, maar directe cryptobeleggingen zijn dan één jaar uitgezonderd. Daar geldt dan één jaar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vermogensaanwas voor. Dat is de "prijs" — ik zet het tussen aanhalingstekens — van in die 10% zitten, maar die mensen maken het allemaal wel mogelijk dat de 90% gerealiseerd gaat worden.

Dan vroeg de heer Vermeer: kan er wat meer verteld worden over …

De **voorzitter**:
Excuses. U krijgt een vraag van mevrouw Van Eijk.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Over het vestigingsklimaat. Er zijn natuurlijk ook gewoon verschillende crypto-ondernemers in Nederland gevestigd. Er zijn er een aantal die vooral platforms faciliteren waarop direct in crypto's belegd wordt. Er zal ongetwijfeld een beweging, verschuiving, plaatsvinden naar andere instrumenten, naar meer verpakkingen, naar indirecte beleggingen et cetera. Daarmee raak je wel degelijk — zo zal ik het maar zeggen — een aantal ondernemers. Ik heb geen idee hoe groot die markt precies is, maar het doet dus wel iets. Hetzelfde geldt voor de handel in edelmetalen met verschillende typen producten, directe en indirecte beleggingen. Daar was mijn vraag dus op gericht.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ah, dank, dat helpt. Ik had 'm even geïnterpreteerd als vraag over het vestigingsklimaat voor geheel Nederland, maar het gaat specifiek over deze sectoren. Ik vrees dat hier mijn eerlijke antwoord is dat dat inherent is aan deze route. Ik kan daar dus proberen allerlei mooie en warme woorden over te zeggen, maar dit betekent gewoon dat je één jaar vermogensaanwas hebt voor deze producten. Dan is weer de vraag of dat nou zo erg is dat deze mensen dan voor één jaar de moeite zullen nemen om te verkassen. Dat lijkt mij nogal een heftig besluit om één jaar vermogensaanwas te vermijden, maar dat is even mijn persoonlijke weging. Gegeven de behoefte om met elkaar tempo te maken en de daaruit voortvloeiende route zie ik geen mogelijkheid om daar iets anders voor te verzinnen.

Dan vroeg de heer Vermeer daar eigenlijk wat meer informatie over. Dat heeft te maken met hoe die aangifte inkomstenbelasting voor box 3 er nou uitziet. Daar zitten dertien rubrieken onder. Een van die dertien rubrieken is cryptovaluta. Die is weer helemaal bespelregeld. Daarbij gaat het onder andere over gegevenslevering. Daar moet je natuurlijk echt iets anders voor regelen dan met de banken. Je krijgt dus andere ketenpartners. Je hebt ook nog een Europese afspraak rondom crypto waar je aan te voldoen hebt. Dat maakt het ook nog eens ingewikkelder voor die rubriek. Dan moet er nog een hele staffel — zo noem ik het maar even — ingebouwd worden op basis van wat mensen in die rubriek invullen. Kortom, dit is iets meer achtergrond bij de reden waarom we het niet zomaar in die novelle per '29 kunnen doen, die novelle zoals die nu voorligt. Het verzoek is inderdaad dat beide Kamers die eigenlijk in een paar weken met elkaar afhandelen. Dan staan dit soort dingen, zoals anders vormgeven, meteen in groot contrast met het tempo dat we met elkaar willen.

De heer **Vermeer** (BBB):
Is mijn conclusie dan juist? Ik vroeg namelijk: kan de staatssecretaris bevestigen dat het onderscheid tussen financiële instrumenten en direct gehouden cryptovaluta niet voortvloeit uit een fiscaal verschil maar uitsluitend uit uitvoeringsoverwegingen? Die vraag is hiermee dus bevestigend beantwoord?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Wat er praktisch mogelijk is met de novelle — dat is immers de route die het meeste tempo met zich meebrengt — heeft bepaald wat we wel en niet kunnen doen.

Voorzitter. Dan gaan we naar de certificaten van aandelen. Daar heb ik dan hopelijk een beetje goed nieuws voor u, want certificaten van aandelen kwalificeren als rechten op voordelen van aandelen. Dat betekent dat die onder het vermogenswinstregime zullen gaan vallen. Dus dat.

Dan was er een verwante vraag — uit mijn hoofd: van mevrouw Van Eijk — die als volgt luidde. Hoe zit het nou met de Wet financieel toezicht en de financiële instrumenten? Die koppeling verdwijnt straks op het moment dat wij een nieuwe wet hebben. Dat betekent dus dat de wet volledige winstbelasting bepaalt wat daaronder valt. Dan zal die koppeling met de Wft niet meer nodig zijn.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Maar tot die tijd is de koppeling er wel. Mijn vraag was: als er in de Wet op het financieel toezicht een uitbreiding komt van wat er onder een financieel instrument verstaan wordt, dan leidt dat automatisch tot de conclusie dat het onder vermogenswinstbelasting valt? Punt.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Vraagteken. Ik vrees dat mijn antwoord misschien ook hier weer een beetje gaat teleurstellen. Het heeft niet alleen te maken met wat er voor de novelle in de Wft staat, maar ook met de architectuur van de systemen en met wat er allemaal praktisch mogelijk is. Dus ook hier zullen we op 2030 moeten wachten.

De heer Stoffer, mevrouw Van Dijk en mevrouw Van Brenk vroegen naar de rechtsongelijkheid. Ik denk dat ik die vraag reeds heb beantwoord. Het kabinet kan het verschil tussen die 9% en die 10% rechtvaardigen omdat het tijdelijk is en omdat het bijdraagt aan het tempo. Daarmee neem ik niet weg dat er nu eenmaal een juridisch onderscheid komt als gevolg van de route die we met elkaar kiezen.

De **voorzitter**:
U heeft een interruptie van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):
Nog even een opmerking over een ander uitvoeringsding, waar ook de heer Grinwis steeds mee bezig is geweest. Dat betreft de landgoederen en de life events waar we het over hebben gehad. Eigenlijk heeft de staatssecretaris dat in zijn inleiding allemaal afgeserveerd in de trant van: kom er niet mee aan, want dat lukt me niet. Maar is als tijdelijke oplossing de vastgoedbijtelling voor rijksmonumenten eventueel te schrappen? Is dat iets wat de staatssecretaris als haalbare optie overweegt? Hoe ziet hij dat?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Misschien moet ik even ingaan op uw introductie. Ik snap de woordkeus van de heer Vermeer over afserveren en dergelijke. Tegelijkertijd is er ook een ander verhaal te vertellen. Het is een behoorlijke stretch voor iedereen in deze Kamer om het tempo op deze stelselwijziging hoog te houden. Ik denk dat eenieder die heeft gezegd dat we zo snel mogelijk naar vermogenswinst moeten, heel content mag zijn met het feit dat het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

kabinet dat nu op deze manier doet. In die zin is mijn introductie helemaal niet bedoeld om iets kwalitatiefs te zeggen over de eventuele andere wensen die er zijn, want die zijn vaak heel legitiem. Ik heb gezien dat er problemen zijn met landgoederen. In het voorjaar of aan het begin van de zomer heb ik de betrokkenen zelf gesproken. Alleen doet die legitimiteit doet niets af aan het feit dat we nu eenmaal deze route als voorstel hebben liggen en dat die route alleen mogelijk is door onszelf ernstig te beperken in wat we willen.

De vraag is of voor rijksmonumenten een uitzondering te regelen is. Mijn beeld is dat dit ook weer extra ingewikkeldheid toevoegt en dat het daarom niet verstandig is om te doen. Maar ik vind het fijn als de mensen die in de zaal hiernaast zitten dat nog even valideren, omdat het een nieuwe variant op het thema is. In de tweede termijn zal ik daar nog even op terugkomen. Als u het mij nu vraagt, zou mijn inschatting zijn dat het niet mogelijk is ten opzichte van deze route.

Dan nog één ding over het juridisch onderscheid.

De **voorzitter**:
U krijgt toch nog een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik volg ook de heer Vermeer. Ik beluister de staatssecretaris zo dat het implementeren van de toezegging over de landgoederen in wetgeving — de motie vroeg dat trouwens — wel in een novelle kan worden opgenomen, maar dan niet voor 1 januari 2029, maar met de ingangsdatum januari 2030. Zo begrijp ik de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Even los van hoe dat wetgevingstechnisch en juridisch zit, zou ik zeggen: laten we focussen op de echte wet — zo noem ik het maar even huiselijk — die er per 2030 komt, want in dat kader zou je eigenlijk al deze afwegingen moeten maken met elkaar. Dat gaat dan over landgoederen, over carry back, over life events en over wat al niet meer. Ik herinner mij ook nog de heer Oosterhuis die in een eerder stadium het groen beleggen weleens gepitcht heeft. Er zijn dus veel vragen. Ik denk dat we die het beste kunnen laten landen in een nieuwe wet. Of we dat in de novelle die nu voorligt alvast wetstechnisch voor 2030 kunnen regelen, laat ik ook even valideren, omdat dat in ieder geval met de financiële reeks iets gaat doen. Daar komt dan immers een gat tussen en dat moet u dan weer wegen met elkaar. Dan zou ik zeggen: laten we dan gewoon focussen op wat de echte oplossing is: invoering van de wet per 2030. O ja, ik wilde nog één ding zeggen over de juridische procedures waarvoor een aantal van u waarschuwen. Ik heb geen glazen bol, dus je weet het nooit met elkaar. Maar in de fte's die de Belastingdienst heeft opgegeven als onderdeel van de uitvoeringstoets, zit een inschatting voor de extra juridische ondersteuning die aan de kant van de Belastingdienst nodig is.

Dan heb ik de vraag van de heer Stoffer over de verbeteringen uit de brief van 19 juni eigenlijk al beantwoord. Ik wil die graag opnieuw met u wegen als onderdeel van het reguliere wetstraject. De verbeteringen waren in een andere context bedacht, namelijk: kunnen we de Wet werkelijk rendement zoals die bij de Eerste Kamer ligt, zodanig veranderen dat die wet van voldoende draagvlak te voorzien is? Het antwoord daarop is dat dat niet gelukt is. Ik snap dat u zegt dat het best leuke verbeteringen zijn, maar dat moeten we dan weer terugpakken in het reguliere wetgevingstraject voor 2030.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan de gedragseffecten bij hogere tarieven. Dat is natuurlijk geen harde wiskunde, zeg ik er vooraf bij. Het betreft een inschatting. Ik kan kortheidshalve refereren aan de stukken waar ook de heer Hoogeveen aan refereerde. Het gaat om een gecombineerd tarief box 2 en vpb dat op 38,85% staat, bijna 39%. Daar zit het omslagpunt als het gaat over boxarbitrage. Het is niet zo dat daarmee in één keer iedereen alles schuift. Het is altijd een continuüm. Maar als je een punt moet aanwijzen, is dat het gecombineerde tarief box 2 en vpb, dat op 38,85% zit.

De heer Oosterhuis vroeg naar de kosten die aftrekbaar zijn, naar de verkrijgingsprijs en hoe we omgaan met life events. De huidige artikelen in de wet over kostenaftrek die nu in de Eerste Kamer ligt, worden door de novelle niet aangepast. Dat blijven dezelfde spelregels rond de kostenaftrek zoals die in de Wet werkelijk rendement zitten. De kosten zijn aftrekbaar indien ze gemaakt worden voor het box 3-inkomen, even huiselijk gezegd. De verkrijgingsprijs is de aankoopprijs plus de kosten die gemaakt zijn voor de aankoop. Dat is de definitie van de verkrijgingsprijs. In het kader van het contact met de banken hebben we gezegd dat we uitgaan van de gemiddelde verkrijgingsprijs als een belastingplichtige op verschillende momenten voor een verschillende prijs hetzelfde aandeel koopt. Als je aandelen Ahold over het jaar op verschillende momenten hebt gekocht, nemen we daar het gemiddelde van, want dat rekent makkelijk.

Dan life events, zoals emigratie, overlijden, scheiden en huwen in gemeenschap van goederen. Dat is een realisatie bij vermogenswinst. Er wordt dan geheven op het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de waarde in het economisch verkeer op het tijdstip van realisatie. U heeft gezien dat de banken dat heel ingewikkeld vinden en het zorgvuldig voor hun klanten willen doen. Ik heb daar met de voorzitter van de NVB over gesproken. Ik snap die zorgen ook. Wij gaan in gesprek met de banken over hoe we dat op een praktische manier gaan vormgeven. Ik kan daar helaas vandaag nog niet veel meer dan dat over zeggen, omdat dat echt nog wat diepere gesprekken met die banken vergt.

Dat heeft er ook mee te maken dat banken niet altijd weten wat die life events van hun klanten zijn. Wij weten dat als Belastingdienst soms wel, maar dat zijn gegevens die wij niet zomaar met de banken kunnen, willen en mogen delen. Hier hebben we dus echt een nader gesprek met elkaar over te voeren. Als het ingewikkelder is dan dat, moeten er misschien wat meer grofmazige afspraken zijn. De banken hebben wel gezegd dat het belangrijk is dat zij dit helder hebben voordat zij aan de implementatie beginnen, dus voordat die achttien maanden gaan lopen. Ik heb tegen de voorzitter van de NVB gezegd dat ik dat snap. Wij zullen hierover dus de komende maanden, eerder weken, helderheid moeten verschaffen. Ik dacht dat ik de SGP tegemoet kon komen door te zeggen dat heel Nederland dan maar moet afspreken om een jaar niet te scheiden, maar dan is de prijs dat je ook een jaar niet mag huwen. Dat lijkt me misschien netto niet de allerbeste verbetering. We moeten hier een pragmatische oplossing voor vinden.

Dan ga ik naar de vraag van de heren Stultiens en Oosterhuis over belastingontwijking bij vermogenswinst.

De **voorzitter**:
Voordat u dat gaan doen een interruptie van de heer Oosterhuis.

De heer **Oosterhuis** (D66):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Het was een vrij lang antwoord. Ik heb twee verschillende vragen op dit punt. De eerste vraag is de volgende. De staatssecretaris geeft aan dat er de komende weken, of in ieder geval voordat de implementatietermijn gaat lopen, een antwoord op gevonden gaat worden. Maar we moeten nu wel over de novelle gaan stemmen. Betekent dat dat de oplossing die gevonden gaat worden, geen aanpassing van de wet zal vergen?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Het beeld dat ik heb, is dat dat inderdaad op basis van de uitvoering zou moeten kunnen. Dat is ook het beeld dat ik met de voorzitter van de NVB heb besproken. Tegelijkertijd waarschuwen zij wel voor de complexiteit van dit deel van het vraagstuk. Het is ook wel eerlijk om dat met u te delen. Ik kan me voorstellen dat u dit onderwerp als commissie goed wil volgen. Misschien ik het goed om toe te zeggen dat wij een brief sturen zodra wij iets hebben gevonden met de banken waarvan wij denken dat het een begaanbare weg en werkzaam is voor het jaar 2029. We combineren dat sowieso met een aantal updates, want wij zullen de komende weken en maanden nog heel veel dingen gaan ondervinden en doen. U krijgt dan in het eerste kwartaal een brief van het kabinet met een stand van zaken, waarin heel nadrukkelijk voor dit onderwerp aandacht zal zijn.

De **voorzitter**:
En uw tweede vraag, meneer Oosterhuis?

De heer **Oosterhuis** (D66):
Sowieso dank voor deze toezegging. Dat lijkt mij nuttig. Mijn tweede vraag gaat over kostenaftrek. Deze novelle wijst op het voorstel van een vermogensaanwasbelasting waarbij je elk jaar sowieso belasting betaalt omdat er elk jaar wel een rendement is en je ook jaarlijks kosten kunt aftrekken. Nu wordt er pas belasting betaalt bij realisatie. Dat kan ook betekenen dat er jarenlang geen opbrengsten zijn. Begrijp ik het nu goed dat kosten niet kunnen worden opgeteld over die jaren, maar dat je die alleen kunt aftrekken in een jaar dat er resultaat is?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat is wel het beeld dat ik heb. Mocht ik tot een ander inzicht komen, dan kom ik daar nog bij u op terug in tweede termijn. Maar dit is wel mijn beeld.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dan hebben we daar hetzelfde beeld van inderdaad. Maar dat is dan wel een van de redenen waarom je wellicht toch minder graag een vermogenswinstbelasting hebt dan een vermogensaanwasbelasting. Maar laten we die discussie maar niet helemaal gaan overdoen.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat vind ik wel leuk, hoor.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Dan toch even over het tarief dat de staatssecretaris net noemde. Hij had het over boxarbitrage. Ik dacht even: heb ik mij nou vergist? Maar het staat echt in de documentatie van het ministerie van Financiën zelf over het tarief binnen box 3: bij het verhogen van het tarief binnen box 3 dient rekening te worden gehouden met het globale evenwicht. Bij een tarief hoger dan 38% zullen naar verwachting sterke gedragseffecten optreden, onder andere het verplaatsen van vermogen naar het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

buitenland. Kan de staatssecretaris dat ook bevestigen?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ook dat is niet binair. Er is dus geen moment of punt op de lijn waarop dat in één keer voor het geheel gebeurt, maar hoe meer je opschuift op de lijn, hoe groter de kans wordt. De vuistregel die wij hanteren, is die 38,85%, omdat dat het gecombineerde tarief is, van box 2 in combinatie met de vpb.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Mijn vraag was natuurlijk naar aanleiding van het amendement dat is ingediend door twee partijen in de Tweede Kamer, dat nu ter stemming ligt. Mijn vraag was als volgt. We zien dit al in de documentatie naar aanleiding van box 3, die is opgesteld door ambtenaren van het ministerie van Financiën. Als je daar 7 procentpunten boven gaat zitten, dan is dat een zeer onwenselijk tarief om te hanteren binnen box 3. Kan de staatssecretaris dat bevestigen?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ik wou nog maar even niet aan de preadvisering van de amendementen bij het Belastingplan beginnen. Volgens mij vroeg u om te bevestigen wat er in die ambtelijke stukken staat. Ik denk dat ik dat met een paar extra zinnen heb gedaan. De rest vervolgen we bij het Belastingplan.

Voorzitter. Ongewenst gedrag en belastingontwijking bij een vermogenswinstbelasting. Het lock-ineffect is natuurlijk inherent aan vermogenswinst. Dat is een risico. Dat is ook de reden dat vermogenswinst op meer draagvlak kan rekenen. Je hebt dan niet de jaarlijkse belastingdruk terwijl je de winst nog niet gerealiseerd hebt. Er zijn verschillende manieren om dat te bestrijden. Een progressief tarief kan dat doen. Er zijn ook vormen denkbaar waarbij het tarief juist stijgt met de tijd. Er zijn allerlei manieren om dat te doen. Overigens voegen die vaak wel weer heel veel complexiteit toe aan het stelstel. Ik heb u eerder gezegd: dit wordt wat mij betreft een onderdeel van het wetgevingstraject voor vermogenswinst per 2030. Daarbij zullen we met elkaar de discussie aan moeten gaan over de meest ongewenste effecten van vermogenswinst. Dat zal ook een politieke weging van u vergen. We zullen dan wel een discussie moeten voeren over de vraag wanneer dat lock-ineffect, dat gewoon een onderdeel is van vermogenswinst, over de grens van het ongewenste gaat en we er wat aan moeten doen met elkaar.

Voorzitter. Dat brengt mij bij de NSW-landgoederen. De heer Grinwis vroeg daar terecht naar. We hadden net al een interruptiedebatje hierover. U heeft in de brief al gezien dat we dit in ieder geval voor de overige vermogensbestanddelen in 2030 mee willen nemen. Die toezegging heb ik net eigenlijk verbreed en daar kom ik op terug.

U vroeg wat beter uitvoerbaar is: doorschuiven of vrijstellen? Een vrijstelling is gemakkelijker voor de uitvoering. Je kunt daar nog allemaal komma's bij zetten wat betreft de precieze vormgeving, maar een vrijstelling is gemakkelijker. Het "vervelende" daarbij kan zijn dat dat niet alleen de vermogenswinst vrijstelt, maar ook de reguliere voordelen. Dan zijn bijvoorbeeld ook de onderhoudskosten niet meer aftrekbaar. Dat vraagt dus ook nog even om een gesprek met de sector.

Dan de vraag van de heer Stoffer over verpachte landbouwgronden. De eerder aangenomen motie-Stoffer verzoekt het kabinet om oplossingen in kaart te brengen ten aanzien van de vererving of schenking van verpachte landbouwgronden. Ook over het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

punt van de vrijstelling of de doorschuifregeling staan er in de nota die u vanochtend heeft ontvangen — ik besef dat het allemaal zeer kort dag is — een paar zinnen. Misschien kan ik daar kortheidshalve naar verwijzen. Op dit moment hebben we daar nog geen regeling voor uitgewerkt. Ook dit willen we meewegen in de doorontwikkeling van de vermogenswinstbelasting, dus in de wet voor 2030.

Voorzitter. Mijn laatste vraag in dit blokje is van mevrouw Van Eijk. Zij vroeg: waarom wordt er niet voor gekozen om het wetsvoorstel voor de doorontwikkeling van de volledige vermogenswinstbelasting helemaal los te zien van het pakket Belastingplan 2028? Zoals ik zei, is het streven om het wetsvoorstel op Prinsjesdag 2027 aan u aan te bieden. Ik zei net al even dat dat haalbaar is in relatie tot de invoering per 2030 als u als Tweede Kamer per 15 maart 2028 het besluit daarover kunt nemen. Wat het kabinet betreft hoeft het niet gelijktijdig met het Belastingplan 2028 behandeld te worden. Hopelijk geeft dat wat lucht in de discussie. Ik besef ook zeer dat daar nog wat fundamentele discussies achter weg komen als onderdeel van het wetstraject. Ik denk dat het goed is om u dat op Prinsjesdag aan te bieden, omdat het dan weer over de belastingen — dat is meervoud — gaat.

Voorzitter. Dat brengt mij bij mijn mapje budgettair. Ik hoop overigens dat het tempo goed is. Het mapje budgettair is wat dunner, omdat u daarover net ook een ordevoorstel hebt besproken met elkaar.

De **voorzitter**:
Ik zie toch een hand bij de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik kan het gemist hebben, maar volgens mij heb ik geen antwoord op een vraag gehad die wat mij betreft gewoon simpel met "ja" of "nee" beantwoord kan worden. Zo was de vraag namelijk ook aangekleed, net zoals feitelijk ook mijn vorige vraag. De staatssecretaris geeft in de nota aan dat het vooral de banken zijn die onvoldoende gegevens kunnen leveren voor die hele aangifte. Mijn vraag was of we dan kunnen concluderen dat de uitdaging bij de banken zit en niet zozeer bij de Belastingdienst. Daar heb ik nog geen klip-en-klaar antwoord op gehad, of ik heb het totaal gemist.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Het antwoord is nee, want beide hebben een gelijkluidende opgaaf.

De heer **Vermeer** (BBB):
Moet ik dat interpreteren als "de banken kunnen het niet aanleveren en de Belastingdienst kan het er niet in programmeren", heel grofweg?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat ziet bijvoorbeeld op contra-informatie. De Belastingdienst kan niet over contra-informatie beschikken als de banken die niet aanleveren. In die zin klopt het. Kijk, de uitvoeringstoets geeft misschien het antwoord. Die zegt: het is technisch maakbaar, zegt de Belastingdienst. Maar daarmee heb je nog niet iets wat een groene of gele vlag krijgt als het gaat over de uitvoerbaarheid, en dat zit 'm in dat samenspel.

Voorzitter. Dan dacht ik, misschien ... Nogmaals, ik besef dat u er net een ordevoorstel over heeft gedaan dat het debat daarover later wordt vervolgd, maar ik vond het toch ook gek om er dan vanavond niets over te zeggen. Dus dan toch maar even iets over

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

die reeks. Ik probeer dat heel beknopt te doen, omdat u daar nog over door gaat spreken. Ja, het klopt dat een verlaging van een box 2-tarief na deze kabinetsperiode leidt tot een derving. Dat blijkt uit de tabel. Maar de overgang naar zo'n nieuw box 3-stelsel leidt tot een uitzonderlijk kaspatroon. Hoe je het ook wendt of keert, dat is inherent aan dat nieuwe stelsel.

Ik vind eerlijk gezegd dat de Raad van State daar ook wel een goede reflectie op gaf, want je doet jezelf natuurlijk die klem aan — daar zei de heer Oosterhuis ook het nodige over — omdat je binnen die reeks blijft vanuit de vorige. Maar die overgang brengt altijd deze opgave met zich mee. U gaat daar nog het debat over voeren, dus ik beperk mij hiertoe. Wij hebben wel gezegd: laten we dan in 2031 een pakket neerleggen dat saldoneutraal is. Dat betekent wat mij betreft ook dat het denken niet stopt, want je hebt daarmee ook nog genoeg tijd om het debat te vervolgen, maar je kan nu in ieder geval die stap zetten.

Voorzitter, ik hoop dat u mij permitteert dat de rest van de vragen op dit thema conform uw eigen ordevoorstel in het vervolg van het debat aan de orde komt.

De **voorzitter**:
U heeft een interruptie van de heer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ik snap dat het mapje nu heel dun is, maar ik verwacht een heel dik mapje bij het volgende WGO met de minister. Kan de staatssecretaris wel erkennen dat het feit dat er nu geen dekking ligt, toch een wijziging is van de koers die hij ook zelf maandenlang uitgedragen heeft? Er wordt nu verwezen naar kasritmes, maar het klopt toch dat het plan was om wel met een dekking te komen? Er is steeds gezegd, ook door de staatssecretaris: ik kom als kabinet met een dekking binnen het domein vermogen. Kan dus erkend worden dat het doel dat er was en de meerdere aangenomen moties nu niet worden uitgevoerd?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Er zit ook een reeks afbouw excessief lenen in de dekking. Dat is natuurlijk onderdeel van het domein. Maar volgens mij is hierop het meest eerlijke antwoord dat na meerdere debatten over box 3 er best wel veel dekkingen zijn waar verschillende meerderheden van hebben gezegd: doe die maar niet. Dan blijft er ook gewoon relatief weinig over. Dan kom je weer terug op de vraag hoe je zorgt voor tempo, hoe je zorgt dat je van de rotonde afkomt, hoe je zorgt dat je ten minste een stap zet, en dan is dit het voorstel dat het kabinet vanuit die strategie aan u doet.

De heer **Stultiens** (PRO):
Tot slot. Ik ga inderdaad de rest van de vragen bewaren voor de minister. Maar normaal gesproken, als alle dekkingen zijn afgestreept door de Kamer — ik herken die dynamiek — zou meestal de conclusie zijn: dus gaat het feest, in dit geval het plan van Eelco Heinen, niet door. Dat verbaast me dus aan de conclusie. Ja, er zijn dekkingen afgeschoten. Dat klopt. Maar als de dekking bij andere partijen niet lukt, niet rond rekent, gaat het plan niet door. Dat gebeurt hier nu wel. Dat vind ik inderdaad scheef, maar dan zal ik inderdaad mijn vragen bewaren voor de minister zelf.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Waarvan akte. Het is overigens: het plan van het kabinet.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dan nog even het volgende. Wij moeten amendementen op het Belastingplan — dat kom je nu ook weer tegen — altijd op lastenbasis dekken. In dit voorstel is het in één keer anders. Als je daar dan in de nota naar aanleiding van het verslag een verhaal bij gaat houden van: jaja, het gaat hier ook wel om hele grote verschillen, dus hebben we het maar op transactie en vanuit EMU-saldoperspectief gedaan … Maar het is wel anders dan anders. Kan de staatssecretaris daar als inkomstenverantwoordelijke wat meer over zeggen?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Het is inderdaad de uitzondering op de regel, maar dat heeft er ook mee te maken dat juist de stelselovergang in box 3 eigenlijk de meest — ik zeg steeds "funky", maar dat is eigenlijk een gek woord in dezen; dat besef ik — bijzondere uitschieters heeft als je kijkt naar het saldo-effect. Daarom hebben we bij uitzondering gezegd: laten we hier dan ook naar die saldorelevante reeks kijken, omdat je daarmee ook kan sturen op de zeer bijzondere saldo-effecten die met name als gevolg van de box 2-regels die in de dekking zitten, optreden. Dan kun je daar ook gewoon naar het saldo kijken. Dat saldo is namelijk ook iets waar we vanuit het geheel op sturen. De verschillen tussen het lastenkader, de normale lastenreeks en het saldo zijn hier zo groot dat we als kabinet hebben gezegd: dan moet je hier ook sturen op die reeks waar je eigenlijk de grootste uitschieters op hebt.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
"Een uitzondering op de regel"; zo kun je het ook benoemen. Je kunt ook zeggen: het kabinet houdt zich voor het eerst niet aan de regels. Ik weet niet hoe dat zich verhoudt tot de eigen begrotingsregels. Waarschijnlijk zal er wel ergens een achterdeurtje zitten; misschien kan de staatssecretaris daar zo meer over zeggen. Maar wat betekent dat dan voor ons? Wij moeten altijd keurig amendementen maken, maar wij komen ook weleens aan met instrumenten die schommelingen teweegbrengen. Kunnen wij het dan dus voortaan ook zo doen dat we een groot deel van de dekking na '31 aan het zicht onttrekken? We willen graag gelijke monniken, gelijke kappen. Het voelt een beetje alsof wij Kamerleden altijd amendementen moeten indienen met minimaal dezelfde dekking. Dat betekent eigenlijk bijna altijd tijdelijke overdekking en soms ook structureel. Het voelt wat ongelijk tussen hoe het kabinet de spelregels hanteert en hoe wij worden geacht die te hanteren als ik kijk naar de amendementen die we retour krijgen; overigens onder veel dankzegging aan de amendementenservice.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Kijk, ik snap natuurlijk waar de heer Grinwis naar vraagt, maar ik zou toch bij mijn woorden willen blijven dat het de uitzondering op de regel is, omdat het hier om zo'n grote transitie gaat, die je in relatief weinig tijd doet met elkaar, met hele grote saldo-effecten. We hebben ook gemeend met elkaar: dan moet je dat effect juist ook inzichtelijk maken, omdat anders de effecten op het saldo zo groot zijn. Ik blijf dus bij de uitzondering op de regel. Dat betekent helaas dat je daarna ook weer terug moet naar de regel. In dat licht zou ik dan ook weer naar eventuele toekomstige amendementen van de heer Grinwis kijken, maar niks staat hem natuurlijk in de weg om het amendement op te bouwen zoals de heer Grinwis zelf wil.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Helder. Het kabinet is consistent in zijn inconsistentie, zoiets. Mijn vraag is wel: maar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

waarom klopt de redenering van het kabinet dan niet? Het loopt namelijk niet helemaal rond. Volgens de brief is er binnen de kabinetsperiode 159 miljoen tekort. Structureel is er 86 miljoen tekort. De som wijkt ook nog weer eens af van de tabel die we in de novelle hebben gekregen. Het is dus heel moeilijk om het kabinet hier precies op te controleren, maar de redenering klopt in ieder geval niet op basis van de brief die we erbij hebben gekregen. Er is gewoon een tekort gedurende de kabinetsperiode, ondanks dat er extreem veel geld naar voren wordt gehaald in box 2, van 159 miljoen en een structureel tekort van 86 miljoen. Twee keer een rode vlag. Wat is daarop de reactie van de staatssecretaris? Of komt daar nog een reparatie op?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
De rekensommen van de heer Grinwis kloppen, maar in het grote geheel van wat we hier te doen hebben met elkaar is dat op een gegeven moment de afweging en die afweging wordt uiteindelijk ook politiek, ook in deze zaal. Als kabinet voelen we de aanmoediging op het tempo-aspect sterk. We zien ook de complexiteit van andere dekkingen. Dan is dit op een gegeven moment ook gewoon het voorstel.

De heer **Vermeer** (BBB):
Het kabinet spreekt toch altijd met één mond. Tijdens de persconferentie na de ministerraad afgelopen vrijdag zei de minister-president dat het kabinet bij de dekking voor box 3 afwijkt van de gebruikelijke begrotingsregels. Hij noemde dat het "herijken van de kaders". Hij zei letterlijk: "Je kunt op een paar momenten per jaar met elkaar die kaders herijken en dat is met dit voorstel nodig." Toen hem expliciet werd voorgehouden dat het kabinet de begrotingsregels loslaat, antwoordde hij "dat dit weloverwogen kan bij de voorjaarsnota, rondom Prinsjesdag en tijdens de daarop volgende begrotingsdebatten". Hij zei zelfs: "Dat hebben we nu dus ook weloverwogen gedaan."

Ik ben hier heel blij mee, want we kunnen de boel eindelijk openbreken. Anders heb je continu te maken met budgetneutraliteit en zo en krijg je geen hernieuwing van stelsels. Zelf zijn we al een hele poos aan het puzzelen met toeslagen en belastinghervormingen. Dat kan eigenlijk alleen maar als je bereid bent om af en toe dingen los te laten en dan maar te zien hoe het precies uitpakt. Het zijn zaken die we nooit eerder hebben gedaan, dus weten we helemaal niet ... Het CPB kan het niet doorrekenen, want er zijn geen historische cijfers over. Soms moet je, net als in het huishouden of in het bedrijfsleven, op goed gevoel zeggen: en nu gaan we gewoon, want anders komen we nooit van die eeuwige rotonde af, om maar even met de staatssecretaris te spreken. Volgens mij gaat het wel wat verder dan een eenmalig iets of zo en kunnen we hier een nieuwe trend van maken. Dan heeft dit minderheidskabinet toch echt iets opgeleverd.

De **voorzitter**:
U heeft een lang betoog, maar ik heb geen vraag gehoord.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik wil de staatssecretaris vragen: heeft hij dat ook gehoord en gaat hij hierop nog een correctie doen, of wil hij het hierbij laten?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Mijn oren hebben fysiek gehoord wat er zojuist gezegd is, als dat de vraag van de heer Vermeer was. Volgens mij is dit echter echt onderdeel van het debat dat u met de minister gaat voeren, over begrotingsregels, spelregels en dergelijke.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Vermeer** (BBB):
Dan wil ik de griffie vragen deze vraag in z'n geheel door te geleiden, van voor tot achter.

De **voorzitter**:
Dat zullen wij natuurlijk doen, zeg ik tegen de heer Vermeer. Staatssecretaris, gaat u verder met uw betoog.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dan heb ik nog een paar vragen over financiën, maar dan binnen het domein van box 3. De vraag over gedragseffecten heb ik reeds beantwoord dankzij een interruptie van de heer Hoogeveen. Mevrouw Van Brenk vroeg of in amendementen en de ramingen die daarin worden gemaakt geen gedragseffecten worden meegenomen. Die worden wél meegenomen, punt. Dat is soms heel moeilijk voor de harde rekenaars op Financiën, maar het wordt wel meegenomen.

Dan de ramingen voor de tegenbewijsregeling. Mevrouw Van Eijk vroeg of we dezelfde onzekerheid ook verwachten bij de ramingen van de novelle. Hetzelfde simulatiemodel is gebruikt. Dat is het een beetje korte antwoord dat ik hierop kan geven. Ik heb geen reden om aan dat model te twijfelen. Het is op basis van hetzelfde model gebeurd.

Dan vroegen zowel de heer Stultiens als de heer Grinwis over de aanname dat mensen hun aandelen gemiddeld elke vierenhalf jaar verkopen of dat een beetje te rechtvaardigen aanname is als het gaat over vermogenswinst. Wij hebben om tot die vierenhalf jaar te komen vertrouwelijk gegevens van Nederlandse banken ontvangen, zodat we ook kunnen kijken van: hoe zit dat? Daaruit blijkt dat de gemiddelde bezitsduur van alle effecten nu drie jaar is. Dan moet je een aanname doen: wat wordt het gedragseffect op het moment dat je een lock-ineffect krijgt? Wij gaan uit van het lock-ineffect voor 50%. Dus dan ga je van die drie jaar, met 50% erbij, naar vierenhalf jaar in totaal. Nou, dat gaat dan een simulatiemodel in. Daar zal ik u niet mee vermoeien. Dat is allemaal heel ingewikkeld; dat gaat daar namelijk allerlei afslagen op doen. Dit is, op basis van de gegevens die wij hebben, de beste inschatting die wij konden maken. Tegelijkertijd onderken ik dat in de vakliteratuur soms naar vermogenswinstsystemen in landen wordt gewezen waar dat effect groter is, maar dan kom ik weer terug bij mijn opmerking dat we nog een wetstraject voor 2030 te gaan hebben met elkaar, waarin we de scherpe randen van dat gedragseffect, zeker als het gaat om de ongewenstheid ervan, eigenlijk zouden moeten afvijlen met spelregels, wetende dat dat ook een politieke weging vergt.

Voorzitter. Ik kom bij het blokje uitvoering. De uitvoeringstechnische mogelijkheden per 2029. Ik heb u al de toezegging gedaan dat ik in de tweede termijn nog even terugkom op het proces met betrekking tot een aantal van de ideeën die leefden in het verleden. En allicht leven er nieuwe ideeën. U kan mij er met de u geëigende instrumenten overigens toe oproepen om te kijken hoe we daaraan in het reguliere wetgevingstraject een plekje kunnen geven.

Dan vroeg de heer Stoffer of ik het risico zie dat de novelle nog een verdere vertraging oploopt. Ik heb daar denk ik al de nodige woorden aan gewijd. Ik bedoel, niemand hier heeft een glazen bol en ik ook niet. Maar het proces staat nu echt strak. We beseffen ook dat de novelle die we nu doen natuurlijk ook weer gewoon een nieuwe variant van een tijdelijke oplossing is. We hebben inmiddels best al wat tijdelijke oplossingen in box

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

3 langs gehad. Het zorgt er ook voor dat iedereen, mijzelf incluis, het gevoel heeft dat we dit na een jaar gewoon weer achter ons moeten laten en dat dan die normale wet er moet komen. Tegelijkertijd wordt het doorwerken; dat ga ik gewoon onderkennen.

Dan een aantal vragen over personeel en fte. Hoe zit het nou? Het gaat om 252 fte, verspreid over vijf jaar, die extra nodig zijn als gevolg van deze novelle. Dit komt dus boven op de inzet voor de Wet werkelijk rendement. Als u naar de uitvoeringstoets kijkt, dan ziet u dat in de eerste twee jaar 100 fte extra ingezet moeten worden en dat dat daarna weer wat afneemt. Dat is dus een uitbreiding ten opzichte van de huidige situatie. Dit staat helemaal los van het feit dat we een forse taakstelling hebben bij de Belastingdienst. Dat betekent dus dat wij zullen moeten herprioriteren. Dat is de opgave die er ligt. De Belastingdienst geeft wel aan dat het kan. Dat ziet u ook in de uitvoeringstoets. Maar daar moet het gesprek nog nader over gevoerd worden.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Welk effect heeft die herprioritering op de andere onderdelen van de Belastingdienst? Want daar komen de inkomsten binnen voor de Nederlandse schatkist. We hebben ernstig bezwaar gemaakt tegen dat korten op de uitvoering, en met name deze dienst is van groot belang voor Nederland.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat ben ik overigens zeer met mevrouw Van Brenk eens. Om deze extra fte-inzet te kunnen absorberen, zoeken wij het nu in de tegenbewijsregeling. Eind dit jaar wordt de uitvoeringstoets tegenbewijs herijkt. De tegenbewijsregeling loopt namelijk sowieso als gevolg van de novelle af. Dat betekent dat wij verwachten dat daar ruimte zit. Dat is nu de verwachting. De Belastingdienst moet nu natuurlijk relatief veel zaken in relatief korte tijd uitzoeken, dus ik kan u nu nog niet het antwoord helemaal geven. Maar dit is de verwachting die er nu ligt. Hiervoor geldt wat mij betreft dezelfde toezegging als die ik net aan de heer Oosterhuis deed. Dat is dus dezelfde toezegging: laten wij u een stand-van-zakenbrief sturen in dat eerste kwartaal. Dan kunnen we hierop terugkomen.

Dan vroeg mevrouw Van Eijk: hoe telt dat nou op? Daar is zelfs gewoon een keurige tabel van gemaakt. Ik heb nog niet helemaal een goede werkvorm gevonden om in een debat een tabel met u te delen, maar u kunt hierin zien hoeveel extra fte er per jaar nodig is voor de Wet tegenbewijsregeling, de Wet werkelijk rendement, de novelle en dergelijke. Dus ik zal zorgen dat u deze tabel gewoon ontvangt. Ik denk dat dat beter is dan dat ik deze getallen ga voorlezen. Wie echt nieuwsgierig is en de toezending niet kan afwachten: hij ligt hier.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Brenk, kunt u uw microfoon uitzetten?

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
O, sorry.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Gaat u verder, staatssecretaris.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dan een vraag van mevrouw Van Dijk en mevrouw Van Brenk over de rode vlaggen en of die uiteindelijk onoverkomelijk zouden kunnen worden. Ik grijp echt terug op de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

teksten van de uitvoeringstoets van de Belastingdienst. Daar staat: de uitvoerbaarheid verbetert per 2029. Dan is de gegevenslevering van banken er ook. Dan kun je de grootste bezwaren over de uitvoering mitigeren. Ik ga me niet vastleggen aan welke kleur de vlaggen dan krijgen, maar eigenlijk kun je de kern van het bezwaar dan wegnemen. Dat neemt natuurlijk nog steeds niet weg dat het een tijdelijke oplossing is, met alle imperfecties van dien.

Mevrouw Van Eijk vroeg of er per 1 januari een vrij invulveld …

De **voorzitter**:
U ziet mij naar voren gaan. De heer Stultiens heeft een vraag over uw vorige opmerking.

De heer **Stultiens** (PRO):
Ja, over de uitvoerbaarheid, want de staatssecretaris geeft aan dat het 2029 beter uitvoerbaar is dan in 2028. Maar klopt het ook dat 2030 nog veel beter uitvoerbaar zou zijn voor de Belastingdienst als ingangsjaar?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ik denk dat daarvoor … Twee antwoorden, of eigenlijk één antwoord met twee elementen. Op het moment dat wij de gegevenslevering van de banken gewoon netjes hebben in 2029 — dat kan vanwege die achttien maanden — kun je in ieder geval alles rondom doenvermogen, handhaafbaarheid en controleerbaarheid dan een plek geven. Je kan niet wegnemen wat ik elke keer het 90/10-onderscheid noem. Een gedeelte van de bezittingen in box 3 vallen dan niet onder de vermogenswinstbelasting. Dat zal bijvoorbeeld voor extra complexiteit en afbakeningsvraagstukken zorgen, want dat is ook onderdeel van de uitvoeringstoets. Dat gedeelte kun je niet wegnemen, maar dan kom ik terug op wat ik eerder zei: laten we nou op z'n minst gewoon de rotonde afgaan, tempo maken en dit stap voor stap doen, via de 90% naar de 100%.

De heer **Stultiens** (PRO):
Maar dan klopt inderdaad mijn veronderstelling dat 2030 beter uitvoerbaar is vanwege het feit dat dat 90/10-onderscheid er dan niet meer is. En dan klopt het ook dat de staatssecretaris hier eigenlijk zegt: we gaan liever voor haast dan voor uitvoerbaarheid. Want dat is wel de keus die voorligt, het dilemma. Als je 2030 zou kiezen en de Raad van State volgt, dan heb je een beter uitvoerbaar wetsvoorstel.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ik snap heel goed dat de heer Stultiens dat op die manier vraagt, ook gezien hoe consistent hij in deze debatten zit. Dat gezegd hebbende is de afweging die wij gemaakt hebben dat dat het grote risico heeft dat je het komende jaar allerlei discussies opnieuw gaat voeren en dat uiteindelijk — dan komen we terug op de zin die kennelijk historisch was, heb ik geleerd van de heet Hoogeveen; ik wist dat niet — het betere zorgt dat het goede niet plaats gaat vinden, of woorden van gelijke strekking. Ik probeer te citeren, maar dat lukt me vrij matig, eerlijk gezegd. Dat is dus eigenlijk de achtergrond van waarom we deze keuze gemaakt hebben.

De heer **Stultiens** (PRO):
Tot slot. Eigenlijk wordt hier gezegd: we hebben er geen vertrouwen in dat als er iets aangenomen is, dat niet weer wordt gewijzigd. Misschien komt dat mede door het trauma van dit jaar, want we hadden een wet aangekomen in de Tweede Kamer, die natuurlijk op de schop gegooid is. Daarom moet het maar snel gebeurd, zodat er niet

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

weer nieuwe wensen komen, met als gevolg dat we nu niet de meest uitvoerbare route kiezen. Het klopt dat ik de route politiek gezien überhaupt niet goed vind, maar ik zoek nu gewoon of het klopt dat dit niet de meest uitvoerbare variant is, terwijl heel veel partijen wel vaak zeggen dat belangrijk te vinden. Daarom doe ik die dubbelcheck hier.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Voor die 90% is het gewoon een uitvoerbare variant per 2029. Het feit dat we deze stap nu zetten, zorgt er ook gewoon voor dat je het tempo hoog houdt en dat je voor die 90%, waar dus natuurlijk ook de meeste mensen zitten met de meeste zorgen over vermogensaanwas, ook het perspectief verbetert.

Dan mevrouw Van Eijk in de categorie creatieve ideeën: of er in de aangifte een soort vrij invulveld gevormd kan worden. Dat kan technisch niet. Dat heeft echt te maken met de dertien rubrieken die er in box 3 zitten. Ik ga u niet helemaal vermoeien met de IT erachter, maar al die invulvelden voor die dertien categorieën zijn ook allemaal bespelregeld op de achtergrond, dus een soort vrij veld waarin je dan naar eigen inzicht ook nog je eigen vermogenswinstelementen zou kunnen invullen, is heel ingewikkeld voor het doenvermogen van inwoners, niet vooraf in te vullen en niet te bespelregelen. Dus een soort vrij veld waarin je dan naar eigen inzicht ook nog je eigen vermogenswinstelementen zou kunnen invullen, is heel ingewikkeld voor het doenvermogen van inwoners, is niet vooraf in te vullen en is niet te bespelregelen. In die zin zou ik dus zeggen dat we dat helaas niet waar kunnen maken ... Punt.

De heer Vermeer en mevrouw Van Dijk vroegen of de uitdaging bij de banken zit en niet zozeer bij de Belastingdienst, maar die heb ik gewoon al beantwoord. Kijk, zo snel kan het gaan! Een tijdpakker hebben we hier met elkaar.

Dan vroeg de heer Oosterhuis: hoe zit het nou met de samenwerking tussen al die partijen die je nodig hebt om een succes te maken van vermogenswinst in 2029? Nou, daar ben ik het helemaal over eens met de heer Oosterhuis: we hebben dat te doen. Dat begint overigens bij onszelf, want ik vind dat wij ook heel veel vragen van onze samenwerkingspartners. We gaan dus handleidingen opstellen, we gaan webinars organiseren, we gaan in gesprek, we gaan benaderbaar zijn. Ik heb geleerd dat we in Nederland bijna 50 banken hebben en die hebben allemaal ook eigen IT-systemen, dus die moeten ook echt even geholpen worden: wat hebben zij te doen? Het moet achttien maanden voor aanvang van het belastingjaar zijn vastgesteld en gepubliceerd. Daarvoor moet je natuurlijk in contact met elkaar, om er samen achter te komen wat erin moet staan. Dat gaan we gewoon samen doen, in goede harmonie. Dat heb ik ook op die manier aan de voorzitster van de NVB laten weten.

Dan vroeg de heer Oosterhuis wat de belangrijkste aandachtspunten zijn waarover de staatssecretaris nog zorgen heeft. We moeten vooral zorgen dat wij uiterlijk 1 juli '27 al die handleidingen gepubliceerd hebben. Dat lijkt een technische exercitie, maar voordat je een handleiding hebt, moet je met elkaar in overleg zijn getreden, zodat de banken het ook eens zijn met wat wij in die handleidingen publiceren. Ik noem uiteraard ook de besluitvorming voor 31 december 2026 door beide Kamers, ook omdat een stuk dekking vanuit de novelle al in '27 ingaat. Daar komt deze datum ook vandaan. Dan blijft misschien wel mijn grootste zorg — ik ben er altijd wat meer van om dat met een goed gemoed tegemoet te treden, omdat ik denk: tja, daar krijg ik ook gewoon voor betaald — om ervoor te zorgen dat we dan ook 2030 halen. Die novelle is namelijk ook gewoon echt weer een tijdelijke oplossing, met een aantal kanttekeningen, nadelen, uitdagingen,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

risico's — gebruik het woord ervoor dat u wil — die wat mij betreft te accepteren zijn doordat het voor een jaar is. Laten we er dus ook gewoon voor zorgen dat in 2030 die wet er ligt. Dat is dus misschien wel de grootste opdracht die ik als gevolg van deze route krijg.

Dan heb ik, denk ik, de vraag van Van Eijk, Oosterhuis en Stoffer over die achttien maanden, de banken en de handhaving en controle al in een aantal varianten beantwoord.

Welke kosten aftrekbaar zijn, heb ik ook reeds beantwoord. Dat was een vraag van de heer Oosterhuis.

Voorzitter. Daarmee ben ik door mijn mapje uitvoering.

De **voorzitter**:
Ik zie een hand bij de heer Stoffer.

De heer **Stoffer** (SGP):
Nog even één punt. Ik heb de indruk dat de staatssecretaris er wel een antwoord op gegeven heeft, maar niet heel expliciet. In de beantwoording stond op pagina 19 ... In de schriftelijke beantwoording stond ... Nee, nu haal ik alles door elkaar. In de nota naar aanleiding van het verslag staat op pagina 19: 1 januari '29. Dat is het uitgangspunt voor invoering, maar er wordt de komende weken nog gekeken om het eventueel per '28 te doen. Is dat nog een serieuze optie? Of heeft de staatssecretaris hier eigenlijk al met zoveel woorden aangegeven dat dat eigenlijk gewoon een route is die we niet opgaan? Als het nog wel bestudeerd wordt, wanneer wordt het dan afgekaart? En wanneer worden wij daarvan op de hoogte gesteld?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Ook dit heb ik besproken met de voorzitter van de NVB. Dit gesprek is nog niet afgerond. In het kader van een optimistische en positieve grondhouding, is het zo dat als de banken zeggen "nou, nu we er wat langer over spreken met elkaar, valt het mee", wij nog een inhaalslag kunnen maken. Maar we zullen voor het einde van dit kalenderjaar — dat is veel dichterbij dan mensen soms denken — tot een conclusie hierover moeten komen: wel of niet? Dus daarvoor geldt, denk ik, dezelfde toezegging als die ik eerder heb gedaan. Terwijl ik dat hardop zeg, kan ik mij goed voorstellen dat u dat eigenlijk eerder wil weten dan in het eerste kwartaal. Maar dit gesprek met de banken is nog niet afgerond.

De **voorzitter**:
Is dat voldoende voor de heer Stoffer? Ja. Mevrouw Van Eijk.

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
De vraag is ook wie uiteindelijk het tempo bepaalt. De staatssecretaris gaf aan dat er bijna 50 banken actief zijn in Nederland, al dan niet onderdeel van een grotere internationaal opererende organisatie, die misschien andere IT-systemen hebben. Is het zo dat een aantal banken het wel zou kunnen per 2028 en een aantal niet? Waar ligt dan de meerderheid of hoe verspreid ligt dat?

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Die vraag snap ik, maar het is misschien goed als de banken zelf die vragen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

beantwoorden. Ik kan dat niet helemaal goed inschatten. Dit gesprek loopt nog. Zoals mevrouw Van Eijk zegt, zou dit een onderdeel van het gesprek kunnen zijn. Het is een kwestie van weken voor we hier het finale antwoord op hebben. Ik zeg u een aparte brief hierover toe in de komende weken. Veel concreter kan ik het niet maken. Het zal een relatief kort briefje zijn dat puur ziet op de vraag of de planning nog te "verslaan" is, tussen aanhalingstekens.

Dan ga ik naar de varia. Er werd gevraagd om de kostenaftrek nog toe te voegen aan de tegenbewijsregeling. Dat is natuurlijk iets wat de vastgoedsector graag wil, zeg ik ook in de richting van de heer Grinwis. Ik heb de vastgoedsector in een eerdere fase van dit wetstraject gesproken, dus ik snap oprecht dat zij zeggen dat dit voor hen een verschil zou kunnen maken. Maar hiervoor geldt wel dat de route die wij kiezen vraagt om 100% focus op wat we te doen hebben met elkaar. Ik zie dus niet gebeuren dat we de huidige tegenbewijsregeling die nog één jaar langer gaat duren nog gaan aanpassen met een extra aftrekmogelijkheid voor de vastgoedsector.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dit roept herinneringen op. Daar kan deze staatssecretaris niets aan doen, maar dit was ook het argument bij de Wet tegenbewijsregeling box 3. Toen werd het amendement om de kostenaftrek toe te voegen ontraden, omdat het beslag zou leggen op de capaciteit van de Belastingdienst, waardoor het langer zou duren voor de Wet werkelijk rendement box 3 zou worden ingevoerd. Nu is het risico dat dit weer wordt ontraden en weer wordt weggestemd. Uiteindelijk zijn we in de aap gelogeerd en zijn alle verhuurde woningen uitgepond. Is hier geen oplossing voor denkbaar, dat we het wel in de wet amenderen, maar dat we het op KB zetten en dat de staatssecretaris het, mocht er vertraging zijn tot na 2029, activeert? Het liefst zou ik het gewoon per 1 januari 2028 invoeren, maar ik ben op zoek naar een oplossing, waardoor we vandaag niet met een kluitje in het riet worden gestuurd, maar we wel iets hebben mocht het weer tot vertraging leiden.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat vind ik een creatief idee. Dat werd hier net ook gefluisterd. Dat mag u van mij weten. Het levert natuurlijk ook een financiële derving op. Die gaat richting een half miljard. Ik begin een beetje hardop na te denken, omdat ik niet weet of je juridisch zoiets per KB kan doen. Ik vind het wel een creatief idee, een soort fallback, een soort vangnet. Ik blijf overigens gewoon zeggen: 2030, 2030, 2030. Dat zult u allen begrijpen. Ik ga er even voor zorgen dat voor de tweede termijn iemand met een meer juridische blik dan ondergetekende kijkt of dit iets is dat je per KB zonder dekking zou kunnen doen om een soort vangnet te maken. U hoort.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dank daarvoor. Het amendement dat ik nu in voorbereiding heb, is een kostenaftrek op vastgoedexploitatiekosten. Dat zou volgens eerdere inschattingen van het ministerie 200 miljoen per jaar kosten. Daarvoor heb ik nu als dekking een zekere mate van bevriezing van de schijfgrens in het heffingsvrije inkomen. Dat doet nu even niet ter zake. Ik wil het sowieso indienen, maar als het wordt ontraden, weet ik weer hoe er potentieel wordt gestemd. Dan raak ik het kwijt. Daar ben ik mee bezig. Als we dit zouden kunnen oplossen door er een KB aan toe te voegen, dan hebben we nog flexibiliteit. Dat geeft niet helemaal zekerheid aan de vastgoedsector, maar ze hebben dan wel de zekerheid: als we over 2029 heen gaan, zetten we hem aan. Dat is de redenering.

Staatssecretaris **Eerenberg**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik snap de redenering van de heer Grinwis goed; die is oprecht creatief. Maar voordat ik hier à l'improviste een definitief ja of nee geef, wil ik mijzelf even goed laten informeren of dit zich leent voor een KB-constructie en of dit eventueel iets doet met wat je dan in het amendement qua dekking te doen hebt. Dan is het immers ook iets wat mogelijk niet optreedt. Ik kom hier in de tweede termijn op terug. Overigens wordt meedenken zeer gewaardeerd; zo is het ook.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
De dekkingsvraag is in zoverre opgelost dat ik in de toelichting een dekkingsrichting meeneem. Op het moment dat duidelijk is dat 2029 niet gehaald wordt, is ook duidelijk dat de aangegeven dekking dan in het Belastingplan geregeld moet worden. Dat is sowieso de richting. In de toelichting staat dus een richting. Mocht 2029 niet gehaald worden, dan moet de dekking in het Belastingplan worden geregeld, conform de toelichting in het amendement.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Waarvan akte.

Voorzitter. Er is ook gesproken over excessief lenen. In ieder geval de VVD en de SGP hadden vragen over het afbouwpad dat in het voorstel zit. Vooropgesteld: het kabinet snapt dat je een aantal ondernemers hebt die mogelijk in liquiditeitsproblemen kunnen komen. Daarom gaat het stapsgewijs. Mocht zo'n stap niet te incasseren of te absorberen zijn, zijn er ook nog allerlei betalingsregelingen. Ik kan u sowieso toezeggen dat de Belastingdienst dan, gegeven deze situatie, met een warme blik naar betalingsregelingen zal kijken.

Mevrouw Brenk vroeg wat ik ervan vind dat de heffing niet het werkelijk rendement mag overstijgen. De Hoge Raad heeft aangegeven dat het oude box 3-stelsel in strijd is met het eigendomsrecht. De nadelen van het forfaitaire stelsel zijn een belangrijke reden voor het kabinet om naar het werkelijke rendement te gaan. Als de werkelijke rendementen veel lager waren geweest, waren de kosten van de tegenbewijsregeling ook hoger geweest. Maar ook in goede beursjaren zijn er belastingplichtigen met een rendement lager dan het forfait, en omgekeerd. Dat is volgens mij de reflectie. U heeft hierover op 27 mei 2025 een Kamerbrief ontvangen. Daar kan ik u naar verwijzen. Daarin is ook een soort gevoeligheidsanalyse voor de tegenbewijsregeling opgenomen, dus u kunt ook nog even in de getallen grasduinen.

Mevrouw Van Dijk had nog een paar vragen over de communicatie. Zij stelt dat glashelder moet worden uitgelegd wat wel en niet wordt belast in box 3 en wat wel en niet in het afbouwpad van excessief lenen zit. Daar kan ik een lang antwoord op geven, maar het korte antwoord is: ja, dat gaan we doen. We zijn al bezig om samen met de Belastingdienst producten te maken. De nieuwsgierigen onder u kan ik alvast een sneak preview geven van een van de communicatie-uitingen van de Belastingdienst, met de titel "Feit of fabel, box 3 en de eigen woning".

Dan een andere vraag van mevrouw Van Dijk, over de vastgoedbijtelling en de rendementen op vakantiewoningen. De vastgoedbijtelling is voorlopig op 3,35% gesteld. Dat is gebaseerd op de jaren 2019, 2020 en 2021. We hebben reeds toegezegd dat we daar opnieuw naar zullen kijken. Uitgaande van de inwerkingtreding van de wet op 1 januari 2029, met de novelle, willen we dat onderzoek begin 2028 uitvoeren en gereed hebben op Prinsjesdag 2028. Dan zijn we in die zin mooi op tijd.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Tot besluit nog twee vragen van de heer Grinwis. Hij vraagt of een eenvoudige vermogensbelasting een wenselijk eindbeeld is. Dat is best een grote vraag, zo aan het eind van dit debat. Dit heeft een beetje de eigenschappen van een rotonde, want met elkaar gaan we dan weer een discussie voeren — wat ik overigens ontzettend leuk vind om te doen; laat ik daar eerlijk over zijn — en komen we weer terug bij het punt dat we weer niet het werkelijke rendement belasten. Afhankelijk van het rendement dat gehaald wordt, laten we mensen dan interen op hun vermogen. Dan verwijzen wij naar de uitspraak van de Hoge Raad dat dit niet eerlijk is.

Dan vroeg de heer Grinwis of de staatssecretaris bereid is om het tarief in de erf- en schenkbelasting te verhogen en de vrijstellingen te verlagen om daarmee het tarief in box 3 te verlagen. Nou, dat is op dit moment niet een voorstel dat het kabinet in beraad heeft. Dat is, denk ik, het meest korte dat ik erover kan zeggen. Technisch kloppen de suggesties van de heer Grinwis eigenlijk altijd; zo is het ook. Maar op de vraag of het een voorstel is dat bij ons nu speelt, is het antwoord nee.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat begrijp ik gezien de complexiteit van de discussie van de afgelopen weken; laat ik het zo formuleren. Mijn vraag is nog wel of de staatssecretaris 36% belasting in box 3 hoog vindt vanuit internationaal of vanuit OESO-perspectief gezien. Dat is namelijk een beetje de achtergrond van mijn vraag natuurlijk. Er zijn vermogensdelen in het belastinggebouw die wat minder worden belast. Box 3 wordt relatief zwaar belast met 36%. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris dat ziet.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dan krijgt u een genuanceerd antwoord. Als je sec naar het tarief kijkt, zitten wij natuurlijk wel in een rijtje landen met een relatief hoog tarief. Dat is zo. Maar tegelijkertijd zit natuurlijk niet al het vermogen in box 3. Dus wat mij betreft moet je je niet blindstaren op het box 3-tarief en zeggen: dat is dan het tarief voor vermogen in Nederland. Want een gedeelte van het vermogen, en dat zegt u vaak in debatten, zit natuurlijk in box 2 of in vastgoed. Als het de eigen woning betreft, is het natuurlijk al helemaal anders geregeld. U krijgt dus toch een beetje een genuanceerd antwoord. Dat heeft ook weer te maken met de spelregels in box 3. Er kunnen in ons box 3-stelsel weer kosten afgetrokken worden die in andere landen bijvoorbeeld weer niet afgetrokken kunnen worden. Maar als u sec naar het percentage kijkt, wetende dat dat niet helemaal eerlijk is gegeven al deze nuance, zit dat tussen de hogere percentages als je het vergelijkt met de overige landen. Ik vind dat je er met al die nuances echt de komma bij moet plaatsen en ik denk dat je dan tot een ander beeld komt.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dank voor de beantwoording zeg ik tegen de staatssecretaris. Is er voordat wij aan de tweede termijn van de Kamer gaan beginnen, iemand die behoefte heeft aan vijf minuten pauze? Of gaan wij door? Ik zie dat dat eerste het geval is. Wij lassen vijf minuten pauze in en dan gaan we dus om 22.25 uur verder.

De vergadering wordt van 22.19 uur tot 22.25 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Dames en heren. We gaan weer verder met de vergadering, met de tweede termijn van de kant van de Kamer. Als eerste is aan het woord de heer Stultiens namens PRO.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Stultiens** (PRO):
Dank, voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden. Het zal hem niet verbazen dat ik vandaag niet van mening ben veranderd, maar dat was volgens mij ook niet de insteek van zijn inbreng. Ik dank ook alle ambtenaren voor het harde werk. In mijn ogen onnodig hard, want het had helemaal niet zo veel haast, maar ook dat heb ik duidelijk gemaakt. Ik wens hun toe dat ze er de volgende keer meer tijd voor krijgen.

We hebben meerdere bezwaren, maar het meest fundamentele gaat over de ongedekte cheque. Het is heel fijn dat we daar nog over gaan doorpraten met de minister van Financiën zelf. Het was vandaag een dun mapje van de staatssecretaris, maar we hebben er veel punten over gemaakt. Ik neem aan dat er een dik mapje terugkomt van minister Eelco Heinen. Het gaat met name om de vraag: waarom heeft hij ervoor gekozen om nu, na al die maanden zoeken naar dekking, toch gewoon ongedekt €1.000 per Nederlander te gebruiken voor deze box 3-herziening? Waarom, ondanks alle oproepen van de Kamer, heeft hij geen dekking? Er wordt gezegd dat er geen steun voor was, maar in mijn beleving zijn heel veel dingen geblokkeerd, ook vanuit hemzelf. Ik ben benieuwd hoe hij daarop reflecteert. Die vragen noem ik dus alvast voor zijn termijn op een later moment.

Ik ben ook benieuwd naar een reflectie van de minister op zijn eigen hyperfocus, ook de afgelopen negen maanden. Ik ben blij dat de staatssecretaris in ieder geval kan erkennen dat een tariefverlaging in box 2 geld kost. Het heeft wat moeite gekost, maar nu is deze no-brainer eindelijk uitgesproken. Dat is heel fijn. Ik ben benieuwd of de minister dit ook kan erkennen. Ik wil ook een reflectie op al die commentaren van de afgelopen week, op het financiële lijk in de kast, op het partijbelang boven het landsbelang en de boekhoudkundige zwendel, alle termen die in de kranten stonden. Ik ben benieuwd hoe hij daarop reflecteert.

Ook blijft de vraag waarom aangenomen moties niet worden uitgevoerd. De heer Grinwis noemde al een paar voorbeelden. Er wordt bijzonder selectief omgegaan met Kamermoties en dat vind ik zacht gezegd onbevredigend. Ik snap dat collega Hoogeveen er blij mee is dat zijn moties, die werden weggestemd, werden uitgevoerd. De mijne werden aangenomen, maar worden genegeerd. Dat is natuurlijk niet het idee van democratie en van moties. Dan kunnen we ook gewoon stoppen met moties indienen en zeggen: doe wat je wilt. Ik hoop dat we op dat punt niet gaan komen.

Tot slot de vraag aan de minister: hoe rijmt de keuze van deze ongedekte cheque van 17,5 miljard met zijn vaak herhaalde mantra's over volgende generaties, niet de dekking over de schutting gooien et cetera et cetera? In mijn ogen matcht dat totaal niet met deze keuze. Ook daarop graag van hem een reflectie bij het vervolg van het WGO. Dat kan wat mij betreft snel. Dank aan de collega's voor de steun. We gaan dit pas afronden als we ook hemzelf gesproken hebben en we kunnen voor die tijd dus niet stemmen over de novelle.

Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Stultiens. De tweede spreker van de kant van de Kamer is mevrouw Van Eijk van de VVD.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Van Eijk** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Fijn dat het kabinet de afslag op de rotonde heeft genomen. Volgens mij hebben we een plan de campagne voor de aankomende periode. Het zal heel veel van ons maar zeker ook van de ambtelijke ondersteuning vragen, zeker van de ketenpartners. Het is fijn dat de staatssecretaris in goed overleg blijft met alle partijen die we nodig hebben om dit te laten slagen. Mijn vragen zijn beantwoord en ik heb daar op dit moment weinig aan toe te voegen. Ik heb ook geen moties. We kijken uit naar het vervolg.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De derde spreker is de heer Stoffer namens de SGP.

De heer **Stoffer** (SGP):
Dank aan de staatssecretaris voor het beantwoorden van de vragen. Ik zeg niet dat alles helemaal naar wens en tevredenheid is, want je wilt soms meer. Maar goed, wie wil dat niet?

Toch heeft de opmerking van de heer Stultiens mij er niet toe genoopt om geen moties in te dienen. Ik heb er eentje overgehouden en die dien ik toch in. Je weet maar nooit. Die luidt als volgt.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet in een brief van 19 juni 2026 verbeteropties voor de Wet werkelijk rendement box 3 in kaart heeft gebracht;

overwegende dat deze verbeteropties relevant blijven, ook na gedeeltelijke of volledige overstap naar een vermogenswinstbelasting;

verzoekt de regering de verbeteropties verder te inventariseren, de eventuele uitwerking hiervan ter hand te nemen, en de Kamer voor de zomer van 2027 te informeren over de voortgang en concrete vervolgstappen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Stoffer.

Zij krijgt nr. 9 (37053).

De heer **Stoffer** (SGP):
Voorzitter. U begrijpt dat dat niet gericht is op de novelle maar op het traject dat daarna komt. Mocht de staatssecretaris vinden dat de zomer van 2027 net niet helemaal past, dan houd ik mij aanbevolen voor een meer geëigend moment.

Daar laat ik het bij, voorzitter. Dank.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Stoffer. De volgende spreker is de heer Vlottes namens de PVV.

De heer **Vlottes** (PVV):
Voorzitter, veel dank. Laat ik maar beginnen met de vragen. De vragen die ik in de eerste termijn al heb gesteld aan de staatssecretaris, had ik ook al gekoppeld aan de minister, dus die geleid ik graag door naar het nog te houden WGO op een nader te bepalen tijdstip. Als dat dan leidt tot een latere stemming over de novelle, dan zij dat maar zo. Ik zie die datum tegemoet.

Dan is het toch wel een schande om te moeten constateren dat hier in een paar dagen eventjes rücksichtslos 17,5 miljard wordt uitgegeven, terwijl er voor de mensen thuis helemaal niets gebeurt. Alles wordt gerechtvaardigd onder het mom van tempo, tempo, tempo. Dat is onverteerbaar.

Dank u wel. Daar laat ik het bij.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Van Dijk namens het CDA.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dank u wel, voorzitter. Dank voor de beantwoording. Je ziet het ingewikkelde van het debat: tempo versus uitvoerbaarheid. Hoe doen we dat op een goede manier? Tegelijkertijd zien we dat er ook weer allerlei wensen hier in de Kamer leven, waarvan een groot deel ze het liefst zo snel mogelijk ingevoerd wil hebben, het liefst al per 2029. Dat bijt elkaar. Ik hoop dat we ons daar heel goed van bewust zijn. Ik denk dat de staatssecretaris gelijk heeft dat focus nu van belang is, ondanks dat er legitieme wensen leven met betrekking tot landgoederen, life-events en verpachte landbouwgronden. Die discussies kennen we, want hier hebben we het al veel langer over.

Dan toch nog even over de dekking, want het ging op een gegeven moment over gelijke monniken en gelijke kappen. Ik blijf er toch op kauwen. Nogmaals, ik heb al gezegd dat ook ik die dekking ingewikkeld vind. Maar ik zou het wel goed vinden als we de dekking met betrekking tot de hervorming van het belastingtoeslagenstelsel expliciet meenemen bij hoe we dat gaan aanpakken aan de voorkant zodat we niet, als we dadelijk een heel eind met de inhoud zijn, daarop vastlopen. Die vraag zou ik willen stellen aan de staatssecretaris, maar ook aan de minister van Financiën. Hoe kunnen we daar op een goede manier mee omgaan?

Dank voor Feit of Fabel. Het is misschien een beetje een vraag waarvan fiscaal woordvoerders denken dat iedereen dat wel weet. Nee, heel veel mensen weten dat niet. De Belastingdienst deelt die conclusie blijkbaar, want anders hadden ze dit niet al klaarliggen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Van Dijk. Het woord is aan mevrouw Van Brenk namens 50PLUS.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):
Dank, voorzitter. Complimenten aan deze staatssecretaris, die altijd vrolijk en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

optimistisch is, ondanks het feit dat hij toch wat chagrijn moest aanhoren terwijl het niet eens zozeer aan zijn adres was gericht. Maar goed, ze spreken met één mond, dus indirect kreeg hij het toch voor zijn kiezen. Maar zijn optimisme blijft altijd en ik vond het dan ook fijn om te zien dat het toch heel soepel ging.

Misschien is het goed om nog even stil te staan bij een interruptie van mijn collega van D66. Ik begrijp dat we het op meerdere terreinen spannend vinden wat de senator in de Eerste Kamer doet, maar dat is wel een oud-staatssecretaris, dus die weet hoe belangrijk het is dat de Belastingdienst serieus genomen wordt. Voor ons blijft die rode vlag best een heel belangrijk punt. Die zorgen zijn niet helemaal weggenomen. Voor ons is het een heel zwaarwegend punt. Daar wil ik deze inbreng bij laten.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het woord is aan de heer Schenk namens Forum voor Democratie.

De heer **Schenk** (FVD):
Dank, voorzitter. Hoe dit is gegaan, is en blijft toch wel een rare gang van zaken. Er moet nu met spoed een novelle door de Kamers heen geknald worden, terwijl het jaar dat dit daadwerkelijk moet gaan gebeuren, vermoedelijk ook een jaar opschuift. We weten het allemaal niet. Ik zit vaak toch wel redelijk goed in de techniek, al zeg ik het zelf, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik het heel lastig te volgen vind. We hebben een voorstel gehad, er kwam weer een ander voorstel, dat ook weer anders werd. Ik weet niet hoeveel versies er inmiddels zijn geweest. Achter de schermen waren dat er in ieder geval heel veel. Het begon natuurlijk allemaal met Prinsjesdag, met het plan dat 850.000 kleine spaarders en beleggers zou raken. Er is bijna geen touw aan vast te knopen. Het verdient allesbehalve de schoonheidsprijs. Het tekent ook een beetje de grote begrotingssoap van het kabinet-Jetten.

Alles gehoord hebbende blijft ons principiële punt gewoon staan. Wij zijn tegen vermogensbelasting, omdat wij het onterecht vinden dat je belasting betaalt over iets waarover vaak al meermaals belasting is betaald. Het ene amendement is inmiddels formeel ingediend. Het andere amendement wordt nog even exact technisch uitgewerkt en zal wat mij betreft spoedig gedeeld worden met de Kamer en het kabinet. Wij gaan er van harte van uit dat het kabinet dat amendement ook positief zal appreciëren, want wie kan ertegen zijn als er een mooi, gedekt voorstel ligt om alle ruimte te geven aan spaarzame Nederlanders, verstandige Nederlanders, Nederlanders die goed met hun geld omgaan en iets op willen bouwen voor later? Hoe mooi zou dat zijn? Wie kan daar nou tegen zijn?

Voorzitter. We gaan het zien. Aan onze inzet zal het niet liggen. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We gaan naar de heer Grinwis namens de ChristenUnie. Volgens mij gaat hij wat moties indienen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ja, voorzitter. Ik heb twee motietjes meegebracht en die luiden als volgt.

Motie

De Kamer,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de uitvoeringstoets op de novelle rode vlaggen geeft op onder meer doenvermogen, handhaafbaarheid en fraudebestendigheid, omdat banken nog onvoldoende gegevens kunnen leveren;

constaterende dat de banken concrete knelpunten hebben benoemd die nog niet zijn opgelost;

overwegende dat deze rode vlaggen grotendeels verdwijnen als de gegevenslevering door banken tijdig op orde is;

verzoekt de regering de door banken benoemde knelpunten op te lossen, en de Kamer voor de zomer te informeren over de vraag of volledige gegevenslevering over het belastingjaar 2029 is geborgd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis en Van Brenk.

Zij krijgt nr. 10 (37053).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Collega Van Brenk lichtte al toe waarom dit voor haar een belangrijk punt is. Dat is het ook voor mij.

De **voorzitter**:
U kunt overigens rustig spreken, want er is geen limiet.

(Hilariteit)

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik hoorde meerdere collega's zeggen: zeg dat nou niet! Voorzitter, dank, dank voor de rust die u brengt.

Ik heb nog een tweede motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een vermogenswinstbelasting beleggers een prikkel geeft om effecten die in waarde zijn gestegen langer aan te houden;

overwegende dat het kabinet in de raming conform de vuistregels van het CPB rekening heeft gehouden met een lock-ineffect van 50%, waarmee de veronderstelde bezitsduur toeneemt van drie naar vierenhalf jaar;

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

verzoekt de regering in aanloop naar het wetsvoorstel voor een volledige vermogenswinstbelasting te onderzoeken, waarbij er ook naar ervaringen met een vermogenswinstbelasting in het buitenland wordt gekeken, wat een reële veronderstelde bezitsduur is, zowel voor de gehele populatie beleggers in box 3 als de meer vermogende, inclusief budgettaire consequenties, en de Kamer bij het genoemde wetsvoorstel te informeren over de uitkomsten en de eventuele consequenties,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis en Van Brenk.

Zij krijgt nr. 11 (37053).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dit punt hebben we zowel in de schriftelijke behandeling als in het debat geprobeerd uit te discussiëren. Ik denk dat dit het waard is om goed te onderzoeken, omdat dit toch een hele belangrijke aanname onder de raming is.

Voorzitter. Dank aan de staatssecretaris. Ik sluit mij aan bij de complimenten voor hem. Hij weet met zijn rust en manier van beantwoording een verhit dossier heel geserreerd te behandelen. Daarbij gaat hij heel overtuigend te werk. Complimenten.

Dat neemt niet weg dat mijn zorgen zijn gebleven. De uitvoerbaarheid blijft een avontuur. Juridisch zijn er kwetsbaarheden. Budgettair is het gat gewoon te groot. Daarom heb ik toch nog wat vragen voor de minister van Financiën. Ik heb ze ook in de eerste termijn gesteld, maar voor de zekerheid doe ik dat nog een keer. Ik neem aan dat de minister van Financiën ook kijkt naar de vragen uit de eerste termijn.

Waarom is de minister van Financiën strenger voor zijn collega's dan voor zichzelf? Dat hoort toch andersom te zijn?

Waarom voert hij, of het kabinet, niet-aangenomen moties en soms zelfs ontraden moties die tegen de begrotingsregels indruisen, wel uit en aangenomen moties, zoals inzake de rekenrente op de papieren schenking, niet?

De minister stelt steeds dat de dekking rondloopt in de kabinetsperiode. Er is echter toch een tekort van 159 miljoen over de kabinetsperiode, en structureel van 86 miljoen? Dat is om over het gat van 17,5 miljard in de jaren dertig maar te zwijgen. Waarom acht de minister een toename van de budgettaire derving van 7,7 miljard tot en met 2040 in de septemberbrief tot 17,5 miljard nu redelijk en verantwoord? Dat is denk ik de grootste verrassing voor ons allen geweest. Het budgettaire tekort tot en met 2040 is met ongeveer 10 miljard toegenomen. Dat verdient een repliek van de minister van Financiën, die zich daarbij niet alleen moet beperken tot zijn kabinetsperiode en het structurele bedrag.

Voorzitter, ik denk dat dat mijn vragen waren voor nu. Ik ben zeer benieuwd naar de reactie van de staatssecretaris in tweede termijn op enkele vragen die er nog liggen.

De amendementen zijn onderweg. Maar ja, wij moeten het met elkaar zien te rooien qua

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

snelheid, dus ik ga proberen die zorgvuldig en wetstechnisch in orde in te dienen. Ik hoop dat morgen te kunnen doen, maar ik ben even afhankelijk van wanneer wat wordt aangeleverd.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Grinwis. Dan gaan we naar de heer Oosterhuis namens D66.

De heer **Oosterhuis** (D66):
Dank u, voorzitter. Ik wil ook graag de staatssecretaris bedanken voor zijn uitgebreide beantwoording.

Wat mij betreft is dit debat ook wel een stap vooruit naar eindelijk een bijna definitieve oplossing voor box 3. Dat is ook echt wel nodig, want dit slepen we nu echt al te lang met ons mee. Dat is ook de reden waarom ik denk: nu eerst de novelle en dan een apart wetsvoorstel, want anders hebben we nog weer jaren discussie over of het nu de vermogensbelasting van Grinwis wordt of toch de winstaanwas. Laten we die keuze nu eens maken.

Ik denk dat we ook allemaal zien dat de route van deze novelle niet risicovrij is. De staatssecretaris is daar heel helder over en ik ben mij daar ook van bewust, maar ik ben er ook wel van overtuigd dat het uitstel tot 2029 en het feit dat er in 2027 een wet komt richting 2030 en verder, dat risico wel beheersbaar maken. Ik ben blij met de toezegging dat we daarover in het voorjaar met een brief geïnformeerd worden. We kiezen dus nu voor een snelle novelle en daarna zo snel mogelijk voor een goede wet, want dan komen we er volgens mij.

Rest mij nog één korte opmerking of een verduidelijking van mijn non-verbale communicatie over de ongedekte moties. Mijn blik ging naar links richting de heer Hoogeveen, voordat mensen denken dat die naar Vermeer ging. Maar de heer Hoogeveen is toch vaak vanuit de oppositie nog het laatste bastion voor budgettaire degelijkheid, zullen we maar zeggen.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Oosterhuis. Meneer Vermeer namens BBB.

De heer **Vermeer** (BBB):
Dank u wel, voorzitter. Ook ik wil de staatssecretaris en zijn team bedanken voor de beantwoording en de manier waarop hij dit met verve verdedigt. Dat is niet altijd makkelijk. Het is blijkbaar soms ook heel moeilijk om gewoon "ja" of "nee" te zeggen, maar ja, zo werkt dat in dit gedoe hier.

Ik vind wel dat dit al een hele soapserie is, waarbij een minister van Financiën na twee jaar discussiëren pas doorhad wat er leefde in de maatschappij. Dat kwam blijkbaar met enige vertraging binnen. Nu vervallen diverse manieren van dekking, waarvan de ene nog slechter was dan de andere. Aan de andere kant biedt dit, zoals ik straks al zei, wel mogelijkheden, want deze dekking wijkt af van de gebruikelijke begrotingsregels.

Premier Jetten gaf daarvoor vier argumenten. De eerdere dekkingsvoorstellen van het kabinet waren door politieke meerderheden geblokkeerd en daarom moest het kabinet met een andere dekking komen. Nou, dat komt vaker voor, dus die kunnen we geregeld afvinken, denk ik. De overgang naar de vermogenswinstbelasting wordt volgens hem

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

breed gewenst, maar leidt door de late invoering tot extra kosten. Dus iets wat heel lang duurt, mag ook extra ruimte hebben. En een deel van de reservering voor de box 3 tegenbewijsregeling kan volgens het kabinet worden ingezet omdat dat deel mogelijk niet nodig is. Daar zitten wij al wel twee jaar op te drukken in deze Kamer en steeds werd er gezegd dat dit allemaal onmogelijk was. Soms werd er zelfs gesuggereerd dat het geld wel geraamd was, maar niet gereserveerd, en dat je het om die reden ook niet mag gebruiken. Dat is dus ook naar het rijk der fabelen verwezen. Over de ongedekte kosten heeft de premier gezegd dat een volgend kabinet op basis van de dan actuele cijfers kan bepalen of aanvullende dekking nodig is. Nou, dat biedt ook weer mogelijkheden.

Voorzitter. Ik denk ook dat we in een nieuw tijdperk komen, waarin de Kamer gewoon echt haar budgetrecht zelf moet gaan uitoefenen, in plaats van steeds maar af te gaan op wat bewindspersonen wel of niet ontraden, om redenen die — zo blijkt nu achteraf weer — in elk geval vooral politiek van aard zijn geweest. Het gebeurde niet op basis van wat er in de uitvoering kon, want allerlei dingen die nu in anderhalve jaar kunnen, konden eerst in geen vijf of tien jaar. Ik denk dus dat wij als Kamer ook eens in de spiegel moeten gaan kijken en gewoon eens moeten zeggen: het is allemaal mooi wat er aan de andere kant van de tafel gezegd wordt, maar wij moeten zelf onze besluiten nemen. Anders gaan wij er met al dit soort systeemwijzigingen net zo lang over doen als over dit, want dit sleept al vanaf 2017. Ondertussen is er een heel herstel nodig geweest vanwege uitspraken en hebben de mensen die deze belasting moeten betalen, hun eigen herstel moeten betalen. De mensen die te laat waren om te reageren, hebben het herstel van een ander er ook nog bij moeten betalen. Als je dit goed bekijkt, is dit eigenlijk een grof schandaal en moet dit zo snel mogelijk stoppen. Dat is voor ons de belangrijkste motivatie om te zeggen "nu doordrukken", want het alternatief is nog erger dan alle bezwaren die hier genoemd worden. Dat wil ik ervan zeggen.

Voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nou hebben we vorig jaar natuurlijk kunnen voorkomen dat de box 3-spaarders en -beleggers voor hun eigen herstel moesten betalen door de verhoging van het forfait tegen te houden als Kamer. Dat hebben we ook tegen het uitdrukkelijke verzoek van het kabinet in gedaan. Maar mijn vraag aan de heer Vermeer is eigenlijk de volgende. Ik snap heel goed wat hij zegt. Ik snap ook heel goed de oproep van meneer Vermeer. Voelt hij zich tegelijkertijd niet een beetje gepiepeld door de minister van Financiën? Want toen de partij van meneer Vermeer aan het kabinet deelnam, werd hij enorm kort gehouden. Toen liet de minister van Financiën geen enkele ruimte aan de staatssecretaris om een positief oordeel over welk redelijk amendement dan ook uit te spreken. Het klinkt ook wel een beetje als wrange zegeningen, als ik de heer Vermeer goed beluister. Klopt dat?

De heer **Vermeer** (BBB):
Ja. Ik voel mij zeker gepiepeld, maar dat is helemaal niet zo relevant. Het gaat om al die mensen die in box 3 zitten. Die zijn natuurlijk echt gepiepeld, hè. Kijk, ik zit niet in de positie dat ik verder iets met box 3 te maken heb. Ik probeer gewoon goed te leven en te investeren in dingen die in box 3 geen rol spelen, maar waar ik wel plezier van heb.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Maar dat is niet iedereen gegeven, omdat niet iedereen zijn pensioen al op een andere manier geregeld heeft.

Op de opmerking van de heer Grinwis dat er een verhoging van het forfait tegengehouden is: dat is een extra verhoging van het forfait, want vroeger was het 30%. We zijn al fors gestegen om dit herstel te betalen. Dat is niet weinig geld. Ik laat me niet meer blij maken met dooie mussen, terwijl eerst alle mussen van me afgenomen zijn. Ik denk dat we daar eens mee moeten stoppen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Als laatste van de kant van de Kamer: de heer Hoogeveen namens JA21.

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Voorzitter, dank. Dank aan de staatsecretaris.

Ik denk dat wij als Kamer nu een mooie kans hebben om deze ellenlange discussie en soap te beëindigen en dat de vermogensaanwasbelasting voor het overgrote deel tot het verleden kan behoren. Ik denk dat dat heel belangrijk is. Sinds deze wet is aangenomen, heb ik zo ongelofelijk veel mensen gesproken die bijvoorbeeld wel fulltime werken, maar die geen huis kunnen kopen en nog bij hun ouders op zolder zitten. Die zijn toch gaan denken: hoe kan ik nou vermogen opbouwen? Die zijn daar druk mee bezig. Die kwamen dan bij mij van: "Joh, ik probeer echt iedere maand netjes wat opzij te zetten. Ik heb niet superveel, maar dan zie je toch weer dat er in de toekomst ieder jaar op basis van mijn papieren winsten 36% wordt ingehouden." Dat onrechtvaardigheidsgevoel … Dat zijn echt niet de rijke mensen. Dat zijn vaak mensen die hard werken en die, nogmaals, geen huis hebben en daardoor ook moeilijk vermogen kunnen opbouwen. Die zaten echt met de handen in het haar. Ik denk dat we dat hiermee toch echt voor een groot deel wegnemen. Ik denk dat dat een hele goede zaak is.

Er is veel gezegd over de dekking. Ik denk dat het kabinet een goede richting heeft gekozen. Ik denk, zeker omdat het een incidentele derving is, dat dat ook vraagt om een incidentele dekking voor een groot deel. Dan wordt er gezegd: daar moeten we na de kabinetsperiode allemaal heel kritisch naar kijken. Ik hoor vanuit de coalitiepartijen ook enigszins "enerzijds, anderzijds". Dat begrijp ik ook wel, want je zit in de coalitie, dus je moet een beetje met meel in de mond spreken. Maar ik denk dat iedereen het er uiteindelijk wel over eens is: je houdt je aan de begrotingsregels. Dit dwingt ook een volgend kabinet tot het maken van scherpe keuzes.

Ik denk ook dat het voordeel van deze hele exercitie is dat we nu ook leren om die keuzes ook te maken, dat we kritisch gaan kijken naar hoeveel we uitgeven en dat we niet constant binnen de marges zitten te rommelen van "hetzelfde fiscale domein" en "het vermogensdomein moet binnen hetzelfde domein worden gedekt". Dan is het altijd broekzak-vestzak en maak je nooit de fundamentele keuzes die in de politiek juist nodig zijn. Ik denk dat in die zin die discussie daarom ook zo fundamenteel is. Uiteindelijk gaat het niet zozeer om vermogen versus inkomen en zo, het gaat ook echt om: wil je een grote overheid of wil je een kleine overheid? Voor een grote overheid moet iemand betalen en dat zie je dan terug in dit soort hoge tarieven. Wil je een kleine overheid, dan kan je ook wat minderen in de belastinginning.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Die novelle is niet perfect; far from it. We hebben het gehad over de life events, we hebben het gehad over bitcoins en edelmetalen, over de tarieven, die tot de hoogste van Europa behoren. Daar ben ik zeer kritisch op. Waar ik ook sceptisch over ben, is dat we 2030 gaan halen met die nieuwe wet. Wat wel is bereikt, is dat we, ongeacht wat er daarna gebeurt, hoelang het nog duurt voordat we in een situatie van volledige vermogenswinstbelasting zitten, in ieder geval deze novelle hebben aangenomen en een onomkeerbaar pad hebben genomen richting volledige vermogenswinstbelasting. Daar ben ik blij mee. Ik heb daarom ook geen moties. Om de staatssecretaris te parafraseren: we hebben snelheid nodig. Ik zal dan ook niet onnodig vertragen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Een interruptie van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):
Ik ben het helemaal eens met het pleidooi van de heer Hoogeveen om niet noodzakelijkerwijs in hetzelfde domein oplossingen te zoeken. Ik hoop ook dat de heer Hoogeveen het met mij eens is dat wij die hele budgetneutraliteit en dat soort verschrikkelijke woorden ... Belastingen zullen rechtvaardig, eerlijk en uitlegbaar moeten zijn, anders is dat slecht voor de belastingmoraal en het vertrouwen in de politiek. Is de heer Hoogeveen dat met mij eens?

De heer **Hoogeveen** (JA21):
Ten principale wel. Zoals ik mijn bijdrage zei: ik vind het een groot goed dat wij in Nederland wel het principe hebben dat je een euro maar één keer kunt uitgeven en dat, als je dat doet, dat wel netjes gedekt moet zijn. Maar ik ben het geheel met collega Vermeer eens. Kijk, als jij belasting gaat heffen om het belasting heffen, om gaten dicht te lopen, dan kom je uiteindelijk uit bij fundamenteel oneerlijke belastingheffing. Dan zie je ook dat er wat gaat broeien in de samenleving, zo van: jullie geven zo veel geld uit, de tekorten lopen alleen maar op en ik moet meer belasting betalen. Ik denk dat het vanzelfsprekend is dat je als overheid dan ook gaat snijden in eigen vlees, dat dat ook tot de mogelijkheden behoort.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dank aan de Kamer voor de tweede termijn. Ik kijk even naar de staatssecretaris. Een paar vragen, ook nog uit de eerste termijn waarop u terug zou komen, drie moties en een amendement waar een appreciatie op moet komen. U gaat direct beginnen aan de beantwoording? Ja? Ga uw gang.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Voorzitter, dank. Ik had een aantal vragen ter validering van mijn antwoord doorgestuurd naar de tweede termijn. Dat is leuk, dan kunt u ook kijken of mijn eerste gevoel een beetje klopte met wat dan het uiteindelijke antwoord wordt. Bij de vastgoedbijtelling voor rijksmonumenten gaan we beginnen. Mijn inschatting klopte: dat lukt niet per 2029, om de eerder genoemde redenen.

Aan de NSW-landgoederen heb ik denk ik eerlijk gezegd al relatief veel woorden gewijd. Inderdaad: in de wet 2030. Dan vroeg de heer Grinwis naar aanleiding van de motie over landgoederen of in de novelle kan worden opgenomen: met ingangsdatum 1-1-2030. Dat kan wetgevingstechnisch inderdaad op de manier zoals de heer Grinwis wil.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mijn weging blijft: laten we kijken of het via de wet kan. Dat zult u begrijpen. Maar wetgevingstechnisch klopt het.

Dan vroeg mevrouw Van Dijk hoe we de Kamer mee kunnen nemen in de keuzes voor de doorontwikkeling. Ik had zelf de behoefte om dat een beetje te ordenen, dus heb ik u inmiddels twee brieven toegezegd: ten eerste een decemberbrief die vooral ziet op wat ons gesprek met de banken nou heeft opgeleverd. Ik zal diezelfde brief ook meteen gebruiken om de tabel die ik net aan mevrouw Van Eijk heb laten zien en de communicatie die ik aan mevrouw Van Dijk heb laten zien, met uw commissie te delen. Dat wordt de decemberbrief. En dan versturen wij u een lentebrief, met daarin een update, een stand van zaken, over in het bijzonder de life events en alvast wat wij allemaal denken mee te nemen in die wet voor 2030. Ook als wij denken dat wij het niet doen, kan u daarover nog debatteren met elkaar. Dit ziet ook op de motie-Stoffer, waarover later meer. Dus een decemberbrief en een lentebrief.

Dan de vraag van de heer Grinwis over of het mogelijk is om kostenaftrek per KB in te voeren. Dat is wetgevingtechnisch mogelijk, inclusief de inwerkingtreding van de dekking regelen via een KB. Dat is het technische antwoord. Het inhoudelijke antwoord is dat dit voor belastingplichtigen wel met extra onzekerheid komt. Tegelijkertijd, zo zal de heer Grinwis zeggen, geeft het juist een veiligheidsklep. Dat is denk ik ook waar.

Voorzitter. Dat waren de vragen die ik mijzelf had aangedaan. Dan had ik nog één vraag uit de tweede termijn over de dekking van de hervorming van het belasting- en toeslagenstelsel. Tja, om nou te voorkomen dat we in de tweede termijn helemaal dit best grote onderwerp gaan beetpakken ... Het kortste wat ik daarover zeg is dat mevrouw Van Dijk gewoon gelijk heeft als het gaat om de complexiteit, maar natuurlijk ook dat die dekking buitengewoon ingewikkeld is en niet makkelijker is geworden.

Voorzitter. Dan heb ik drie moties en één amendement die ik graag wil appreciëren. Ook hierbij ga ik mezelf controleren, want ik had ze ook zelf geapprecieerd. Ik zal even kijken of het overeenkomt.

De eerste motie ...

De heer **Vermeer** (BBB):
Dan zou ik toch graag nog even willen weten wie ze nog meer apprecieert, naast de staatssecretaris.

(Hilariteit)

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Het systeem. Nee, hoor.

De eerste motie, die op stuk nr. 9, van de heer Stoffer: oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 10 van de heer Grinwis, ChristenUnie: oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 11 van de heer Grinwis over dat onderzoek. Daar ligt al heel veel over. We willen wel een beetje gebruikmaken van wat er al ligt, maar dit is ook verrijken, dus ook oordeel Kamer.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Het komt overigens overeen, zo zeg ik tegen de heer Vermeer. Zo is het leven ook.

Dan heb ik nog één amendement, waarvan ik niet het nummer ken ... O, jawel, het is het amendement op stuk nr. 7 (37053) van Forum voor Democratie over het terugdraaien met betrekking tot excessief lenen. Dat amendement ontraad ik, want dat haalt een grote pijler van de dekking van de box 3-novelle onderuit.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik kijk even naar de Kamer. Ik zie in ieder geval de heer Schenk, namens Forum voor Democratie.

De heer **Schenk** (FVD):
De minister ... Tja, daar gaan we al. De staatssecretaris moet toch erkennen dat dit amendement wel een dekking bevat. Je kan het daar dan wel of niet mee eens zijn.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Maar dan komen we bij de discussie die we vaker hebben gehad, die over het scheiden van de twee kaders: het lastenkader en de begroting. U komt met een aantal dekkingen die voor het kabinet ongewenst zijn. Het gaat dan om militaire steun en niet-militaire steun aan Oekraïne en alles op de begroting voor Buitenlandse Handel et cetera, et cetera. Ik denk dat we bij de Algemene Financiële Beschouwingen daar al met elkaar over van gedachten gewisseld hebben.

De heer **Schenk** (FVD):
Oké, maar dat verandert de kwestie natuurlijk wel. De staatssecretaris zegt: die ontraad ik, want het slaat de dekking weg vanonder wat we van plan zijn. Dan is dat een onjuiste appreciatie. U bent het met de dekking niet eens, maar dat is een ander verhaal. Laten we daar dan gewoon helder over zijn.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
De heer Schenk heeft gelijk, dat moet ik hem toegeven. Deel een van het amendement, dat zijn allemaal vervallen artikelen. Maar hij heeft helemaal gelijk: onderaan de toelichting noemt hij daarbij een dekking. Wat ik daarover zei in tweede aanleg, klopt, maar de heer Schenk heeft gelijk.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nog even voor de zorgvuldigheid. Helaas liggen nog niet alle amendementen er. We hebben pas net in tweede termijn over enkele amendementen wat gewisseld. Ik doe zo echt mijn best om ze zo snel mogelijk in orde te krijgen. Mag ik dan de staatssecretaris vragen of hij ze per brief apprecieert voor al mijn collega's en mijzelf? Ik hoop zo snel mogelijk, maar dat hangt dus.

Staatssecretaris **Eerenberg**:
Dat zullen wij met liefde doen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik kijk even naar de Kamer. Daar zijn geen vragen meer. Dan dank ik de staatssecretaris voor zijn beantwoording.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik heb nog wel één vraag voor de commissie. Er staat een extra procedurevergadering voor morgen met potlood in de agenda. Gaat die wel of niet door, vraag ik aan de commissie. De heer Stultiens.

De heer **Stultiens** (PRO):
Dat was mede mijn verzoek. Volgens mij is het niet meer nodig, aangezien we hebben gezegd dat er nog een vervolg komt aan het WGO met de minister. Dus volgens mij hoeft de pv daarmee niet meer door te gaan.

De **voorzitter**:
Dan is er nog een andere opmerking vanuit de voorzitter. Het WGO met de minister kan waarschijnlijk op woensdag aanstaande plaatsvinden, tussen 12.00 uur en 14.30 uur ongeveer. Nogmaals, dat is nog niet helemaal zeker, maar daar ligt waarschijnlijk ruimte. Het is een indicatie.

Dan dank ik iedereen voor de aandacht, voor de inbreng en voor de aanwezigheid en sluiten we bij dezen de vergadering.

Sluiting 23.01 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl